

ελευθερο πνευμα

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Εδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 9ος Τεύχος **38**

Θέματα:

Σωτήρης Ζούμπος ένας ανθρωπιστής ποιητής ● Παγκόσμια ποίηση ● Δοκίμια
● Σύγχρονη διηγηματογραφία ● Λαογραφικές σελίδες ● Αντιπολεμική πεζο-
γραφία ● Πειθώ αριθμών ● Ετυμολογικά ● Ήρωες και μάρτυρες ● Λεξιλόγιο
Λαοσοφίας ● Ταξιδιωτική Λογοτεχνία ● Κριτική Βιβλίων ● Θεατρική ζωή και
κίνηση ● Με το σφυρί στα καμώματα ● Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα ●
Πλούσια σχόλια ● Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα.

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ
ΕΙΡΗΝΗ**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΡΑΝΝΙΝΩΝ

Περιεχόμενα

Πρωτοσέλιδα	σελ.	Στοχασμοί της αγάπης: Διον. Κουλεντιανού	462
Σωτήρης Ζούμπος		Χριστούγεννα φτωχού παιδιού: Στ. Ζώη-Δροσόπουλου	463
(Λόγιος - ηθογράφος, ιστοριοδίφης ποιητής και λαογράφος) (Λ. Μάλαμα)	...441	Κάτω ο πόλεμος: Ηλία Γιούρη	463
Παγκόσμια ποίηση		Καημοί: Στέλιου Φώκου	464
Από Τσεχοσλοβακία Μετ. Αγνή Σχοινά	...444	Συνάντηση σε ρε μείζον: Αντρέα Ονουφρίου	466
Από Ιταλία Μετ. Λ. Μάλαμας	...445	Ο Θωμάς και τ' αφεντικό-του (Ή το τέλος ενός μαυραγορίτη): Δημ. Σκυλίτση	467
Από Αγγλία Μετ. Γ. Κεντρωτής	...446	Λαογραφία	
και Γ. Σμυρνιώτη	...446	Ο φαγούρας υ κλέφτης (ανέκδοτα)	468
Από Πορτορικό Μετ. Ν. Σπάνιας	...447	Τα Μαστοροχώρια (τραγουδία):	
και Χ. Τσιάμης	...447	Τάσου Παπασταύρου	468
Από Η.Π.Α. Μετ. Ν. Σπάνιας	...447	Τα μυστικά της αγκλίτσας: Σπύρου - Νίκου Β. Λώλη	471
Από Ινδίες Μετ. Αγνή Σχοινά	...448	Αντιπολεμικοί πεζόστιχοι	
Από Γαλλία Μετ. Αγνή Σχοινά	...448	Πόλεμο στον πόλεμο: Στ. Τηλικιδή	472
Ελληνική ποίηση		Με την πειθώ των αριθμών	472
Κραυγή δικαιοσύνης: Γ. Θεοφανόπουλου	449	Ετυμολογικά της Ηπείρου: Λ. Μάλαμα	474
Δυό ποιήματα για την Ειρήνη: Στ. Τηλικιδή	...450	Στο περιθώριο της Ιστορίας	
Υστερ' από τη μάχη: Αντ. Κυριακόπουλου	...450	Τελευταία λόγια ηρώων και μαρτύρων: Λ. Μάλαμα	475
Υστεροι Στίχοι Ιστούς Αλβανούς Συγγραφείς): Λ. Μάλαμα	...451	Ανθοκήπιο γνώσεων	
Οι λευκοί κατακτητές: Ζαφείρη Στάλιου	454	Λεξιλόγιο Λαοσοφίας: Λ. Μάλαμα	476
Ένατη νωπογραφία: Νάσου Νικόπουλου	454	Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες	
Το περιβάλλον του νέου πολιτισμού: Βαγγ. Λιάπη	...455	Απόσπασμα από το έργο «Αλβανία...»: Λ. Μάλαμα	480
(Κλάμα μωρού, CO Μονοξείδιο του άνθρακος)		Πίνακες ζωγραφικής: Μηνά Στράτη	482
Φεγγαροβραδιά: Σπ. Μουσελίμη	...455	Λογοτεχνικά	
Ο Μιχάλης: Θ. Κ. Τρουπή	...456	Η ψήφος της θείας...: διήγημα της Πίτσας Σωτηράκου - Πασπαλιάρη	485
Δυό ποιήματα: Τίνου Αλασάκη	...56	Κριτική βιβλίων από το Λ. Μάλαμα	489
Διογένης: Στεφ. Καλού	...456		
Ειρήνη: Ν. Μπατάγια	...456		
Νέα γέννηση: Θ. Ρώτα	...456		
Μηνύματα αγάπης: Κ. Καρά	...457		
Δυό ποιήματα: Π. Εμμανουήλ	...457		
Τρία ποιήματα: Θ.Ι. Χριστόπουλου	...457		
Το χώμα: Κ. Πηγαδιώτη	...458		
Ευθύνη: Δ. Πανουσάκη	...458		
Ο Γύφτος: Μ. Σταγάκη	...458		
Πώς θά 'θελα: Σπ. Πάντζα	...458		
Η Λιτανεία: Νικ. Νικήτα	...458		
Απόγνωση: Ν. Καραβασίλη	...458		
Πεζογραφία			
Η τυραννία της ασκήμιας στη χώρα της ομορφιάς: Γιάννη Ιωαννίδη-Φαληριώτη	...460		

Βιβλία και περιοδικά του Λάμπρου Μάλαμα βρίσκονται στα κεντρικά Βιβλιοπωλεία:
Αθήνας - Θεσ/νίκης
Κολλάρου (Σόλωνος)
«Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76)
Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44)

Φωτοστοιχειοθεσία: Ανδρ. Μεταξά 7, Αθήνα
"ΑΧΤΙΔΑ" ΕΠΕ Τηλ. 3637125

Αναπαραγωγές: Γιάννης Κουτσούρης
Τζαβέλα 7, Αθήνα, 3611238

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας
Διεύθυνση· σύμφωνα με το νόμο:
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 80
Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 400
Φιλική δρχ. 500
Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Υψηλή - αλληλογραφία - επιταγές - στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Ιδρυτής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
9ος χρόνος 38 τεύχος
Οκτώβρης — Νοέμβρης
Δεκέμβρης 1980

Νεώτεροι και ζωντανοί προοδευτικοί
λόγιοι της Ηπείρου

Σωτήρης Ζούμπος

(Λόγιος, ηθογράφος, ιστοριοδίφης, ποιητής και λαογράφος)

Του Λάμπρου Μάλαμα

Υπάρχουν λόγιοι, φίλοι των τεχνών και των γραμμάτων, που προσφέρουν κι αυτοί την ανάλογη και μορφετή κατάθεσή-τους στο θησαυροφυλάκιο του πνευματικού μας πολιτισμού. Πολλοί απ' αυτούς όμως δεν φαίνονται. Την ωφέλιμη για το σύνολο δράση-τους, τη σκεπάζουν τα φάσματα της επικαιρότητας που διογκώνουν πλασματικά οι μωροφιλόδοξοι κι επιτήδειοι επιδείξεις, «οι λωβητές της ποίησης» όπως θα τους έλεγε ο Αριστοφάνης. Αυτοί οι τύποι βιάζονται να κερδίσουν ψεύτικες και πρόσκαιρες δάφνες συνεπαρμένοι από ναρκισσισμό και αυταπάτη. Όμως, οι σεμνοί, γόνιμοι κι αθόρυβοι λόγιοι, που μετριέται η αξία-τους από μίαν α' ή β' δράση, από κάποια έργα, εκφρασμένα, αδιάφορα, και με παλιές μορφές, κάποτε αργά ή γρήγορα, λαββαίνουν το κότινο της δικαιοσύνης.

Είναι πολλοί οι λόγιοι και προπάντων των συνθηκών, που αναγκάζουν αυτούς τους ταπεινούς εργάτες του πνεύματος να στέκουν όσο ζουν ανήμποροι να παρουσιάσουν συγκεντρωμένη και μορφοποιημένη τη δουλειά-τους σε βιβλία. Αλλά, τι κι αν ο Διονύσης Σολωμός δεν είχε βγάλει ο ίδιος βιβλίο; Μετά το θάνατό-του, πήραν τα χειρόγραφά του και τ' άλλα σκόρπια σχεδιάσματά-του ο Πολυλάς και άλλοι, τ' αξιοποίησαν και τα παράδωσαν στο λαό και στο έθνος πολύτιμη αξία παναιώνια. Τα βιβλία και οι συγγραφείς στη χώρα μας, εξαρτούν την τύχη-τους κι από τη διάθεση και τη σωστή αποτίμηση ικανών ανθρώπων, από τις περιστάσεις και από την τύχη. Η τύχη εδώ, χαμογελάει πολλές φορές σε μέτριους και κατώτερους και πικροκλαίει σε δυνατούς κι ανώτερους.

Δεν έχει σημασία, αν και ο γιαννιώτης λόγιος Σωτήρης Ζούμπος δεν συγκέντρωσε και δεν τύπωσε σε βιβλίο καμιά του ιστορικολαογραφική ή ποιητική του εργασία. Με την ανατολή του 1981 έκλεισε τα 80 χρόνια του, και από νεαρή ηλικία αγωνίστηκε πάντα στις πρώτες γραμμές των πνευματικών και κοινωνικών αγώνων του λαού μας. Ήταν αρχαιολάτρης, ερευνητής, ιστοριοδίφης και ποιητής, πέρασε από την πολυτάραχη ηπειρωτική ζωή, γεμάτος ανθρωπιά, ευγένεια, ψυχική δύναμη, ηθική αντοχή και σωστή κρίση για τα δίκαια και τα ιδανικά του

Σωτήρης Ζούμπος

λαού-μας. Ο ίδιος μας έλεγε, (αισθανόμενος ένα βαθύ καημό και μια πίκρα για τις αδικίες) ένα παράγγελμα του Κοραή:

«Αν δε φωνάζεις πως υπάρχει
εδώ σε θάφτουν ζωντανό».

Και δούλεψε στη νεώτερη ηπειρωτική δημοσιογραφία, αρχαιολογία, ιστορία και ηθογραφική κυρίως τέχνη, πολύ σεμνά και τίμια κι αθόρυβα, όπου, με πρωτοπόρα βήματα, συντέλεσε στην ανάπτυξη της δημοκριτικής και προοδευτικής πολιτιστικής ζωής του τόπου. Η δράση-του είναι πολυεδρική και ποικιλόμορφη. Δίκαια τον χαρακτήρισαν «ζωντανή και κινούμενη ιστορία της πόλης των Γιαννίνων». Και στάθηκε πράγματι ίσως το πιο αυθεντικό ιστορικό ληξιαρχείο της πόλης των θρύλων, η ίδια η ιστορική ψυχή της.

Το πατρογονικό του δέντρο πλούσιο σε ευκαρπία, ανακλαδίστηκε από την Πάργα. Μα ο Σωτήρης Ζούμπος είναι ο βέρος γιαννιώτης λόγιος, από τους παλιούς και τίμιους κι ωραίους, τους φιλοσοφημένους και γνωστικούς τύπους των ηπειρωτικών γραμμάτων με γνήσιο παραδοσιακό και προσωπικό γλωσσικό ύφος κι ένα παλιό αρχοντόψυχο ήθος, ένα ανθρωπιστικό ελληνικό ήθος, που αραιώνεται, σαρώνεται και χάνεται, κάτω από τον οδοστρωτήρα της παμφάγας απληστίας, των ξενόφερτων ψυχρών και πεζών ατομικιστικών ηθών των ημερών μας. Σχεδόν, παίρνει κοντά του, την ψυχική αρχοντιά του παλιού και καλού γιαννιώτικου κόσμου.

Σπούδασε θεολογία και φιλολογία. Εξέδωσε τα «Χρονικά της Πάργας». Συνεργάστηκε με όλες τις εφημερίδες και τα περιοδικά της Ηπείρου, και για χρόνια ανταποκριτής σε αθηναϊκές εφημερίδες. Φλογερός λάτρης στ' αρχαία παραδοσιακά μας καιμήλια. Οργάνωσε και δημιούργησε σαν επιμελητής το πλούσιο Δημοτικό Μουσείο της πόλης μας. Υπηρέτησε σ' αυτό, δεκάδες χρόνια σαν δ/ντής και φωτοδότης ξεναγός και δάσκαλος στα ιστορικά πράματα της Ηπείρου μας. Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπηρέτησε και ως γραμματέας Τύπου στη Γεν. Διοίκηση. Συμμετείχε σε όλες τις πνευματικές και πολιτιστικές οργανώσεις και κινήσεις. Το Σεπτέμβρη του 1921, ίδρυσε με τους Γ. Βαβαρέτο, Γ. Μιχαηλίδη και Γ. Γελίναβο, τον ηθοπλαστικό Σύλλογο «Αναγέννηση». Στα 1924 με τη Δημοκρατία του Παπαναστάση, εξέδωσαν και το φερώνυμο περιοδικό που ο Σ.Ζ. για ένα διάστημα είχε αναλάβει και τη σύνταξή του.

Ήταν από τους εμπνευστές στα περίφημα «Μεγάλα Δείπνα». Τα γιαννιώτικα πνευματικά δείπνα που κράτησαν ως το 1940, και που σε μια «χρυσή βίβλο» έγραψαν χαρακτηριστικά αξιώματα και άλλους στοχασμούς κι επιγράμματα, από την εξελικτική ζωή και κίνηση, από τα ιδανικά και τα οράματα για έναν καλύτερο κόσμο που ονειρεύονταν να οικοδομήσουν οι νέες γενιές. Ο Ζ. συνέβαλε με όλες του τις δυνάμεις και σε ίδρυση ερασιτεχνικού θεάτρου, που άφησε εποχή και διαπαιδαγόησε πλατιά στρώματα λαού στην Ήπειρο. Έδωσε πολλές διαλέξεις. Πρωτοστάτησε σε πνευματικά σωματεία και προσκοπικές ομάδες· κι οργάνωσε πολλές φιλολογικές εσπερίδες, σαν πρόεδρος της γιαννιώτικης νεολαίας. Στα «Δείπνα» συζητούνταν ποικίλα θέματα, απαγγελίες, τραγούδια· και στη «χρυσή βίβλο» καταγράφονταν φιλοσοφημένες σκέψεις και γνώμες για τη ζωή και την πρόοδο. Στο τέλος από τα φιλολογικά συμπόσια, διανέμονταν «χρυσά δελτάρια» με φωτεινές και ηθικές παραινέσεις και άλλα παραδειγματικά λόγια, όπως τούτα:

«Εμείς οι νέοι Ηπειρώτες που υπηρετούμε τις Μούσες, δειπνίζοντας, ακολουθούμε τα ήθη των προγόνων, μαθαίνουμε τα ελεύθερα και σκοπεύουμε τα καλά της ζωής».

Όλες αυτές οι ιδιόμορφες εκδηλώσεις και παραστάσεις, τέλειωναν με τον πόλεμο του Σαραντά, και ο Ζούμπος προσχωρούσε με φλόγα και ζήλο στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα της Εθνικής μας Αντίστασης. Υπηρέτησε σ' αυτή σαν αξιωματούχος ως το

1945 στο Ζαγόρι. Κι η Αντίσταση εκείνη με το μεγαλείο της, είναι το κρυφό καμάρι. Κι η τρανή εθνική και λαϊκή περηφάνια θρονασμένη μέσα στην ψυχή του Ζούμπου. Αλλά, παράλληλα, η Εθνική Αντίσταση είναι κι ο πύο πονεμένος καημός του, που μένει ακόμα συκοφαντημένη, καταπροδομένη κι εξοστρατισμένη από τον εθνικό κορμό και τη ζεστή αγάλη της Πατρίδας. Κατοπινά, ο Ζ. υπόφερε κατατρεγμούς, βάσανα, δοκιμασίες κι αγωνίες. Τρεις φορές τον απέλυσαν από την υπηρεσία του για την πίστη και την προσφορά του στα προοδευτικά ιδεώδη του λαού. Μα στο τέλος ο Δήμος των Γιαννίνων, του ανέναμε τον τίτλο του επίτιμου δ/ντή του Μουσείου, και το πατριαρχείο της Κων/πόλης την ξεχωριστή διάκριση του «μέγα ιερομνημονε». Διετέλεσε πρόεδρος επιτροπής για την ονομασία των οδών της πόλης, και κατά καιρούς εφοροεπίτροπος και σύμβουλος αγαθοεργών ιδρυμάτων.

Στη Λογοτεχνία, ο Ζούμπος μας έδωσε ιδιότυπα κοινωνικά και ψυχολογικά διηγήματα, από τα χρόνια της οθωμανοκρατίας, με λεπτά ανθρωπιστικά αισθήματα, αλλά και μηνύματα οικουμενικής αγάπης και λυτρωμού· και πολλά ποιήματα πατριωτικά, λυρικά, ελεγειακά και υμνωδίες, για διάφορα κορυφαία πρόσωπα και θέματα. Όπως π.χ. το «Έπος της Πόλεως Ιωαννίνων» με 2.000 στίχους, της «Πάργας», του «Σουλίου» κ.ά. Μα που όλα αυτά, μεταφέρθηκαν για να σωθούν στο σπίτι του, στους Ασπραγγέλους και τ' έαψαν οι Ούννοι στις 7 Ιουλίου 1943.

Η ποιησή του σε παραδοσιακή φόρμα, ξεχωρίζει και συγκινεί και διδάσκει. Τη διακρίνει το πλούσιο αισθήμα, η έξαρση του πατριωτισμού, η ευγένεια του ήθους, οι πλατιές διαστάσεις του ανθρωπισμού, η φλόγα κι ο καλμός των νέων ιδεών, η διαλεκτική θεώρηση της λύτρωσης, της θγοράς και της αφαρσσίας, η φιλοσοφική διάθεση και το ανθρωπομορφικό στοιχείο που τη διανθίζει. Δεν τον απασχόλησε καμιά νέα εκφραστική μορφή. Παρά μόνο σαν εκφραστής των παραδοσιακών μέτρων, φρόντιζε το περιεχόμενο να 'ναι βιωματικό, αυθόρμητο και τηγαίο. Σ' όλα τα δημιουργήματα της τέχνης του καταγράφει κι ακαικονίζει τα ήθη και τους καημούς ανθρώπων και αξιών των περασμένων χρόνων, με δικό του ιδιότυπο ύφος και χρώμα. Δυό διηγήματά του, όπως «Ο Αλή εφέντης· μπέη· Καγιάς» είχαν βραβευτεί στο Λαμπικαίο Διαγωνισμό του 1966. Ο Ζούμπος, έδωσε διαστάσεις στο ατομικό και στο κοινωνικό συναισθήμα· και βάδισε εξελικτικά και σταθερά σε φωτεινές συντεταγμένες. Από τις πολλές μελέτες του, διαμόρφωσε το φιλοσοφημένο πνεύμα του, την ηθική του συνείδηση, και πολλά από τα ενάρετα αξιώματα, τα έκανε οδηγούς στη ζωή του. Το βαθύτερο «πιστεύω» το είχε αποκρυσταλλώσει στον εφαρμοσμένο Σοσιαλισμό, που μέσα του οραματίζονταν μια πλατιά πραχτική αγάπη, σε αληθινή χριστιανική κοινωνική αναγέννηση.

Από την Εθνική Αντίσταση που υπηρέτησε με το ψευδώνυμο «Γαρμπής» έθρεψε (όπως όλοι οι αγνοί πατριώτες κι αγωνιστές) την ελπίδα για το χτίσιμο του καινούριου μεταπολεμικού μας κόσμου. Οι ποιητές βέβαια, πλάθουν και με τη φαντασία τους, έναν κόσμο ομορφο, «ηθικό, αγγελικά πλασμένο», όπως θά 'λεγε κι ο Σολωμός, μα όχι (κι έως τότε)

κόσμο... «πάντοτ' ευκολόπιστο και πάντα προδομένο»; Οι αληθινοί ποιητές, αγωνίζονται για τη μεταμόρφωση και καλύτερωση του βίου, για έναν κόσμο λυτρωμένο από πολεμικά κι εκμεταλλευτικά δεινά, μια πλάση αδερφοσύνης, κοινωνικής δικαιοσύνης και πανανθρώπινης ειρήνης και προόδου.

Ο Ζ. όταν συνομιλεί ποιητικά με τους ανθρώπους και τα πράματα, τονίζει μια βαθύτερη δραματική εμφαση στα αντικείμενά-του. Νά πώς τραγουδάει ελεγειακά τον Πύργο του Γουλά (του Βοημούνδου) στο Κάστρο των Γιαννίνων. Παραθέτουμε λίγους αποσπασματικούς στίχους-του:

«...Πύργε που στέκεις έρημος στις νύχτας το σκοτάδι

για πές-μου ποιός σε γκρέμισε και σ' έκανε ρημάδι;
...Τώρα δε σου 'μειναν χαρές, τα νιάτα-σου χαθήκαν.
...Μέσα στα κούφια στήθια-σου —σκέψεις οι νυχτερίδες

—πετάν σαν ίσκιοι ενάεροι από μικρές θυρίδες.
Αντιλογία στους βόγγους-σου, στις πίκρες πό 'χουν σβήσει,

την ομορφιά-σου τώρα πιά θλιμμένο κυπαρίσσι...
Κοντά-σου στέκει σκέλεθρο, σιωπηλό στο χρόνο,
αχολογεί στον άνεμο και τριζει λυπημένο,
στερνό της μοίρας λείψανο τον πόνο φορτωμένο!...
Γέλασε, Πύργε, σύγκορμα, τα ρεπισοθέμελά-σου
βλέπουν το φως της λευτεριάς, σκιρτούν τα σωθικά-σου!

Το φως ξεχύνεται γλυκό στα σκοτερά μαδάρια,
για πάντα χάθηκε η σκλαβιά, χαρείτε παλικάρια!...».

Παραθέτουμε και λίγα ακόμα δείγματα από τα σκόρπια δημοσιευμένα ποιήματα του Ζ., γιατί ο χώρος δεν μας επιτρέπει πλιότερα.

«Σκυφτός γυρτός συλλογισμένος,
έχει το βλέμμα καταγής,
μονάχα πίκρα και μαράζι
γεμάτος είναι ο δυστυχής.

Και κάτ' απ' το θολό-του μάτι
δάκρυ κρεμάστηκε πικρό
κι εγοργούλησε στα χείλη
το μαραμένο-του ζεστό.

Και μένει να θωρεί ακόμα;
συλλογιστός τη γη σκυφτός
με πλανεμένο-του το βλέμμα
'Ω πώς μπορεί ν' αλλάξει αυτός!».

Στον Μπετόβεν

(Απόσπασμα)

«Ο ήλιος σου 'στειλε το φως και τ' αστρικά τη λάμψη,

ο Ουρανός τη δόξα Του, τα δώρα-τους οι Μούσες!
Κι από της γης —όσα καλά, κι όσα μεγάλα κλείνει,
επήρες κι όσα θαυμαστά, σε χάρες και στολίδια!

Κι όσα τρανά κι εξάισια και τα μεγάλα όλα,
τ' ανέκφραστια κι ανεπίπτα στη σκέψη των ανθρώπων,

γερά τα σφιχταγκάλισες και τά 'σμιζες αντάμια
'Ιων ουρανών τα πέρατα και των βουνών το ψήλος,
της φύσης και της 'Ανοιξης και των πουλιών τραγούδια.

Της θάλασσας, τις χάρες-της και τις πολλές φουρτούνες
που σπαν μ' αφάνταστην ορμήν, σε βράχους κι ακρογιαλία,
μ' όλη τη λύσσα των στοιχειών, μαζί με τους ανέμους!...

Και τις φλογέρες των βοσκών με τ' αηδονιού τη γλύκα,
κι όσα στης γης την πλατωσιά ζούν και μαζί ανασαίνουν,
με των θνητών τα μυστικά, τους έρωτες, τα πάθη,
πόνους και μόχθους και καημούς, που δέρνουν τις καρδιές-τους!...

Και των θεών τις όργητες και των στοιχειών τη λύσσα,
μέσα σε κρότους και βροντές, στων θυελλών τις μπόρες,
προφητικά τα ζήγησες και τά 'σμιζες αντάμα,
με τους δικούς-σου στοχασμούς και τους ερμούς και τόνους!...

Στ' Απριλομάη το πέραςμα με τις γλυκειές-του νύχτες
και τ' αηδονολαλήματα με των ανθών τους μόσκους,
και το φεγγάρι από ψηλά, με τ' ασημένο φως-του,
που σκέψη και καρδιά μαζί λιγώνουν και μεθάνει!...

Και της ζωής τ' αστάθμητα, πάθη μαζί και πόνους,
τη Μοίρα την ανθρώπινη, τη δίψα της αλήθειας,
αρμονικά τ' ανέβασες στων ιδεών το ψήλος!

Τιτάνα κι ήρωα μαζί και κοσμοχτίστη μουσουργέ,
μελωδικέ κι ασύγκριτε, και δόξα των αιώνων!».

Ο Ζούμπος και μετά τις μεγάλες ατυχίες και προδοσίες των ηγετών της Εθνικής Αντίστασης, και μετά τον εμφύλιο πόλεμο, όσο κι αν πικράθηκε βαριά και κλείστηκε στον εαυτό-του, άλλο τόσο φύλαξε και την πίστη μέσα-του και την απαντοχή-μας για το μέλλον, μια αταλάντευτη επιμονή κ' υπομονή, στην κοσμοσωτήρια ιδεολογία, στο σίγουρο αύριο, που θα χαιρείται κάθε άξια μελλούμενη κοινωνία. Η κοινωνία, που όσο κι αν αργεί... «θά 'ρθει κι εδώ μια μέρα...», όπως μας τόνιζε συχνά ο Σ. Ζούμπος, και τότε θα χορτάσουν όλ' οι άνθρωποι: γράμματα, φώτα και «καλούδια», ψωμί, χαρές, αγάπες και τραγούδια!

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» περιέσωσε και δημοσίευσε ορισμένα ποιήματα και διηγήματά-του.

Αυτός είναι με λίγα λόγια ο τιμώμενος στα πρωτοσέλιδα τούτα, ένας καλός θετικός και μεγάλος φίλος του λαού, που κάθε λόγοςτου, είναι γεμάτος δύναμη ψυχής, κρίση δικαιοσύνης, γεμάτος πόνο κι αίσθημα για πανανθρώπινη Ειρήνη. Η μορφή και το πνεύμα-του θα ζούνε, γιατί δεν ζήλεψε τις κορφές για τον εαυτό-του, παρά για όλους τους ανθρώπους.

Ο Ζούμπος θά 'ναι στην καρδιά-μας και θα μας ζεσταίνει, εμάς που τον γνωρίσαμε με τή παροιμιακά και γνωστικά-του λόγια, έτσι καθώς χαιρετάει το λιόγερμα ποιητικά, από το Κακοσούλι:

Ηλιογερμα

«Ψηλά από το Σούλι αντικρύζω
του γαλαζένιου πέλαου

Παγκόσμια Ποίηση

Τσεχοσλοβακία

Το τραγούδι της κόκκινης ανεμώνας

Όντρα Άνσχορσκι

Μετ. τη Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχοινά

Όταν η χώρα της Λαχίας μπόλικο θά 'χει το φωμί
θά 'βρει στο τραγούδι-μου τη ρίμα-του και το ρυθμό-του.
Όσάν το πρόσωπο στον κόσμο που χαμογελά
όταν το κάρβουνο της Οστράβας το φωτίζει και το ζεσταίνει.
Το τραπέζι-μας θα στολιστεί μ' ένα ολοστρόγγυλο φωμί
ωρι μασμένο στους αγρούς μιας ξένης χώρας.
κι από φάρια σκαρταριστά από πελάγη μακρινά
κι ώριμα φρούτα φερμένα απο χώρες ξωτικές.
Όταν η χώρα-μας θα κλείει μες στην αφθονία
οι καλεσμένοι απ' όλο τον κόσμο θα κάτσουν στο τραπέζι-μας.
φέρνοντάς-μας τους χαιρετισμούς του ούμπαντος
ευχαριστώντας-μας για τη χάρη της μαύρης Οστράβας.
Θα είναι τάχα κάποιος ανάμεσά-σας να θυμηθεί τα σύννεφα
που κάτω από αυτά φύτρωνε το τραγούδι-μου,
όπως οι ανεμώνες στα βράχια των Μπιασκήδων.
Στον καιρό-μου ο μινιρόρος είχε άδειο το τραπέζι-του,
μόνος με το κεφάλι-του σφιγμένο στις δυό γυμνές γροθιές-του
κοίταζε τη ζωή σαν ένα μαύρο βάραθρο!...

6 Μάη 1934

τη νεραϊδένια σγκάλη
και τραγουδά:
Μακάρια ώρα που περνάς
κι αργά - αργά διαβαίνεις
με του φωτός το πάροσμα
με τις χρυσές λιαχτίδες,
π' αφήνουν όμορφα τη γη
και παν να βασιλέψουν!...

Λάμπρος Μάλαμας

Τα Κάλαντα του Λαού

Ο Δημητράκης Α. Λιοντάρης
υποδέχεται το 1981 και τραγουδάει
για την αγάπη και την Ειρήνη
του κόσμου.

ΙταλίαΤρελά τα βήματά-μου

Γκιουζέπε Ουγκαρέτι
 Μετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Παλιουσνήθειες οι πορείες μας παιδεύουν,
 όμοια σαν αυτόματο τρελά τα βήματά-μου!
 Σα μια φορά να κίνησαν το θάμα,
 με τη λαχανιασμένη-μου τρεχάλα,
 δίχως εξέλιξη σωστή σε προκοπές και χάρες.
 Στα πλήθια του καιρού
 φανερωμένος μες στη θλίψη!
 Πώς νά 'ταν, κέφια-μου, αλλάξετε,
 εσείς σημάδια μάταια και κούφια,
 όπου σε σας οι μολεμένοι ζούνε,
 όντας εμάς δε μας μετράνε!...

Σαν τα γιαλιά που αντηχούν στο πέσιμό-τους
 —Τα σπίτια πιά δεν έχουν ευθυμία—
 Για ένα έθιμο στο τέρμα αποκρατιέμαι
 από την πλάνη απαλλαγμένος, σε γαλήνη,
 σε φυλαχτά ημίφωτα σα σκιάχτρα,
 από στρφές και συλλογές και στίχους,
 σιγουρεμένη απ' αυτούς η στοργική φωνή-μου
 ούτ' ένα από θέματα παρόντα σχόρπια
 δεν πάλιωσαν μαζί με μένα!...

Ώ τ' αποδέλοιπα του κλήρου σύμβολά-μου,
 από μια κάποια περιπέτεια που με τρέχει!
 μπορεί αναπάντεχα ξανάρθω στα περίχωρά-μου,
 λευτέρωμά-μου από καρδιά οι λέξεις.

Σίμωσαν τόσο οι πονόδοτες αγχάλες!...
 —Τα μάτια τα φιλήδονα
 οι νικημένοι τι αποκρύβετε
 τα δάκρυα μ' αφηκρασιά παράλογη;—
 Εχειν' η ταπεινή ελπίδα
 π' ανάθρεψε το θησαυρό του Μιχαλάγγελου
 νά 'φραζε το διάστημα του χρόνου αστραποβόλα
 δίχως κανένα στην ψυχή συχώριο,
 Κι αν το έρμο καταφύγι
 δε συντρίφτηκεν ακόμα!...

Για τη θλίψη τη μεγάλη
 και τη φρίκη αντικρυσμένη
 ο πολιτικός ώ πόσο μια σπορά
 νεφελωμένη, φενακίζει,
 νά 'χει αδιάκοπα κι αιώνια
 με τον πυρετό επιζώντας
 την εδέμ, σε στέριω θόλο!...

ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ
 ΤΟ 1981

Στον πόνο ποτέ-τους δε λάβειψαν
οι παλιοί Καλλιτέχνες: πόσο βαθιά νιώσανε
την ανθρώπινη θέση, το πώς κονάμε
την ώρα που κάποιος άλλοι τρώνε ή ανοίγουν ένα παράθυρο
ή το κολύ - κολύ περιφέρονται σοκόπως
το πώς, —όταν οι γέροι με πάθος μα και σεβασμό προσμένουν
τη θαυματουργή γέννηση— υπάρχουν πάντα παιδιά
που τσουλάνε στην παγωμένη λιμνούλα στο τέρμα του δάσους
και που δε θά 'θελαν αυτό ειδικά να συμβεί.
Δε λησμόνησαν ποτέ-τους
πως ακόμα και το πιο τρομερό μαρτύριο οφείλει να τρέξει
να βρει κάποια γωνιά, έναν σκουπιδοτόπο, ένα μέρος
όπου τα σκυλιά κουβαλάνε τη σκυλιάσια ζωή-τους και του βασανιστή τ' άλογο
γδέρνει τ' αθώα καπούλια-του σ' ένα τυχαίο δέντρο.

Στον «Ίκαρο» του Μπρύγκελ λόγου χάρη: πώς τα πάντα αποστρέφονται
ήσυχα - ήσυχα τη συμφορά· ο ζευγολάτης ίσως
ν' άκουσε τον παφλασμό, τη μακρόσυρτη στριγγλιά,
μα γι' αυτόν, δε χάθηκε δε και τίποτα σκουδαίο· ο ήλιος έλαμπε
όταν οι λευκοί μηροί εξαφανίστηκαν μες στα κρσίνα
νερά· και το πανάκριβο το περήφανο καράβι απ' όπου είδαν
το κατακλητικό θέαμα —έν' αγόρι να κέφτει απ' τον ουρανό—
ίσως νά 'ριξε άγκυρα κάπου, για λίγο, και να ξαναρμένει ήρεμα.

* Ο «Ήλιος της Αριστεράς», όπως αποκαλούνταν ο κορυφαίος ποιητής της δεκαετίας του '30· προφητικός όσον αφορά
τα προ- και μεταπολεμικά γεγονότα. Επείρεσε τους συγχρόνους· του όσο και ο —κατά την ταπεινή γνώμη του μεταφραστή—
κατώτερός· του Τ. Σ. Έλιοι και ο αναμφισβήτητος μεγάλος Έιζα Ρουντ. Η ποιήσή· του ξεχωρίζει από έναν φανατισμό δίχως
όρια για τη ζωή σ' όλες· της τις εκφάνσεις.

Γ.Α.

Σονέτο CXL

Ουίλλιαμ Σάιξπηρ
Μετ. η Γούλα Συμυρνιώτη

Μη με πεισμώνεις κάνοντάς·με πέρα·
ο πόνος π' ακουίζεται μαχαίρα
της γλώσσας κόβει τα δεσμά, κι αλλί·σου.
Χαζή, θα μετανουώσεις. Συνετίσου.
Τι να σου πρωτομάθω νύχτα κό 'χεις
κι εγώ σα στου θανάτου την απόχη
τη γειά ζητώ στου έρωτα το σάλο;
Τον έρωτα λοιπόν και τίποτα άλλο.
Τον έρωτα, π' αν δε μου τότε δώσεις,
τ' άπλυτα θα σου βγάλω πιά στη φόρα.
Θα πεις η διαβολή φέρνει κακώσεις,
τον φεύτη που πιστεύει κανείς τώρα
κι όχι εμέ πως είσαι σκάρτη κι όλο
ζαρώνω στην περφάνιας·σου το δόλο.

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ

«ΝΑ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ»

Λάμπρου Μάλαμα

Αλβανία

Η νύφη των αετών

Έρευνα — Μελέτη
Ιστορία & Τέχνη
Ταξιδιωτικές νότες

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Πορτορίκο

() Θάνατος είν' απαλός

σαν τον τερετισμό ματιού

Ορλάνδου Τζόζε Χερνάντερ

Μετ. ο Νίκος Σπάνιας

και ο Χρήστος Ίσιάμης

Δαγκώνω τή λάσπη.

Κάθε στιγμή φέρνει καινούριες δυνατότητες
κι η δυνατότητα εξαντλείται στη στιγμή.

Βροχή γυαλί θάνατος όνειρα:

Πράγματα

Σαν όλα τα πράγματα του κόσμου

Όπου η πέτρα σμίγει με πέτρα.

Επιθυμώ, γίνεται κάποτε η πιό όμορφη λέξη,

κι ακόμα κόκκαλα φεγγάρι σχισμή, κοιλιά.

Σαν άνεμος που αποκοιμήθηκε στα φύλλα.

Τα φύλλα πέφτουν το φθινόπωρο.

Μόνο δέντρα γυμνά απομένουν.

Αλάτι λάσπη σώματα.

Έρωτας γλώσσα αγρύπνια.

Θησαυροί που χάνονται συνέχεια.

Γλείφω του δάσους τη φωτιά

Ανάμεσα σε χνάρια στάχτης.

Οι λέξεις-μας είναι ετερόδοξες.

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Μ' ένα βήμα πίσω

Ρόμπερτ Φρόστ

Μετ. ο Νίκος Σπάνιας

Όχι μόνο βότσαλα και άμμοι
γλιστρούσαν για ταξίδι ακόμη,
μια φορά, αλλά, μπιτόνια λασπωμένα
διαχέονταν,

μεγάλοι βράχοι χάνανε την ισορροπία
σκουντρούσαν τα κεφάλια-τους υπόκωφα
και κατακυλούσανε σε ξεροπόταμους.

Ολόκληρα ακρωτήρια κόβονταν φέτες - φέτες.

Ένωσα το σταθερό σημείο-μου

Να τρέμει μες στην παγκόσμια κρίση.

Όμως μ' ένα βήμα πίσω

γλύτωσα και δε με πήρε η φόρα.

Ένας λυμένος κόσμος κουρελιασμένος
Πέρασε μπροστά-μου.

Μετά σταμάτησε η βροχή και φύσηξε
και βγήκε ο ήλιος για να με στεγνώσει.

Δε μ' άρεσε ο τρόπος πού 'φυγε.

Εκείνο το χαμόγελο! Δεν θά 'ταν εύθυμο ποτέ.

Χαμογελούσε ακόμα -τον είδες; Ήμουν βέβαιη!

Ίσως γιατί του δώσαμε μόνο φωμί,

και το ρημάδι κατάλαβε απ' αυτό, πως είμαστε φτωχοί.

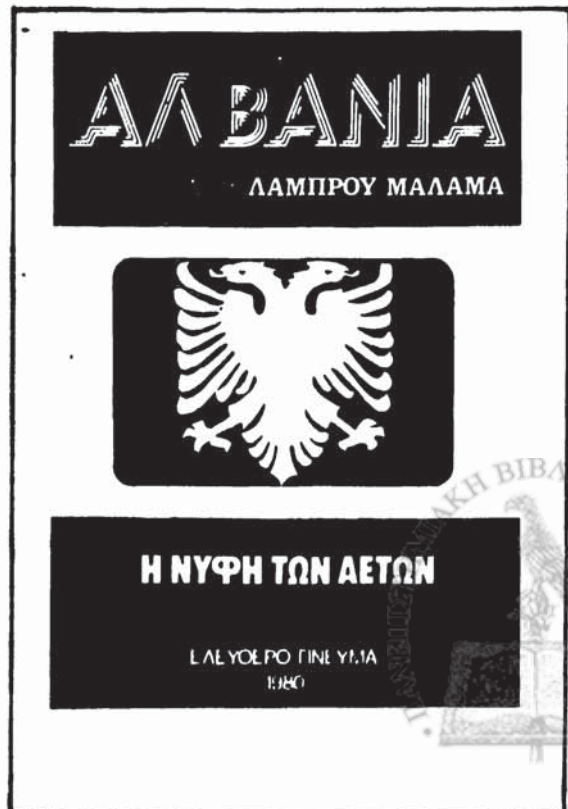
Ίσως γιατί μας άφησε να δώσουμε, αντίς
να μας αρπάξει καθώς μπορούσε.

Ίσως να μας κορβίδευε, γιατί παντρευτήκαμε

ή γιατί είμαστε έτσι νέοι (κι ευχαριστήθηκε
με τ' όραμά-του: να μας δει κνώδαλα και νεκρούς).

Άραγες τι μάκρος να τράβηξε στο δρόμο;

Από τα δάση μας παρατηρεί: είναι τόσο απίθανο
όσο και πιθανό.

Πώς θά 'θελα να συντρίψω τον ουρανό,
όχι μες στη γροθιά-μου σφίγγοντάς-τον
μ' αφού ανάμεσα σε δυό κορμιά θα τον στριμώξω
κορμιά που θέλουν πιο ψηλά να είναι κι απ' τον ουρανό.

Πώς θά 'θελα να κατακιώ φωτιά
όχι τις φλόγες βάνοντας στο στόμα
μα με τα χείλη-μου, να τη φιλήσω τα χείλη-μου
τ' άλυκα απ' τον έρωτα και τρυφερά απ' τη φωτιά.

Πώς θά 'θελα να κάνω τη θύελλα να κοπάσει
όχι με βροντερούς πυροβολισμούς, μα να τρεκλίζει
με τις κορείες του Γ'κάντι που κι απ' τη θύελλα πιο δυνατές.

Πώς θά 'θελα να μειώσω τον ωκεανό, όχι να τον ρουφήξω
ολόκληρο και μονομιές και μονορούφι μα μόνο
τη γεύση-του να κάνω πιο καλή με των ανθρώπων τα δάκρυα
που πιο αρμυρά κι απ' τ' αρμυρό του ωκεανού.

Πώς θά 'θελα τη γη να καταχτήσω όχι ανατινάζοντας
κι από τα σπλάχνα-της τον ορυκτό πλούτο-της να πάρω,
μα να φυτέψω, να της φυτέψω λουλούδια της ελπίδας
που πιο γλυκά κι από τη γη την ίδια αυτά μυρίζουν.

Πώς θά 'θελα να επιβληθώ σε όλα
στον ουρανό, και στη φωτιά, στον άνεμο, στη γη
όχι να τους διαίρσω για να κυβερνάνε· μα για να τους δώσω
να τους σφραγίσω με την καρδιά-μου το πιο σημαντικό απ' όλα.

Τότε, και μόνο τότε, θα δοξάσω τον θεό και τη νίκη-τού
όχι κατεβάζοντάς-τον, μα ανεβαίνοντας εγώ ο ίδιος ως αυτόν,
στα πιο ψηλά ουράνια.

Και να διακτρώξω σε θεούς και θεές πως: ο κόσμος-μου
είναι πιο όμορφος απ' τον δικό-σας
και κάθε δημιουργήμα είναι πιο θείο, πιο αγγελικό
κι ακόμα πιο θεικό κι από τον ίδιο το θεό.

Γαλλία

Σπέτσες

Ισαβέλλας Μαρκάντ

Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχολιά

Αμείλιχτο έξω το φως
κι η γη ακινητεί
κάτ' απ' τον ήλιο στο ζενιθ.
Γ'αλλάξιος ως το άδειο ο ουρανός
Μονάχα τα τζιτζίκια μονότονα
αυτά μονάχα τραγουδούν.

II

Την ώρα αυτή την ώρα τη 'φριχτή της νύχτας
όταν η γη νασαίνει και χαλαρώνει πιά
(Όταν το χώμα βαρύ ακόμα
από την κάψα και τη φλόγα
με στεναγμούς νωθρούς όλα τ' αρώματα
της μέρας αναδίνει

κι ο ανέμελος γέρας
στο γύρισμα του δρόμου.

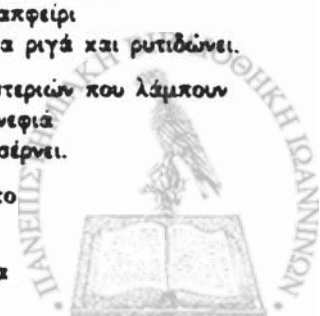
(Όταν κατάκοπα όλα τα τζιτζίκια
μπαλντισμένα απ' τα τραγούδια
κοιμούνται πλαγιασμένα στον δέντρων
τους κορμούς.

Πίθωσε τον αγκώνα-σου στην κρύα πέτρα
κι άφησε το βλέμμα-σου μακριά
κατά τη δύση κέρα του ήλιου
Τρεις στροφές του ήλιου του μεσουυχιού
από ήλεκτρο, σμαράγδι και σαφείρι
Του γέρα η ψυχή τη θάλασσα ριγά και ρυτιδώνει.

Ευαίσθητοι κραδασμοί των σπεριών που λάμπουν
κρύσταλλο, υδρατμοί και συννεφιά
του κόσμου το τραγούδι αργοσέρνει.

Ήρεμοι γαλαξίες από αμέθυστο
μουρμούρισμα ένα ρίγος.

Μια απόλαυση είναι η πεδιάδα
σαν βγαίνει η σελήνη.

Ελληνική Ποίηση

Κραυγή Δικαιοσύνης

Γιώργου Θεοφανόπουλου
(Εισαγγελέα Αθηνών)

Έ, σεις της γης οι δυνατοί, μπροστάρηδες σπουδαίοι,
που τα σταμνιά της φρόνησης σ' απόπατους πετάτε
και μ' αίματα χορταίνετε καννίβαλοι χυδαίοι,
πάψτε του μίσους τους αυλούς, για δίκιο να πουλάτε.

25 Αυγούστου 1979

Πάψτε να ντύνετε σοφά το ψέμα με πορφύρα,
τους λύκους να μας δείχνετε για ήμερα αρνάκια.
Δεν το μπορούν να πνίξουνε του ήλιου την πλημμύρα,
όσα σκοτάδια κι αν ριχτούν στις γνώσης-μας τ' αυλάκια.

Έ, σεις της γης μπροστάρηδες, σας πήραμε χαμπάρι.
Το προσωπείο-σας χλωμό, διάφανο, δεν σας κρύβει.
Μάθαμε να χωρίζουμε την έρα από το στάρι.
Νεροτριβή το Είναι-μας, τα ψεύτικα συντριβει.

Λιώνετε μες στις χούφτες-σας ονείρατα κι ελπίδες
των ρημαγμένων των λαών. Κι ύστερα —ειρωνεία!—
κροκοδειλένια δάκρυα χύνετε καταιγίδες,
τάχα προστάτες, χτίζετε φρίκης νεκροταφεία.

Έ, σεις μπροστάρηδες της γης ακούστε την κραυγή-μας
Την ανθρωπιά σκοτώνουνε οι γιοί-σας τα δαιμόνια-
και γρατζουνάν σαδιστικά την κάθε μια πληγή-μας
όπου κακόφορμες τρυγάν κάθε χαρά-μας, χρόνια...

Λάμπρου Μάλαμα «Να ποιά είν' η Αμερική»

Τα ματωμένα λείψανα χάσκουνε την αλήθεια.
Το αίμα-τους, που χύθηκε δικαίωση στενάζει.
Θα την τινάξετε τη γη μια μέρα σκιστολίθια.
Του κόσμου μακελλάρηδες το τέλος σιγοβράζει.

Κυκλοφορεί

Με μεγάλη επιτυχία το νέο αποκαλυπτικό έργο του Λάμπρου Μάλαμα «**Να ποιά είν' η Αμερική**»

Ένα βιβλίο υπεύθυνο και ντοκουμένταριομένο, με πολλά βιβλιογραφικά στοιχεία για το πως βρίσκεται και που βαδίζει η αμερικανική κοινωνία σήμερα. Όλα τα καιρία σημεία που αφορούν την υπόσταση της μεγάλης αυτής χώρας. Κατά βάση περιήγηση (τουρισμός) αλλά, και έριυνα και μελίτησι βάθος: Ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ψυχολογία, ιστορικά, λαογραφικά και άλλα στοιχεία. Εντυπώσεις με κρίσεις παραλληλισμούς και συγκρίσεις. Σαράντα τριτά κιφάλαια και ογδόντα φωτογραφίες. Σελίδες 320. Πωλείται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία,

IV

Λυπητερός ο θρήνος της πονεμένης κουκουβάγιας
που κλαίει και σπαράζει.

Έο ψάξιμο μέσα στα κλαδιά
και οι κορμοί των δέντρων όπως τρίζουν.

Έο φευγαλέο πάτημα της γάτας
πάνω στα μάτια τα στιλπνά της πανσελήνου.

Μες στα κλαδιά του δάσους
ο γρύλος τραγουδάει σαν τρυπάνι
στην πάλλουσα σκιά της λευκής νύχτας.

Δυό ποιήματα για την ΕιρήνηΤου Στέφανου ΤηλικιόδηΠαραστάτης

Με την καρδιά-μου, της λευτεριάς φλάμπουρο.
 Να το δέρνουν ενάντιοι άνεμοί.
 Και την πέννα-μου, -ρομφαία,- πάντα ξάγρυπνη.
 Στο μετερίζι της ειρήνης.
 Σε ρούγες ματωμένες βάλτωσα.
 Και στου χρέους τις ντάπιες συχνά θρήνησα.
 Για τις χαμένες εκστρατείες.
 Κ' εκείνη.
 Στοιχημένη στο πλάι-μου, -πιστός συμμαχητής-
 Να με κερνά.
 Μες από τ' ατσαλένιο τάσι της καρδιάς-της -σ' ώρες δίσεχτες
 Τ' αψύ κρασί του κουράγιου.

Καλοί-μου.
 Που στις γαλάζιες ώρες της ειρήνης των μελλούμενων καιρών θα ζήτε
 Παρακαλώ-σας ταπεινά.
 Να τη θυμάστε.

Ηρώδης

Κι απ' τους Ταρτούφους και τους Εφιάλτες
 Κι από τους Γιούδες και τους Σάυλωκ
 Κι απ' τους Πιλάτους και τους Φαρισαίους
 Τον Ηρώδη, πίοτερο, να σκιάζεσαι και να δικάζεις
 Που, για την εξουσία και τα συφέρα, δίχως έλεος
 Στη Βηθλεέμ, στη Χειροσίμα, στο Βιετνάμ κι αλλού.
 Τα νήπια δολοφονά, -τις ελπίδες-σου.

Λάμπρος Μάλαμας**«Η Μάνα του Βορρά»***(Η ΕΣΣΔ χωρίς μύθο)*

415 Σελίδες και 215 φωτογραφίες δρχ. 300

Ύστερ' από τη μάχηΑντώνη Κυριακόπουλου«Εκείνος που ήταν ζωντανός
είναι πεθαμένος»

ΕΛΙΟΤ

Νύχτα...
 Αστροφεγγιά του χιονισμένου κάμπου.
 Άδεια σπίτια
 άσπροι δρόμοι.
 Ματωμένα κουρέλια.

Στα λασπωμένα χέρια-του σφίγγει
 μια πέτρα -μια χούφτα χιόνι.
 (Μη φοβάσαι της νύχτας το φάντασμα-
 δεν χτύπησες κανένα. Τίμια κράτησες
 στεγνό το μαχαίρι...)

.....
 Διψώ!
 Νοτερή πνοή,
 στόμα πικρό.
 Παγωμένο αίμα...

Νεκροί... αδέρφια-μου
 χώμα τρυφερό
 ευγενικό
 αγαπημένο χώμα.

Σιωπή...
 Παγερή σιωπή.
 Το σκυλί του χωριού αλυχτάει.

Ύστεροι στίχοι
(Στους συγγραφείς της Αλβανίας)

Αδέρφια,
ποιητές της Αλβανίας
Ελάτε
να πιούμε το κρασί
της αγάπης και φιλίας,
με τις κούπες της εμπιστοσύνης
και της ευτυχίας.

Ελάτε
να σφίξουμε τα χέρια
σαν τα παιδάκια στα σχολειά
που σμίγουν και ψέλνουν αηδονόλαλα
ύμνους παρθενικής ωραιότητας.

Ελάτε
να ζεστάνουμε σε κύκλους
ατέλειωτης αγκαλιάς
τα κρύα κορμιά του κόσμου.

Ελάτε
να κάνουμε τους τίμιους αγώνες
περιβόλια ευφορίας,
να δροσίσουμε τις φλογισμένες
από τους καημούς καρδιές
με τον ψωμοδότη αγέρα
των βουνών και των κάμπων-μας.

Ελάτε
να φτιάσουμε τον Αώο και το Δρίνο
ηλιόλουστες πισίνες και κανάλια
δύναμης, ομαδικής χαράς κι αδερφοσύνης.

Σαν οι λαοί-μας αγαπιούνται,
τα τυφλά τέρατα του μίσους
είναι Κύκλωπες που τους πρέπει
η περιφρόνηση κι ο οίχτος.
Τα τραγούδια, τα κλαρίνα, οι φουστανέλες
οι φαρέτρες, οι ματιές και οι ψυχές
είν' όλα όμοια, θύελλες ορμητικές,
στο διαφέντεμα της λευτεριάς και της θυσίας.

Οι Κασσάνδρες της διχόνοιας
βαρέθηκαν να ουρλιάζουν

σα λύκαινες, τους άγριους άνεμους της νύχτας.
Είναι καιρός, απάνω από τους τύμβους
των μορφών της Αντίστασης
να κυματίζουν μαζί οι σημαίες-μας
το μέλλον της Ειρήνης.

Θέλουμε οι φωνές όλων των ποιητών της γης
να κυλίσουν στις φλέβες των λαών
αναστάσιμες χαρές και τραγούδια!

Του Λάμπρου Μάλαμα

Αποχαιρετιστήριο

(Απόσπασμα από το
έργο «Αλβανία...»)

Με λευκά περιστέρια στους ώμους
και δάφνινα κλώνια, να πλέκουν
σε νέαν άνοιξη τα στεφάνια της νίκης
με το πανανθρώπινο κι αρμονικό τραγούδι
της προόδου.

Πήραμε τ' άνθη και τους καρπούς
της φιλοξενίας-σας.

Δώστε-μας τα ποτάμια των όμορφων ονείρων-σας,
να πνίξουμε τα σκληρά ζιζάνια της γης-μας
με τις φανφάρες των Ιλλυριών
να σβήσουμε τους κρωγμούς
των όρνιων του πολέμου...

ν' αφοπλίσουμε από τον πλανήτη τις νάρκες
που φιλίλιασαν οι κυνηγοί ασπάλακες
του μαύρου και κίτρινου χρυσού
και της πανούκλας της κερδοσκοπίας.

Με τα σφυριά της «μπέσας» και της θέλησης
σπάζουμε παγόβουνα του μίσους

που όρθωναν φραγμούς
στους πολύπαθους λαούς-μας.

Εμείς που μοιραστήκαμε
σπειρί σπειρί το καλαμπόκι, το φασόλι,
τη μπουκιά το ψωμί,

τη ρουφηξιά το τσιγάρο,

τη γουλιά το νερό,

η αγάπη-μας κυλάει

υμέναιος στο αίμα-μας. .-

Ελάτε

χέρι με χέρι

ν' ανεβούμε τα σκαλιά των πύργων
σε θρονιά σιγουριάς και παλάτια κουλτούρας.

Είναι καιρός όλοι μαζί

να θρυμματίσουμε

των πολεμικών «γερακιώνε» τα ράμφη,

να πνίξουμε στα βάθη των ωκεανών

κάθε ανάλγητο λεηλάτη του λαϊκού μόχτου.

Σύνορα δεν έχει η αγάπη των ποιητών

σύνορα δεν έχει η αγάπη των λαών

Ελάτε

να ζυμώσουμε

με τα δάκρυα του πόνου

και την πικρή ανάσα της αδικίας

κρουσταλλένιες κ' ηλιοπάρθενες ανθρώπινες υπάρξεις.

Ελάτε,

με την πνοή των μύρων,

με τη λάμψη των άστρων,

με τη συντροφική ανάσα,

με τη χαρά της δημιουργίας

ν' αναγεννήσουμε την πλάση,

να φωτιστεί ο πλανήτης

με τα γιγάντια φώτα

της ποθητής δικαιοσύνης.

ρεΐς, που οι αχοί της μουσικής-σας
 αταούν ανοιχτά και των ανθών τα βλέφαρα.
 ρεΐς που κάνατε τους δρόμους
 αν Φράσερι, Νόλι και Μιγκέκι λεωφόρους.
 ρεΐς που λυώσατε τα πετρωμένα δάκρυα
 ρς πείνας, της ορφάνιας, της δουλείας,
 ι με τη σπάθα του Σκεντέρμπεη και του Ενβέρ
 ράξατε στη γη-σας την ενότητα.
 ρεΐς, που χαρίζετε στο λαό
 πτέρια λαμπερά
 ι ήλιους πορφυρένιους.
 ρεΐς που ντύνετε τους λόφους-σας
 ι πράσινα τόξα ευδαιμονίας
 ι θωρακισμένοι, πέρφανοι
 ι κυριοί καβαλλαράιοι,
 ι τις τρίαίνες και τα κοντάρια
 ι αν Ποσειδώνες στα κύματα της Αδριατικής
 ι κίνητοι σταυραετοί
 ι αν Ακροκεραύνιων και του Αίμου.
 ιάτε,
 ι γκόλι, Τσάτση, Κανταρέ, Σιουτερίκη, Τσέρκα,
 ι ουσαράι, Σιάπλο, Μπάλια, Ρούτση, κι όλοι
 ιάτε και στην Αθήνα,
 ι ανεβούμε στην Ακρόπολη
 ι αν Πεντέλη και στον Όλυμπο.
 ι κι θά 'ρθουμε κι εμείς στα Τίρανα
 ι ανεβούμε στο Τομόρ, στο Μόραβα,
 ι αν Τρεμπεσίνα και στις ψηλότερες τις
 ι κράξουμε στα πέρατα | 'Αλπεις-σας
 ι που υπάρχουν σκλάβοι
 ι ρς φτώχειας του νου και του παρά,
 ι ρς ξαλειφτούνε οι ντροπές
 ι κι οι ταπείνωσες των Ζώγων.
 ι αν ηραμε των γιασεμιών-σας τα μύρα,
 ι αν ηραμε των λωτών-σας
 ι αν ηραμε μυστικό και μαγικό-τους μέλι.
 ι αν ηραμε τη δροσιά της χαρούμενης αυγής-σας

από τα χρυσά φύλλα του χινοπώρου
 νομίσματα ελπίδων
 που λάμπουν στα μάτια-μας
 σαν τα καθάρια νερά
 των ποταμιών στο ζωοδότην ήλιο.
 Να χαίρεστε,
 να σας χαιρόμαστε
 έτσι, όλοι, μονιασμένοι,
 αγρότες κι εργάτες,
 των γραμμάτων, της τέχνης,
 της επιστήμης και της φάμπρικας,
 δεχτείτε κι από μέ τον ταπεινό,
 γαρούφαλα αδερφοσύνης
 Ελλήνων συναγωνιστών...
 πού πολεμήσαμε σκληρά
 και δώσαμε μαθήματα γερά
 στο Ντούτσε και στο Φύρερ·
 'Όλοι σας χαιρετούνε,
 όλοι εκείνοι που απόκρουσαν
 με τα στήθη-τους
 τις σιδερόφραχτες στρατιές του φασισμού·
 θέλουν ν' αγγίξουνε τη γη-σας,
 να φιλήσουν το χώμα
 που έβαψε κάποτε απ' τ' άλικο αίμα-τους,
 να κλάψουν για λίγο
 τον πρόχειρα τότε θαμένο σύντροφό-τους!
 Σαράντα χρόνια καρτερούν
 να 'ρθούν να προσκυνήσουν.
 Ελάτε να φιλήσουμε όλοι μαζί,
 τα φώτα και τ' αρώματα,
 τους τάφους των ηρώων-μας
 τα δέντρα και τις πέτρες,
 όλα όσα τρέφουνε
 τις γεννοβόλες κι αστείρευτες πηγές
 για την κοινή ευημερία.
 Χαίρε ώ Χαίρε σκιππιτάρικε λαέ
 κι αγαπημένη Αλβανιά.

Σαν τα γεράκια τ' όλεθρου άπλωσαν
τα σάπια φτερά του θανάτου,
ούρλιαξαν σαν τα τσακάλια της συμφοράς,
στους μαύρους ανέμους της οργής,
με τα νύχια της θύελλας
με τη βία, με την αρπαγή στη θαλή-τους καρδιά,
έπεσαν σαν την κατάρρα
στους κάμπους των περιστεριών,
έσφαξαν τους γιούς των αθώων,
γκρέμισαν, σκλάβωσαν τους ταπεινούς
στις καλύβες των έρημων, έβαλαν φωτιά.
Οι μαύρες τσουκνίδες των οδυρμών
φύτρωσαν στο διάβα-τους τ' αγκάθια της πίκρας.
Οι στάχτες έμειναν μονάχα στα μονοπάτια
της προσδοκίας, μονάχα οι στάχτες,
κι αυτοί πέρασαν σαν το χάροντα
όρεπάνι του θερισμού, σαν τις κερένες μορφές
της πανούκλας· δεν ήρθαν για να φυτέψουν
στο ξένο χώμα τις ρίζες-τους
ν' ανοίξουν τους τάφους της γενιάς-τους.
Δεν ήρθαν με τα τελευταία καράβια της απελπισίας
ψάχνοντας για την πατρίδα των εξόριστων
πάνω στα στυφά χείλια του μίσους και της αδικίας.
Υπήρχε η ηχώ μιας κίτρινης λέξης,
οι άνομοι πόθοι σάλευαν μες στα πλοκάμια
της κλειστής-τους ψυχής.
Ήθελαν το χρυσάφι της τρέλας
το χρυσάφι για τον αυτοκράτορα
με τα πέτρινα σπλάχνα,
για τους μεγάλους παπάδες
για τ' αρχοντολόγια, με τις κόρρες της επιθυμίας
για τους μεθυσμένους τζουτζέδες,
ήθελαν το χρυσάφι για να γεμίσουν
τις άδειες-τους φούχτες,
τα κολασμένα-τους δάχτυλα,
να γυρίσουν με τα πρόσωπα
της αμαρτίας, στην άδικη γη-τους.

Ένατη νωπογραφία

Νάσου Νικόπουλοι

Καμιά αναχώρηση
δεν είμ' εγώ για μοναχικά ταξίδια,
τις προσευχές έχω ανάγκη
απο κείνους που ελπίζουν·
κι ας είναι η θάλασσα
ένα τοπίο τρισόλβιο
κι ας είναι οι βάρκες
φωνές αιχημηρές
που αισιόδοξα διασχίζουν την ομίχλη
κι ας είναι τα πλοία
αγγελιοφόροι του μέλλοντος κόσμου.
Δεν είμαι για μοναχικά ταξίδια
έχω ανάγκη
τις περίλυπες πλατείες των πόλεων.

Λάμπρου Μάλαμα

«Οι Παλαιμαχοί»

Μιά σειρά αντιστασιακά ρεαλιστικά
διηγήματα βγαλμένα από την δραμα-
τική περίοδο της δεκαετίας 1940-50 των
απελευθερωτικών αγώνων του λαού
μας με προλογικά Κ. Βάρναλη και Ι.Μ.
Παναγιωτόπουλου.

Εκδόθηκαν και κυκλοφορούν από τη
«Σύγχρονη Εποχή»

Το περιβάλλον του νέου πολιτισμού

Βαγγέλη Λιάπη

«...Το μητρικό γάλα είναι μολυσμένο κατα 43% με Ντι-Ντι-Τι. Επίσης διεπιστώθη η ύπαρξς και άλλων τριών εντομοκτόνων με βάσιν το επαχλώριον»

(Από τις εφημερίδες)

Κλάμα μωρού

Δεν μ' έπνιγες μανούλα-μου καλύτερα
μαύρη ζωή με θάνατο μαζί
απ' το βυζί-σου μου 'δωσες!
Σέρνω μαζί-μου την αδυναμία
πόρτα ορθάνοιχτη να μπει η λευχαιμία.

CO = Μονοξειδίο του άνθρακος

Μάνα-μου, η ατελής καύση του ανθράκου
δηλητήριο είμαι το ίδιο. Παιδί του δράκου
Τροφή-μου, πολύ λίγο από το οξυγόνο,
τη ζωή αφανίζω, τους ανθρώπους σκοτώνω
Δεν έχω χρώμα, αέριο είμαι, ούτε οσμή δίνω,
αόρατο μπαίνω παντού, τον αγέρα μολύνω
Παράνομα μ' ελευθερώνει η βιομηχανία
εύκολα θα μ' εξουδετέρωνε με τη Χημεία.
'Εγκλημα! Λίγα λεφτά να υπολογίζεις
και να γίνεσαι αίτιος ζωές ν' αφανίζεις.

Αγροτικό

Φεγγαροβραδιά

Σπύρου Μουσελίμη

Πέσαν τ' απόσκια στις πλαγιές κι ο ήλιος πάει να δύσει.
Κι απ' τον αυχένα του βουνού, τ' ακροβουνιού τη ράχη
Ολόγεμο χαρούμενο προβάλλει το φεγγάρι.
Παραδεισένια γίνονται όλα της γης τα μέρη.
'Αλλ' όψη παίρν' ο ουρανός, φεγγοβολούν τ' αστέρια.
Βαθιά γαυγίζ' ένα σκυλί, τρέχει ο λαγός στο πλάι.
Λαλεί τ' αηδόνη στα βατιά κι ο Γιώργος τ' αδερφού-του
του κραίν' αν τό 'βρε τ' άλογο, της νύχτας το ερμπούλι.
Παίξ' η παιδούλα τον κρυφτό στις θαμνοσιές του κήπου,
με γέλια και τρεξίματα οι κορασιές στη βρύση
τρέχουνε τις βαρέλες-τους ποιά πρώτη να γεμίσει,
Νεράιδες του παλιού καιρού και ξωτικές κυράδες,
του φεγγαριού φαντάσματα και πλάσματα της νύχτας.
Στάλες νερού απ' την κάναλη πετάζ' η μιά της άλλης
Με γελοκακυρίσματα ερωτοπαιγνιδιάρες.
Απόψε η Φύση χαίρεται νύφη καμαρωμένη
Απόψε τό 'χει Πασχαλιά, το κάνει πανηγύρι.

Χωριό-μου πώς να σ' αρνηθώ και πώς να σου ξεχάσω
τις χαρουγές, τα σούρουπα, τα πρωινά, τα βράδια,
τις βρύσες, τα ποτάμια-σου, τα λόγγα, τα ρουμάνια.

Δυό ποιήματα

Του Μιχάλη Μπάκολη

Τα παιδιά του κόσμου

Ο Χο απ' την Ανατολή,
η Λάουρα απ' τη δύση,
ελπίδες, όνειρα γλυκά
μέσα-τους έχουν κλείσει.

Ψωμί, αγάπη, λευτεριά,
γάλα, σχολεία, Ειρήνη,
θέλουν του κόσμου τα παιδιά
μαύροι και βεδουίνοι.

Κανόνια, σφαίρες, πύραυλοι,
να γίνουνε Μουσεία
και σ' όλη την υδρόγειο,
χαράς κι ειρήνης πλοία...

Ντίνα

Χαμένος μες στα σοκάκια του κόσμου
σε καρτερούσα φως-μου.
'Όταν σε είδα μια λάμψη πήδησε μέσα-μου...
'Ήσουν εσύ, με τα γαλάζια μάτια,
με το παιδικό χαμόγελο
με την ομορφάδα της μαργαρίτας...
Στη φωτεινή-σου όψη, έλαμπε
ολάκερη Η ΕΛΛΑΔΑ...
το θυμαρι, το ποτάμι,
η θάλασσα, ο ουρανός, ο ήλιος-μας.
Ο καφετέρας, η όμορφη ψυχή-σου...

Παραμυθιά '80

Ο ΜιχάληςΘ. Κ. Τρουπή

Δάσκαλος ο Μιχάλης σε χωριό
αρρώστησε βαριά κι από χηκικό.
Τον πήραν δυό νομάτοι στο λιοπάνι
τον διάηκαν στο βουνό για να πεθάνει.

Και πίσω μια γυναίκα ακολουθεί.

-Τι κάλλος!

-Πού πηγαίνει;

-Να χαθεί!

-Στη γης έχει σκυμμένο το κεφάλι.

-Αυτή είναι η γυναίκα του Μιχάλη.

Επέθανε ο Μιχάλης στο βουνό
το Μάρτη. Λένε, κάποιο δειλινό.
Τον άλλαξε η Μαριώ-του στο κρεβάτι
και φώναζε, στην τύχη, ένα διαβάτη.

Τον θάψανε σ' ερημική εκκλησιά.
Μαύρη η Μαριώ έβαλε φορεσιά.
Πήρε το δρόμο διάηκε στο χωριό-της
κι αφήκε στο βουνό το Μιχαλιό-της...

Δυό ποιήματαΤου Τίνου ΑλασσάκηΚυμβαλιστής

Στην ορχήστρα του κόσμου
είμαι ο κυμβαλιστής.
Χτυπώ ρυθμικά
χτυπώ δυνατά
Τα κύμβαλα της ψυχής-μου
για να κρατώ σ' εγρήγορση
τις συνειδήσεις.

Οι Αρμόδιοι

Οι αρμόδιοι κάθισαν στις αναπαυτικές

παλωθρόνες

φόρισαν τις ωτασπίδες-τους
και ρίχτηκαν στη δουλειά
Προσοχή μη τους απασχολείτε!
Εργάζονται για ένα καλύτερο μέλλον
(για τον εαυτό-τους βέβαια)

ΔιογένηςΣτεφανίας Καλού

Πώς τόσα πολλά περιττά
στη ματιά-μου!
Το Διογένη θυμάμαι-
νεράκι στη χούφτα δροσιό-μου.
Γυμνός σαν τον ήλιο,
το φως τον αγέρα.
Σαν την πρώτη στιγμή
που γεννήθηκες πέρα...
Λουλοιόδι στο βράχο
γυμνή κ' η ψυχή-μου,
ντυμένη τ' ανέμου το σάλεμα
ζωή και θανά-μου.

ΕιρήνηΝίκου Μπατάγια

Τριαντατρείς οι Απριληδες που πέρασαν
κι ακόμα ο ανεπιθύμητος δε φάνηκε.
Το χαμομήλι πόδι δεν το πάτησε
τα στάχυα στους αγρούς και φέτος ψήλωσαν
στα δέντρα οι καρποί να πέσουν έτοιμοι...
Στις διλοχίες στρατεύσιμοι φροντίζουνε
τα όπλα-τους τα σκνά να μη σκουριάσουνε.
Κορίτσια γελαστά προσμένουν το αύριο
χωρίς τον εφάλλη στο προσκέφαλο.
Στις στράτες περπατούν όλα τα χρώματα
το μαυρο λίγο κι όλα τα μηνύματα
φέρνει το περιστέρι τώρα ξέγνοιαστο.

Το πυκνό μαυρο σύννεφο διαλύθηκε
και μένουν στο κενό τα ερωτήματα:
Ποιοί θα περνάνε τώρα στην παρέλαση
με τα μανίκια δίχως χέρια, πόδια ξύλινα:
Ποιά στήθια θα δεχτούνε το παράσημο
για ποιά κ' οι ανυπόμονοι μεγαλόσταυροι:
Όμως εγώ πιστεύω τώρα στράνταχτα
ότι μπορούν να υπάρχουν πάντοτε ήρωες
και μες σε μια περίοδο ειρήνης.

Τώρα δεν είναι λάσπες μες στις θούχτες-μας.
Ο ουρανός-μας πάντοτε είναι ξάστερος
ο ουρανός-μας πάντοτε ασυννέφιαστος.
Οι κεραυνοί έχουν χάσει πιά τον ήχο-τους
οι αστραπές τη στιγμιαία λάμψη-τους
μα μένουν στο κενό τα ερωτήματα.
Δε θέλω να πιστέψω πως μας ξέχασε
α-κι ένα τέτοιο, ξαφνικό, παλύ θα τό 'θελα.
Ακουω στη γη τα βήματά-του, που πλησιάζουνε.

Νέα γέννησηΘάλας Ρώτα

Ηρθε το μήνυμα.
Ένα παιδί σπρώχνει
την κόρτα του κόσμου.
ο πατέρας ανήσυχος
βηματίζει στο χάος.
ο νους του ολόκληρος
αγκαλιασμένος το σύμπαν,
την κυρα-του που κοιτάται
στης χαράς το κρεβάτι
κι όλη δόξα και προσμονή
ξεφωνίζει απ' τις ωδίνες
που ξεσκίζουν τα σπλάχνα.
Ο ιδρώτας της αγωνίας
βρέχει τ' αγνό μέτωπό-της
Το παιδί, το παιδί...
Να βοηθήσω, πονώ!
Το παιδί-μου γιατρέ
γλυκαιά θαλπωρή.
Στις μάνας τον κόρφο
μερεύει η ζωή.
Οι ευχές-μας στην κούνια-του
ας είναι πλήθος
ν' ανοίγουν το δρόμο-του
με φως και με ήθος.
«Επί γης Ειρήνη»!...

Μηνύματα Αγάπης

Κώστα Καρα

Εμείς δεν μπορούμε να κουβεντιάσουμε μαζί, με συμβατικότητα. Εμείς αντικρύζουμε την αλήθεια θαρρετά, τίμια, με καθαρή συνείδηση, όπως καθарός είναι κι ο ουρανός της πατρίδας-μας.

Εμείς για την αλήθεια θα κουβεντιάσουμε. Όσο πικρή και νά 'ναι. Όσο και αν πολλές φορές συντρίβει το είναι-μας.

Εμείς θα κουβεντιάσουμε χωρίς περιστροφές. Χωρίς φκιασιδωμένα πρόσωπα.

Εμείς θα κουβεντιάσουμε στα ίσια με καθαρό το μάτι.

Εμείς θ' ανοίξουμε διάπλατα τα στήθια-μας για ν' ακουστούν οι χτύποι της καρδιάς-μας πέρα απ' το κορμί-μας, πέρα από τη σάρκα-μας.

Μηνύματα αγάπης οι χτύποι της καρδιάς-μας.

Θεσσαλονίκη

Δυό ποιήματα

Του Παύλου Εμμανουήλ

Χαμόγελο

Ένα χαμόγελο αποζητώ
αγνό κι ανυστερόβουλο,
ένα χαμόγελο ανυπόκριτο
ζεστό, χαμόγελο αγάπης.
Ένα χαμόγελο μακριά
από το κλάμα και το ψέμα
απ' άδικο και απονιά
ένα χαμόγελο
χαράς κι αγάπης στέμα.

Ζητιάνος

Ένας ζητιάνος γέροντας
σκυφτός ζητάει βοήθεια,
κι όλοι περνούν, δε σκέφτονται
τη μοίρα-του ν' αλλάξουν.
Τα πόδια-του είναι βαριά
οι ώμοι-του γερμένοι
αυλακωμένο πρόσωπο
μάτια βαθιά θλιμένα
και τονε δέρν' η χειμωνιά
δίχως αγάπη ζεστασιά
έρμος πεθαίνει μόνος!

Τρία ποιήματα

Του Θύμιου Ι. Χριστόπουλου

Πήγα

Πήγα στον τόπο που γεννήθηκα
κι είδα
πάνω στο χώμα
τα παιδικά χνάρια
της γυμνής-μου πατούσας...
Η ψυχή-μου
τα ζωγράφισε
και τα κρέμασε
στο εικονοστάσι-της...

Μια ρυτίδα

Στης μάνας-μου
το μέτωπο,
μια ρυτίδα είχε γράψει
την ιστορία-της...
Μου τη διηγήθηκε
(σε συνέχειες)
κάποιος ρόζος
της παλάμης-της
όταν με χαίδευε...

Συ είπας

Μας δώσανε τουφέκια
και μας σμίξανε
στον πόλεμο...
Σκοτώσαμε
και μας σκότωσαν...
Κι είμασταν όλοι
Α Δ Ε Λ Φ Ι Α Ι
Συ είπας, Θέ-μου.

Σπύρου Γ. Μουσελίμη

Αρχαιότητες της Θεσπρωτίας

Θρύψαλα, συντρίμια και χαλάσματα

(Παλαιοντολογία - Προϊστορία - Ιστορικοί χρόνοι - Ρωμαιοβυζαντινή εποχή - Τουρκοκρατία). Ένα βιβλίο μοναδικό για την αρχαία Θεσπρωτία με 320 σελίδες σε μεγάλο σχήμα. Ένα έργο ζωής σωστός άθλος του γνωστού ποιητή και συγγραφέα.

Το χώμα

Κώστα Πηγαδιώτη

Δέντρα ψηλά
σε μπάσα δε φυτρώνουν
ο άνεμος και η βροχή
τα ξεριζώνουν.

Ευθύνη

Δημήτρη Πανουσάκη

Νά 'μαι πάλι σε στρατιωτική διάταξη
μαζί με τα κόκκινα αγάλματα
σ' ένα πέλαγο σφραγισμένων στίχων.
Μεγάλα κουβάρια όνειρα ξετυλιγόνται πίσω-μου
Προλεταριακά τύμπανα ακούγονται πίσω-μου
Εξαντλημένος χρονοραγώ ασταμάτητα
δίπλα σε μια λιμνούλα χρόνια.

Ο Γύφτος

Μανώλη Σταγάκη

Ο Γύφτος άρχισε χορό
τσαλίμια παλαμάκια
ζυγιάζει αργά το σώμα-του
με σκέρτσα στα πλακάκια.

Στη ντάλα του μεσημεριού
δίπλα στο περιβάλι
με τα τζιτζίκια συντροφιά
και μια ρεμπέτικη πενιά
ξυπνάνε οι καημοί-του όλοι.

Έχει μαχαίρι στην καρδιά
βογγάει απ' τον καημό-του
τα μάγια που του κάνανε
του πήραν το μυαλό-του.

Στη ντάλα του μεσημεριού
μαζεύτηκαν τ' αλάνια
καρωματού περιβολού
είσαι δοσμένη αλλουνού
στο γύφτο κάνεις νάζια.

Πώς θά 'θελα

Σπύρου Πάντζα

Πώς θά 'θελα να ήμουνα παιδί
ν' ακούω της γιαγιάς τα παραμύθια.
πώς θά 'θελα ποτέ να μη γερνώ
και να μην είν' ο θάνατος αλήθεια.

Πώς θά 'θελα σ' ένα πανκάκι εξοχικό
ζευγαρωτός να την περνώ τα βράδια
και νά 'ναι το φιλί πάντα γλυκό
ποτέ να μην κρυώνουνε τα χόδια.

Πώς θά 'θελα ο χάρος σαν θα ρθει
να μη με σκατέψει πριν με πάρει
γιατί οι λεβέντες πέφτουνε ορθοί
πρέπει να σέβεται το κάθε παλικάρι.

Η Λίτανεϊα

Νίκ. Νικήτα

Ωραία ωραία τα κορίτσια ήσανε
σα φέγγη τ' άφταστου ουρανού.
Εδώ και μακριά ως προσπεράσανε
σα μια νταντέλλα φως του νου...
Αλημονιά δεν έδωσε το βράδυ
ως η εσπέρα προχωρεί.
μάτια σαν κάτι αναϊμικό ν' αφήκανε
ως χάνονται μες στου παλιού ρυθμού
εκείνο τ' αργοβάδισμα ενός εσπερινού...
Κι εσείς χτυπάτε πάλι ειρηνοφόρα
καμπάνες του αργόσυρτου καιρού.
Των κοριτσιών η λίτανεϊα πέρασε
ιέρεκες αρχαίου ναού
ωραία ωραία τα κορίτσια ήσανε
σαν φέγγος έναστρου ουρανού.

Απόγνωση

Νίκου Καραβασίλη

Στη μαρμαρόχτιστη εκκλησιά.
όδειο δεν βρέθηκε στασιδί
να ξηποστάσεις το κορμί
φτωχέ-μου στρατοκόπε.
Έγειρες το κεφάλι-σου στη γη
κι άφησες να θολώσει τη ματιά
το δάκρυ,
του κόσμου αυτού την άκρη.
πόσο κοντά στοχόστηκες.
Του ταπεινού σπιτιού-σου
το πεζούλι. βιωμός
αγνάντια στ' ουρανού το θόλο.
Αγκάλιασε τον κόσμο όλο
κι ευώδισσε με της ψυχής
το θυμιατήρι.
Δεν θα στερέψει της πίκρας
το ποτήρι
όσο φτωχέ κι αν πεις.

Κυκλοφορεί

Το νέο μεγάλο και πρωτότυπο έργο του
Λάμπρου Μάλαμα: «Η Μάνα του Βορ-
ρά» (Η ΕΣΣΔ χωρίς μύθο) σε 55 κεφα-
λαιο και 200 πρωτότυπες φωτογραφίες.
Ένα έργο τέχνης και Ταξιδιωτικής
.Ιογοτεχνίας που πρώτη φορά προσφέρε-
ται στην Ελλάδα για τη μεγάλη χώρα
του Σοσιαλισμού.

Άννας Μπουρατζή - Θώδα

«Ηλιαυγές»

Ένα ποιητικό έργο με πρωτότυπη
και βαθιά δραματική κοινωνικολογική
ποίηση

Νέοι Ποιητές

Τρία ποιήματα

Του Σταύρου Ζώη - Δροσόπουλου

Δέντρο γιορτινό

Στο σπίτι - μου δε στόλισα δέντρο γιορτινό.
Μα βρήκα ένα παιδάκι και τού 'δωκα φιλί και χάδι.
Γύρισε το κεφάλι-του και χαμογέλασε.
'Ηταν ένα παιδάκι λυπημένο!
Στο σπίτι-μου δε στόλισα δέντρο γιορτινό
τι μου 'φτασε του Γαβριά το φίλημα, το χάδι.

Η φάτνη

Η φάτνη-μου μια γκαρσονιέρα
υπόγεια δίχως αέρα,
σα μια σπηλιά με δίχως μάγους
ούτε και ζα να με ζεστάνουν.
Η φάτνη-μου μια γκαρσονιέρα
σήμερα φυλακή χωρίς αέρα.

Δυό ποιήματα

Της Γιάννας Κακολύρη

Για μας

Ιδές, τα τρένα των σταθμών για μας ήρθαν,
οι γλάροι για μας ασπρίσαν τα φτερά-τους,
και τα γαρούφαλα κοκκίνισαν για χάρη-μας,
η αυγή πρόβαλλε για μας δροσάτη
και τ' αστέρια με δάκρυα μισοσβήνουν,
θέλουν κι αυτά να μας χαρίσουν
λίγη ακόμα ευτυχία.

'Όλο μπρος

Περπατάω στ' ακρογιάλια της ζωής-μου
στα πιό όμορφα μέρη,
και στις άκρες των φωτεινών αστεριών
κάθε νύχτα
σεργιανάω ολόλαμπρη,
με μια φλόγα στα χέρια
και τα μαλλιά-μου πολύ μακρὰ πίσω-μου
σαν η αιώνια σκούπα του χρόνου
να σβήνει το πέρασμα,
για να πηγαίνω όλο μπρος,
πίσω ποτέ να μη γυρίσω.

Ρολάνδου Χατζή

'Ως πότε;

Δίνουν σε στρατιώτες τα όπλα τ' αυτογεμή-τους
ζώνονται και μια θήκη με φυσιγγια
και παν στον πόλεμο «να σώσουν την τιμή-τους»
γεμίζοντας τα μέτωπα κουφάρια και μηλίγγια!
Κ' οι αθώοι εργάτες με τσεμπέρια στα κεφάλια
πίσω σκουπίζουνε τους τίμιους ιδρώτες
κι απά' σε μάχες τα δαιμόνια τα μυδράλια,
ώς πότε θι ξερνάν του θανατά τις νότες;

Καταπίεση

Κυρά δρακόντισσα έχει γίνει
και με τα δάκρυα των ματιών-μου
σαθρά παλάτια σ' άμμο χτίζει.
Στίβες τα κόκκαλα συνάζει!
Ξυπνάτε δούλοι δε σας νοιάζει;

Το Ε.Π. δίνει το βάπτισμα στο φως της δημοσιότητας των πρώτων στίχων του εξαιρετου νέου εκπ/κού Σταύρου Ζώη - Δροσόπουλου που ζει στην Κρήτη, περήφανο για την ηπερώτικη καταγωγή και την ποιητική του φλέβα.

Επίκαιρο

Αντώνη Πέτσιου

Καλημέρα αλλοτρίωση!
Χτες ξανά μας λειώσανε.
Η μόχα ξεπέρασε το αίσχος
Το αντισηπτικό δεν μας έσωσε.
Ρίξτε το αποσμητικό χώρο
ίσως προλάβετε τη μόλυνση.
Μας σκότωσαν χτες κάθετα,
μας αλλοτρίωσαν ξανά,
καλημέρα αίσχος αξιοκρατίας.

Σάλπισμα

Ντίνου Κούγκουλου;

Λαμπάδες-μου ολόλευκες,
και σεις κεριά της γέννας,
που λάμπετε και ρίχνετε
το φως-σας τιμημένα,
σαν τους αστέρες τους λαμπρούς
άπλετα στους πλανήτες,
μη σας φοβίσει ουδέποτε
η λύσσα του αγέρα.
Επάνω εκεί που έλειψαν
τόσα κεριά σβησμένα,
αφήστε την αγάπη-σας
χωρίς καμιά φοβέρα.
Εδώ να χτίσουμε βωμό,
να λάμπει πέρα ως πέρα,
για να κρατά ο λύχνος-του
τη συντροφιά στη σφαίρα,
όπως και τότε στα παλιά,
στο ίδιο πάλι βάθρο.

Παράξενος νύστος

Δημήτρη Αλεξίου

Βράδυ
εκείνοι που γυρνούσαν άπραχτοι
από ένα τέτοιο βλησίδι σοδειάς
βρήκαν για κατάλυμα ένα διστομο κρυφό χάδι·
και παρμολοϊσμένοι σκέφτηκαν
μην τάχα οι ερυνίες
ερχόντουσαν μέχρις εδώ;
Και τότε σαν κάτοχοι των πυροτεχνημάτων
πήγαιναν κ' οι ίδιοι χαμένοι.
Μην τάχα οι τροπικές θάλασσες,
οι ράχες των σουραυλιών,
οι πηγές των στοχασμών,
γίνονταν μεμιάς ένας βαρύς αναστεναγμός!
Ξημερώνοντας
αρμένισαν γι' αλλού
πριν τα αιχμάλωτα πρώην τσιρίκια
τους έπιαναν κυριολεχτικά στα πράσα.

Πεζογραφία

Το πνεύμα του πολιτισμού

Η τυραννία της ασκήμιας στη χώρα της ομορφιάς

Του Γιάννη Ιωαννίδη - Φαληριώτη

Ένα από τα μεγαλύτερα ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ, για τα οποία η Ιστορία θα κατηγορήσει όλους τους Έλληνες πολιτικούς που κυβέρνησαν το Λαό-μας από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι σήμερα, είναι ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισαν το θέμα της Πνευματικής καλλιέργειας (κουλτούρας), του Λαού και ιδιαίτερα της νεολαίας. Και ένα τμήμα αυτού του εγκλήματος είναι οι τρόποι με τους οποίους ΔΕΝ εφρόντισαν να διατηρήσουν τα ιστορικά μνημεία, τα ιστορικά σπίτια και γενικά τους ιστορικούς και καλλιτεχνικούς θησαυρούς, που όχι μόνον εκφράζουν τον πλούτο της ελληνικής ψυχής, αλλά συμπυκνώνουν μέσα τους ολόκληρο τον αιωνόβιο ελληνικό πολιτισμό, κι έτσι αποτελούν μέσο για τη συντήρηση αυτού του πολιτισμού, μέσα στο σύγχρονο Έλληνα και τον βοηθάνε να διατηρήσει και ν' αναπτύξει τα ψυχοπνευματικά-του χαρίσματα ακόμα περισσότερο.

Το έγκλημα για το οποίο μιλάμε γίνεται ακόμα σοβαρότερο, αν υπολογίσουμε 1) Ότι οι περισσότεροι από τους θησαυρούς-μας δεν έχουν μια κοινή και συνηθισμένη αλλά μια ΠΕΛΩΡΙΑ ιστορική αξία. Γιατί ανήκουν στη λαμπρότερη εποχή, όχι μόνο του ελληνικού, αλλά και του παγκόσμιου πολιτισμού, κι από την άποψη αυτή η συντήρησή-τους, αποτελεί για τους Έλληνες ΚΑΘΗΚΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ. 2) Ότι το ελληνικό κράτος έκανε από τα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσής-του πολλούς και «σωστούς» νόμους για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών. Αλλά οι νόμοι αυτοί συστηματικά καταπατήθηκαν, περιφρονήθηκαν και... λησμονήθηκαν. 3) Ότι στα τελευταία 30 περίπου χρόνια ο πόνος και η αγανάκτηση πολλών μορφωμένων ανθρώπων για την ΑΝΟΧΗ της πολιτείας έναντι των ασυνείδητων, που καταστρέφουν ό,τι είναι Παράδοση, Ιστορία και Ομορφιά, τους οδήγησε να οργανώσουν Ιδιωτικούς Φορείς* για την προστασία της αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής μορφής, ορισμένων ιστορικών τόπων, όπως η Αθήνα, το Ναύπλιο, τα χωριά του Πηλίου, κ.λ.π. Και μολονότι εκπρόσωποι των φορέων αυτών είναι άνθρωποι με βαρύτατο επιστημονικό ή καλλιτεχνικό κύρος, και μολονότι πάντοτε προειδοποιούν Έγκαιρα την Πολιτεία για τους σωστούς τρόπους της αντιμετώπισης ανεπανόρθωτων καταστροφών που πλησιάζουν, εντούτοις, πάρα πολύ σπάνια εισακούονται. Ακάθεκτοι, χυδαιοί, βέβαιοι για την –παραδοσιακή πιά– ανοχή του κράτους οι εχθροί της Παράδοσης και κάθε γνήσιας ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ αξίας, προχωρούν στην καταστροφή αμύθητων θησαυρών, λες κι έχουν αναλάβει την υποχρέωση να εξαφανίσουν από τη μνήμη των Ελλήνων κάθε τι που τους θυμίζει το μεγαλείο του πολιτισμού-τους.

Αν εξαιρέσει κανείς κάποιες αξιέπαινες προσπάθειες για τη διατήρηση –με ειδικές σχολές και ειδικές εκθέσεις– διάφορων ειδών λαϊκής τέχνης, λαϊκής μουσικής, χορών και ενδυμασιών, στους άλλους –και πολύ σπουδαιότερους– χώρους του Αρχαίου και Νεώτερου Πολιτισμού-μας, όχι μόνο δεν έχει γίνει καμιά αποδοτική δουλειά, αλλά ίσα - ίσα διαπιστώνει με φρίκη κάθε πολιτισμένος άνθρωπος, Έλληνας ή ξένος, ΕΝΑ ΠΑΘΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ, που εκδηλώνεται κάθε μέρα από αρμόδιους και αναρμόδιους, από ανεύθυνους πολίτες και υπεύθυνους –υποτίθεται– κρατικούς οργανισμούς. Κάστρα, πύργοι, μοναστήρια και άλλα κτίσματα, ιστορικά και καλλιτεχνικά μνημεία, εγκαταλείπονται, ερειπώνονται, αφανίζονται μαζί με θαυμάσιες τοιχογραφίες ή άλλα καλλιτεχνικά στοιχεία που κλείνουν μέσα-τους¹.

Αλλά και όσα απ' αυτά συντηρούνται και ελέγχονται από την Πολιτεία, είναι ουσιαστικά «αφύλακτα», και έτσι, κάθε τόσο, μαθαίνουμε ότι κλέβονται θαυμάσιες βυζαντινές εικόνες και άλλα αντικείμενα². Και όμως, αν η Πολιτεία δεν θέλει ή δεν μπορεί να διαθέσει τα μεγάλα ποσα που χρειάζονται για μια σίγουρη φύλαξη τέτοιων πολιτιστικών θησαυρών, τότε η πιο εθνική και λογι-

κή πράξη είναι να μεταφέρει από όλους τους «επισφαλείς» τόπους σε κάποια ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ αυτούς τους καλλιτεχνικούς θησαυρούς, και στη θέση-τους ν' αφήσει καλά ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ή —έστω— φωτογραφίες των πρωτότυπων.

Ένα άλλο έγκλημα, για το οποίο —είμαι βέβαιος— σε λίγο θα μας εκφράσουν τον βαθύ αποτροπιασμό-τους οι συνεταιίροι-μας της Ε.Ο.Κ., είναι η βαρβαρότητα με την οποία δολοφονούμε ένα περίφημο ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ που είναι ταυτόχρονα πηγή υγείας, πηγή αισθητικής χαράς και πολύτιμο κεφάλαιο τουριστικής εκμετάλλευσης. Όπου υπάρχουν αληθινά «μαγευτικές» ακρογιαλιές και ολοκάθαρες θάλασσες, το κράτος συστηματικά τις καταστρέφει στήνοντας βρωμερά διυλιστήρια πετρελαίου, ή τσιμεντοεργοστάσια, ή άλλα καταστροφικά συγκροτήματα. Όπου πάλι υπάρχουν ωραία δάση, αφήνονται απροστάτευτα στη λύσσα των εμπρηστών και οικοπεδοφάγων, τους οποίους μάλιστα το κράτος τους ενθαρρύνει στο δολοφονικό-τους έργο, αφού κάθε τόσο εγκρίνει την οικοπεδοποίηση δασωμένων περιοχών που έχουν κάψει οι οικοπεδοφάγοι!

Επί πλέον η ελληνική Πολιτεία επέτρεψε, κι εξακολουθεί να επιτρέπει να γίνονται ΛΑΤΟΜΕΙΑ —πού; Επάνω στα καλλίγραμμα βουνά που σ' όλους τους αιώνες τα ύμνησαν οι κορυφίοι Έλληνες και ξένοι ποιητές σαν ανεκτίμητες ομορφιές της Αττικής και της Αθήνας! Πάνω στη «Θεία Πεντέλη» και στον Υμητό έγινε και εξακολουθεί να γίνεται ένα έγκλημα που —πολύ δίκαια και πολύ αγανακτισμένα— ο Δημήτρης Πικιώνης το ονόμασε «Γαίας ατίμωσιν»³. Οι θαυμάσιες απαλόγραμμες πλαγιές-της, οι καταπράσινες, έχουν γίνει ανατριχιαστικές πελώριες πληγές! Κι ο πιο αμόρφωτος άνθρωπος νιώθει πόνο, όταν βλέπει έτσι πληγιασμένο το άλλοτε υπέροχο βουνό. Οι υπεύθυνοι πολιτικοί και λοιποί αρμόδιοι —πώς να το πιστέψει κανείς;— όχι μόνο δεν συγκινήθηκαν από το δολοφονικό αυτό έργο, αλλά επιτρέπουν τη συνέχισή-του. (Το ότι κάθε τόσο κάποιος αρμόδιος δηλώνει ότι δεν θα επιτραπεί η λατόμηση πλέον, και ότι —μάλιστα!— θ' αποκατασταθεί το πράσινο στις πλαγιές της Πεντέλης, δεν διορθώνει την κατάσταση. Απλώς υπογραμμίζει το χάλι-μας).

*
* * *

Το συμπέρασμα από όσα προανέφερα είναι ότι σήμερα οι Έλληνες εκτίθενται διεθνώς στην κατηγορία ότι είναι λαός με χαμηλότατο επίπεδο πνευματικής καλλιέργειας, ανίκανος να αισθανθεί, ν' αγαπήσει, να χαρεί, (άρα και να προστατέψει) το ΩΡΑΙΟ.

Η κατηγορία βέβαια, είναι άδικη. Ο λαός-μας από τα πολύ αρχαία χρόνια αγαπούσε πολύ δυνατά την Ομορφιά, και μάλιστα τόσο πολύ την αναγνώριζε σαν έννοια Πολύτιμη και Ιερή, ώστε την αποθέωσε στο πρόσωπο της ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ. Κι ακόμα, οι Αρχαίοι Έλληνες, είναι ο μόνος λαός που έδωσε τόσο πλατύ και τόσο βαθύ νόημα στο Ωραίο, ώστε να συγχωνεύσει με την έννοια αυτή, όλες σχεδόν τις πνευματικές αξίες, και ιδιαίτερα την αλήθεια, τη δικαιοσύνη και την ηθική.

Αλλά και στις νεώτερες εποχές οι Έλληνες διατήρησαν την αγάπη-τους για τα ωραία πράγματα και την ικανότητά-τους να τα δημιουργούν. Πράγμα που το φανερώνουν όλα τα είδη της Λαϊκής Τέχνης, όπως η πηλιορείτικη και η νησιώτικη Αρχιτεκτονική, τα θαυμάσια ξυλόγλυπτα και κεραμικά διακοσμητικά, τα γιαννιώτικα ασημικά, τα ωραία τοπικά κεντήματα και υφαντά, οι διάφορες τοπικές φορεσιές, τα λαϊκά τραγούδια, οι χοροί κ.λ.π. Μόνο στα τελευταία χρόνια, και προπάντων μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, ο λαός-μας άρχισε να χάνει την πατροπαράδοτη καλαισθησία-του. Γιατί αφέθηκε ολομόναχος, ακαθοδήγητος και απροστάτευτος από την πολιτική-του ηγεσία (και εν μέρει κι από την πνευματική), μέσα σ' ένα φοβερό ανεμοστρόβιλο από πλήθος ξένων και ετερόκλιτων ερεθισμάτων που σκόνισαν κάθε τι που άλλοτε κρατούσε ζωντανή μέσα στην ψυχή του λαού την «ελληνική» έννοια του Ωραίου και την ικανότητα μιας αυτόνομης, ελληνικής, αισθητικής δημιουργίας. Το ραδιόφωνο και τ' άλλα μέσα επικοινωνίας και διαφήμισης, ένα πλήθος από έντυπα, κι από οικοδομικά και πολεοδομικά τερατουργήματα, που απλώθηκαν σε κάθε περιοχή της χώρας-μας, έπαιξαν και παίζουν τεράστιο καταστροφικό ρόλο στην «ΠΑΙΔΕΙΑ» του Ελληνικού Λαού.

Φυσικά, εδώ μπορεί να προβληθεί η αντίρρηση ότι σήμερα πιά δεν υπάρχουν «πνευματικά σύνορα» κι έτσι η πολιτεία δε μπορεί να εμποδίσει την οποιαδήποτε επίδραση ξένων προτύπων πάνω στον οποιοδήποτε λαό. Στην αντίρρηση αυτή απαντώ ότι, ασφαλώς σε μια δημοκρατική κοινωνία λαών ούτε μπορεί, ούτε επιτρέπεται να παρεμποδίζεται η κυκλοφορία των ιδεών, των «προτύπων» γενικά. Αλλ' από την άλλη μεριά, ακριβώς επειδή αναγνωρίζεται αυτή η ελεύθερη κυκλοφορία «προτύπων», ΚΑΘΗΚΟΝ της Πολιτείας είναι να φροντίζει για την προστασία της πνευματικής ανεξαρτησίας και ελευθερίας του Λαού-της. Κι αυτή πραγματώνεται με μια σοβαρή, επιστημονική, υπεύθυνη μελέτη του πολιτισμού της χώρας· και μ' έναν επίσης σοβαρό προγραμματισμό της πνευματικής καλλιέργειας του Λαού. Η μελέτη και ο προγραμματισμός, βέβαια, δεν καθορίζεται

αυθαίρετα από έναν υπουργό ή από τη γραφειοκρατία των μανδαρινών μερικών υπουργείων, αλλά από την πλατύτατη και δημοκρατική συνεργασία όλων των πνευματικών και λοιπών παραγόντων της χώρας. Εννοείται ότι η πνευματική αυτή καλλιέργεια αρχίζει από το δημοτικό σχολείο και συνεχίζεται σε ΟΛΗ την υπόλοιπη ζωή του πολίτη, με όλα τα φανερά και αφανή μορφωτικά μέσα. Έτσι, από παιδί ο Έλληνας θα μπορεί να μάθει πόσο ωραία είναι και πόσο γνήσια εκφράζουν την ψυχή, (τη δικιά-του και όλων των προγόνων-του), τα διάφορα είδη της Λαϊκής Τέχνης, οι χοροί, τα τραγούδια, η μουσική κ.λ.π.

Επίσης, εφόσον θα υπάρχει ένας τέτοιος προγραμματισμός, τα μέσα επικοινωνίας θα βρουν και χρόνο αρκετό και τρόπους πολλούς για να κάνουν γνωστά στον Έλληνα τα στοιχεία του μεγάλου πολιτισμού-του, χωρίς, ασφαλώς, να αποκλείουν καθόλου την παρουσίαση των στοιχείων πολιτισμού των άλλων λαών, αφού ίσα - ίσα η γνωριμία ανάμεσα στους λαούς είναι ο δρόμος προς την ΕΙΡΗΝΗ.

Επίσης οι διάφορες πόλεις και τα χωριά, θα γίνουν ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ μιας αδιάκοπης αισθητικής και πνευματικής καλλιέργειας, αφού κανένας αρχιτέκτονας, μηχανικός, ιδιοκτήτης, κανένας Έλληνας γενικά δεν θα έχει ούτε το δικαίωμα, ούτε το θράσος να εξαφανίζει οικοδομήματα με ιστορική ή καλλιτεχνική προσωπικότητα, να καταστρέφει το ύψος ολόκληρων περιοχών, να πληγώνει βουνά, να δολοφονεί δάση, κατεβάζοντας έτσι στο πύο εξευτελιστικό επίπεδο την ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Αλλά για να γίνει αυτό, θα πρέπει να νιώσουν όλοι οι πνευματικοί άνθρωποι, και ιδιαίτερα εκείνοι που βρίσκονται στις ανώτατες βαθμίδες του πνευματικού-μας Πάνθεου, (άκαδημαϊκοί, νομπελίστες, κ.λ.π.), ότι οφείλουν να πολεμήσουν, για να γίνει επιτέλους κατανοητό απ' όλους και ΚΥΡΙΩΤΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΗΓΕΤΕΣ ότι η ποιότητα της πνευματικής ζωής και της πνευματικής καλλιέργειας των Ελλήνων είναι Μέγιστο ζήτημα. Και ότι, στην εποχή-μας, η αποστολή των πολιτικών ανδρών δεν τελειώνει πιά με το να ικανοποιούν (όταν ικανοποιούν) τις ανάγκες του Λαού για δουλειά, διατροφή και στέγαση. Παράλληλα μ' αυτές, ζωτικότερη ανάγκη είναι και η πνευματική διατροφή του Λαού. Γιατί αυτή δίνει στη νέα γενιά τη δύναμη ν' αξιοποιήσει μέσα-της ό,τι μεγάλο και ωραίο κλείνει μέσα-του ο πολιτισμός-μας, ό,τι —επίσης— αξιόλογο κλείνουν οι ξένοι πολιτισμοί, και έτσι να κάνει τη ζωή-της, πλουσιότερη και ταυτόχρονα λιτότερη. Πλουσιότερη, γιατί της αποκαλύπτει την ουσία και τη σημασία των πνευματικών αξιών, όπως είναι η Ελευθερία, η αναζήτηση της Αλήθειας, η Δικαιοσύνη, η Δημοκρατία, η Τέχνη, η Φύση, η Λογοτεχνία, η απλότητα, η ΑΓΑΠΗ ανάμεσα στους ανθρώπους και τους Λαούς. Και απ' την άλλη μεριά λιτότερη, γιατί όλες αυτές οι αξίες ομορφαινουν θετικά τη ζωή-μας, και λυτρώνουν τον άνθρωπο από τη χυδαία, ανόητη και πολυέξοδη σκλαβιά της λατρείας προς την πολυτέλεια και τ' αναριθμητά «κομψό» της καταναλωτικής κοινωνίας.

* Δεν έχω πρόχαρα πολλά ονόματα των σχετικών φορέων. Πρόχαρα θυμάμ... μια «Επιτροπή Προστασίας Τοπίου», το «Σύλλογο των Αθηναίων του Τόπου», την «Κοσμητική Ελληνικού τοπίου». Υπάρχουν όμως —μάταια!— και αρκετοί άλλοι.

1. Που είναι το σπίτι του υπέροχου αγνωστή του '21 και συγγραφέα Μακρυγιάννη; Πού είναι το σπίτι του Κανάρη ή του Παλαμά κ.ά.; Καταδαφίστηκαν, κι έγιναν κολυκατοικίες! Σε καμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα δεν θα γινόταν τέτοια ασέβεια.

2. Μέσα στο κέντρο της Αθήνας, στον Άλδημητρη το Λουμπαρδιάρη, έκλεψαν πριν λίγα χρόνια ωραιότατες εικόνες, και μια που παρίστανε τον Άγιο Ραζό, εξαιρετης τέχνης.

3. Ο καθηγητής του Πολυτεχνείου Δημ. Πικιώνης, στο περιοδικό ΕΛΛΑΔΑ, τευχος 9-10, Ιανουάριος 1964, (αφιέρωμα στην Αθήνα), γράφει καυστικό άρθρο με αυτόν ακριβώς τον τίτλο: «Γιας απίστευτο». Ανάμεσα σε άλλα λέει: «Κάνω εδώ τούτη την προειδοποίηση: Η αουστηματοποιητη λατομία της Πεντέλης, ανεβαίνει ήδη ως την ακραία της. Σε λίγο θα δούμε να αλλοιώνεται η θεσπέσια γραμμή του ασπιδόματός-της. Η Γη τούτη κοιτάει τώρα ως το πριν ομορφο σωμα ενός θεϊκού πλάσματος, όπου κατατρώγα τις σάρκες του η αρρωστασία».

Γιάννης Ιωαννίδης - Φαληριώτης

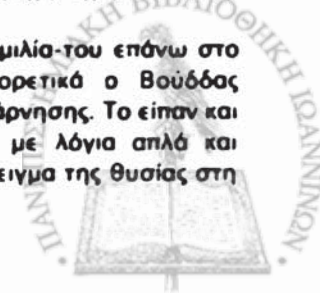
Στοχασμοί της αγάπης

Του Διον. Κουλενπανού

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ δεν είναι αποκλειστικά ένα πάρε - δώσε τρυφερότητα, στοργής ή θυσίας. Αυτό είναι σχετικό. Περισσότερο είναι να δίνεις, χωρίς να ζητάς και χωρίς να περιμένεις. Να

δίνεις όχι μόνο ύλη αλλά και ψυχή, όχι μόνο δραχμές αλλά και χαμόγελα...

Το είπε ο Χριστός στην ομιλία-του επάνω στο βουνό. Το είπε λίγο διαφορετικά ο Βούδδας υμνώντας την αξία της αυταπάρνησης. Το είπαν και άλλοι σύγχρονοι φιλόσοφοι με λόγια απλά και πρακτικά, μα και με το παράδειγμα της θυσίας στη ζωή.

Η ευτυχία της αγάπης όμως δεν είναι κήρυγμα και κατήχηση. Κι αν πραγματικά την αποδεχόμαστε σαν αξία –την πιό τρανή– της ζωής, πρέπει να το κάνουμε όχι επειδή μας το διδάξανε οι θεοί και οι προφήτες αλλά επειδή το πιστέψαμε συνειδητά καθώς και για τη δική-μας χαρά και αγαλλίαση...

Ζούμε σ' έναν κόσμο διαφοράς συμφερόντων. Σ' έναν κόσμο πάλης και αγωνίας, που ο ένας τρικλοποδιάζει τον άλλο. Σ' έναν κόσμο ψευτιάς κι υποκρισίας. Που ό,τι φαίνεται δεν είναι και ό,τι είναι, δεν είναι το πραγματικό, αλλά μια καρικατούρα του πραγματικού, ένα θεατρinίστικο προσωπείο.

Υπάρχει το πρόβλημα της πείνας. Αυτό το πρόβλημα πρέπει να το λύσουμε σήμερα. Όχι με μέσα πολεμικά ή τεχνικά· αλλά, με την προσφορά της έμπραχτης αγάπης...

Ποιητής, ταξιδευτής... το ίδιο κάνει...
Το ίδιο σε παιδεύουν και τα δύο.

Για τους πολλούς δεν είναι τα ταξίδια·
μα για τους διαλεχτούς και τους αχόρταγους.

Δίχως, αλήθεια, τα ταξίδια θά 'μωνα
δύο φορές σκλάβος-σου, ζωή!

Και μόνο που υπάρχουμε
πρέπει να μας φτάνει.

Δεν δημιουργούμε μονάχοι τις καταστάσεις και τα
περιστατικά.

Πιόνια στα χέρια της ειμαρμένης, πρωταγωνιστού-
με
σε σενάρια παρανοϊκά. Ούτε καν αυτοσχεδιάζου-
με...

Εκατοντάδες «μεσσίες» κυκλοφορούνε στα πλάτη
της γης με σανδάλια ή με λιμουζίνες. Ποιός θα μας
σώσει, από αυτούς, τους «μεσσίες»;

Οι μεγάλοι άνδρες δεν ερωτεύονται σαν όλους.
Σπάνια θα βρεθεί γυναίκα στα μέτρα-τους.
Εμπνέονται από τη μοναξιά-τους.

Το πιό ακριβό χαμόγελο της ψυχής δεν το βλέπεις·
το υποπτεύεσαι...

Δεν υπάρχει πράγμα πιό αποκρουστικό
από την αναίδεια του πλούτου.

Κάτω ο πόλεμος

(Η κραυγή ενός μαθητή)

Ο γιός του Θεού και του ανθρώπου,
ο δοξασμένος Ναζωραίος,
δύο περίπου χιλιετίες πριν,
κήρυξε την αδελφοσύνη των ανθρώπων.
Κάποιοι κακοί γιοί όμως των ανθρώπων
αποχτώντας αυθαίρετα το δικαίωμα,
καταπάτησαν το θέλημά-του,
σταύρωσαν την ηθική-του στο βωμό
του συμφέροντος,
βασανίζοντας, αιώνες τώρα, σ' όλα τα μήκη
και τα πλάτη της γης, τους λαούς
με τα φριχτά σιδερένια όπλα με τ' αποτρόπαια
αυτά σύνεργα του πολέμου.

Χριστούγεννα φτωχού παιδιού

(Στους μαθητές-μου)

Του Σταύρου Ζώη - Δροσόπουλου

Απόψε τη νύχτα δε μπόρεσε να κοιμηθεί και σηκώθη-
κε δύο - τρεις φορές το βράδυ...

Έρχεται στο νου-του για μια στιγμή, το παιδί με τ'
αδύνατα κακοπλυμένα χεράκια, που γυρίζει και πουλά
καλαμπόκια, και κολοκύθια σε μια πετσέτα τυλιγμένα
κιλό - κιλό. Το παιδί που στο πέρασμά-του ακούει από
παντού την ίδια λέξη στον ίδιο τόνο: «Το κακορίζικο – τ'
άτυχο – τ' αζουδογραμμένο, χωρίς από πουθενά να βλέ-
πει ένα χαμόγελο, ένα χάδι!...

Κ' ύστερα πάλι στα μάτια-του έρχεται μια στιγμή και
τον αναστατώνει: Τ' αδικοδαρμένο από το δάσκαλο παιδί,
ο φοβισμένος - αδιάβαστος μαθητής, που ποτέ δε θα δει
χάδι απ' τη δασκάλα σαν τ' άλλα παιδάκια, το παιδί πού
'χει μόνη συντροφιά το θόρυβο απ' τα πέταλα των
αρβυλακιών-του και την ακαταμάχητη ανυπομονησία:
Πότε θα περάσει ο καιρός, να γίνει μεγάλος σαν το γείτο-
να βοσκό ή τον τσαγκάρη να το χαιρετούνε κι αυτό στο
δρόμο, να το κερνούνε καφέ στο μαγαζί και να μην τ'
αποπαίρνει ο καθένας «να γυρίζει στο σπίτι». Στο σπίτι με
τα μαύρα πορτοπαράθυρα και το μαυροστρωμένο τραπέ-
ζι και τα συνεχή αναστενάγματα της μαυροφορεμένης
γριάς...

Κ' ύστερα πάλι, βλέπει τους μαθητές-του. Εννιά φτω-
χαδάκια που δε γελούν, που σε κοιτάζουν παράξενα σαν
μπασταρδάκια, κι αναρωτιέται αν θα τα «καταφέρει»
ποτέ να νιώσουν έτσι...

Ψες βράδυ, δε μπορούσε να κοιμηθεί και σηκώθηκε
δύο - τρεις φορές.

Κι όταν τα χαράματα ξύπνησε, είχε χάσει το εργολαβι-
κό και πήρε με τα πόδια τον ανήφορο για τη δική-του
Βηθλεέμ, πού 'χει εννιά Χριστούς και μια ξυλόσομπα
μαυρισμένη για βόδια, κι εννιά καρέκλες για φάντη, και
για σπηλιά, ένα σχολειό πιότερο σπήλιος παρ' ανθρώπινο
χτίσμα...

Κι όπως περπάταγε μοναχός μες στην παγωνιά, χωρίς
αγγέλους να του παραστέκουν, χωρίς γαϊδουράκι για να
καθίσει, ένας μοναχικός Ιωσήφ, γνωρίζοντας πρωταρχικά
τις προθέσεις του βασιλιά Ηρώδη, σκέφτηκε τι παραπά-
νω μπορεί να κερδίσουν αυτά τα παιδιά, πέρα απ' τη
σταύρωση ή την κρεμάλα, μια κι ο μεγάλος βασιλιάς στα
σχολειά-του δε θέλει Χριστούς μα Ιουδες π' όταν τους
χρησιμοποιήσει, τους καταδικάζει και τους κρεμνά σ'
αζωγήρους και σε συκιές κι έτσι κι αλλιώς είναι καταδικα-
σμένοι. Γι' αυτό, σκέφτηκε, «πρέπει κάθε Ηρώδης να
πεθάνει».

Όμως, είμαστε άνθρωποι και κουραστήκαμε
απ' όλα αυτά...

Περιμένουμε ν' ακούσουμε το τελευταίο
παράγγελμα μιας οικουμενικής εφόδου...

Μιας εφόδου, που θα σκοτώσει τον πόλεμο,
θα διαλύσει το σκοτάδι,

θα σκορπίσει τη νύχτα γύρω-μας.

Προσδοκούμε να ξημερώσει μια καινούρια μέρα,
ν' ανατείλλει ένας λαμπερός, αναίμαχτος ήλιος,

όπου μπροστά-του θα κυματίζουν άφοβα

οι σημαίες της ειρήνης, τους πνεύματος,
της ελευθερίας, της αγάπης, της ευτυχίας...

Είθε, να βρίσκεται κοντά αυτή η μέρα.

Ηλίας Γιούρης
μαθητής, Σέρρες

Σύγχρονα κοινωνικά διηγήματα

Καημοί

(Στη Μάνα-μου)

Του Στέλιου Φώκου

Δυό καημούς, δυό μεγάλα μεράκια είχε στη ζωή-της η μάνα-μου από τότε που την πρωτογνώρισα και την κατάλαβα. Ο ένας να σπουδάσει τα παιδιά-της. Κι ο άλλος ν' αποκτήσει κάποτε κι εκείνη δικό-της σπίτι.

Ο πρώτος καημός γεννημένος απ' τη δική-της αγάπη για τα γράμματα, αγάπη που έμεινε χωρίς αντίκρουσμα. Και τά 'παιρνε τα γράμματα. Πρώτη σ' όλα. Παντού. Σαν τέλειωσε το δημοτικό, είπε να πάει στο γυμνάσιο. Αρχίσαν, όμως, τα πράματα να ζορίζουν. Ο πατέρας-της δεν τά 'βγαζε πέρα μονάχος. Η φαμελιά μεγάλη. Οχτώ στόματα. Η μάνα πήγε μαθητευόμενη σε μια μοδίστρα. Μάθαινε την τέχνη και συνάμα δούλευε. Ξεφτέρι και κει. Σαν ξεπετάχτηκε λίγο ο αδερφός-της μοναχογιός ανάμεσα σε πέντε κορίτσια, γύρεψε πάλι η μάνα να πάει στο γυμνάσιο. Την πίεζαν κ' οι δάσκαλοι. Τέτοιο μυαλό, να πάει χαράμι, κρίμα ήταν. Τό 'βλεπε κ' η ίδια, όμως. Δεν ήταν για τις μασουρίστρες και το βελόνι. Θα πήγαινε σχολειό.

Έδωσε εξετάσεις, πέρασε με άριστα. Μόνο που τώρα πιά δεν ήταν τόση δα μικρούλα. Πέρναγε τα παιδιά της πρώτης δυό-τρία χρόνια. Κι όπως ήταν και μεγαλόσωμη, έμοιαζε γυναίκα πια φτασμένη. Ντρέπονταν. Από τη μια τό 'θελε τόσο να πάει, κι από την άλλη ντρέπονταν. «Δεν πάω, κοτζάμ γυναίκα. Ντρέπομαι». Είδαν κι απέιδαν οι καθηγητές, είπαν να της δώσουν κάτι βιβλία, να διαβάσει σπίτι, και μονάχα εξετάσεις να δίνει. Βιβλία. Μήπως υπήρχαν τότε; Ούτε κ' οι ίδιοι οι καθηγητές δεν είχαν. Τέλος πάντων. Δανείζονταν δεξιά κι αριστερά, από τις πλούσιες μαθήτριες που είχαν. Και το μυαλό ξουράφι πάντα. Μα δεν ήταν, φαίνεται, γραφτό-της να συνεχιστεί αυτό, ούτε για λίγους μήνες. Ξέσπασε ο πόλεμος και τά 'κανε όλα σκόνη. Κ' έμεινε ο καημός μονάχα να την καίει. Έσκυψε πάλι στο βελόνι και τη μηχανή. Αγώνας. Τα πουκάμισα πού 'ραβε γίνονταν στάρι και τυρί και μπουκάλια λάδι. Τα φουστάνια καλαμπόκι κι αλεύρι και βούτυρο. Κ' έβγαινε και παραέξω, στα κοντινά χωριά, να ράψει, σε γνωστές. Και το σχολειό με τα μαθήματα απόμεινε ανάμνηση κι όνειρο φευγάτο. Κατοχή. Και πείνα.

Κ' ύστερα, ήρθε η Αντίσταση... Η μάνα έγραφε ποιήματα και τ' απαγγελνε. Και κλαί-

γαν οι γερόντισσες κ' οι γέροι σαν την άκουγαν. Κι αναθαρρεύαν οι νεώτεροι. Και παίρναν τα ποιήματα το δρόμο κατά κάτω, και πήγαιναν σ' άλλες πόλεις, κι ακούγονταν κι αλλού. Κ' έγραφε κι άλλα ποιήματα, πό μικρά, για τ' αετόπουλα. Για τα καλά που θα τους έφερνε το κράτος του λαού που δεν ήρθε ποτέ. Για τα βιβλία, τα τετράδια, μαζί με το λάδι και το φαί στο τσουκάλι. Όλα τούτα θέριευαν μέσα-της ακόμα περισσότερο τον πόθο για τα γράμματα. Άμα τελειώσει ο πόλεμος της λέγαν, θα σε πάρουμε στην Αθήνα να σπουδάσεις να γενείς δασκάλα. Κ' η μάνα τ' άκουγε και φούντωνε, και τά 'σφιγγε σα φυλαχτό τα λόγια, και τά 'κρυβε στο στήθος, γλυκόπικρη ελπίδα. Όσπου ήρθε η καταστροφή κι όλα γκρεμίστηκαν. Κ' έμεινε ο καημός μονάχα. «Θέλω τα παιδιά-μου να σπουδάσουν. Από δικό-μου καημό». «Κι αν δεν έχουν μυαλό», την πείραζαν, «θά 'ναι έξυπνα. Το ξέρω», τους αποστόμωνε. Κ' οι φιλενάδες-της όσες κρατιόντουσαν, φύγανε και σπουδάσαν και γενήκαν άνθρωποι. Εκείνη απόμεινε με το βελόνι. Δε βαριέσαι. Δεν καταφέρουμε ν' αλλάξουμε τον κόσμο, να μπορούν να σπουδάσουν κ' οι φτωχοί. Θα τον αλλάξουν τα παιδιά-μας. Όπως και νά 'χει, όμως, εκείνα θα σπουδάσουν. Θα τα βοηθήσει όσο μπορεί. Από δικό-της καημό.

Σα μ' έφερε στον κόσμο, τότε πια σιγουρεύτηκε. Στα μάτια-της ήμουν το πό έξυπνο παιδί που είχε γεννηθεί ποτέ. Έσκυβε πάνω από τον ώμο-μου, μού 'πανε το χέρι κι οδηγούσε τ' αδέξια δάχτυλα με το κοντύλι πάνω στην πλάκα. Όσο και να μην είχαμε, οι πλάκες ποτέ δε μού 'λειψαν. Ολοένα τις έσπαζα κι ολοένα μ' αγόραζε άλλες. Κι ολημερίς από πάνω-μου. Απ' την καρτερική υπομονή μέχρι το «ξύλο». Και το χέρι έστρωνε ολοένα, χαράζοντας τα πρώτα γράμματα. Όμως και το μυαλό-μου τ' οδηγούσε από πολύ νωρίς. Μάθαινα τα ποιήματα απέξω, προτού τα συλλαβίσω. Κι αρκούσε να μου δείξεις κάποια ζωγραφιά, για ν' αρχινήσω να σου λέω μονορούφι όλο το ποίημα. Κι όχι ένα και δυό. Σειρά ολάκερη.

Την εξυπνάδα και την κλίση για τα γράμματα, τά 'χα παρμένα απ' τον παπού-μου, έλεγε, τον πατέρα-της. Δεν πρόλαβα να τον γνωρίσω. Πέθανε νέος, πολλά χρόνια πριν γεννηθώ. Απ' ό,τι, όμως, μάθαινα μικρός, θα πρέπει, πράγματι, να ήταν άνθρωπος που αγάπηγε τα γράμματα. Χαρτί για χαρτί δεν άφηγε αδιάβαστο. Κ' ήξερε γαλλικά, που τά 'χε μάθει στις πρώτες τάξεις του δημοτικού και τα θυμόταν. Και μια κατοσταριά ποιήματα απέ-

ξω. Μακρυνάρια ατέλειωτα, και σε κείνη τη φριχτή καθαρεύουσα. «Ο θεός τον θάνατον / λυτρωτήν των κόπων / έπεμψεν εις άρρωστον / άνδρα ξυλοκόπον». Κ' είχε και βιβλία, που τα διάβαζε ξανά και ξανά και τα είχε μάθει κι αυτά απέξω. Κάτι μεγάλα βιβλία, με χοντρά μαύρα εξώφυλλα. Τα πρόλαβα και γω στα νιάτα-μου. Ώσπου τα χάσαμε, ένα - ένα, στις συνεχείς μετακομίσεις.

Κ' ήρθε μετά το γιό κ' η κόρη. Ίδια μανία για τα γράμματα, ίδιο μυαλό. Έβλεπε η μάνα και καμάρωνε. Απανωτά τα δεκάρια στο δημοτικό, κι ο ένας κι ο άλλος. Συγχαρητήρια από τους δασκάλους. Κι απαγγελίες, ποιήματα κάθε λογής, σ' όλες τις γιορτές του χρόνου. Κι ο κόμπος λύνονταν στα στήθια-της, και τ' όνειρο φτερούγιζε σιγά - σιγά, κ' η γλυκόπικρη ελπίδα γλύκαινε ολοένα. Να σπουδάσουν τα παιδιά. Να πάνε πιά πάνω. Ίσαμε κει που θα μπορέσουν να φτάσουν. Και γω θα τα βοηθάω. Όσο που θα βαστάν τα κότσια-μου. Να σπουδάσουν. Από δικό-μου καημό.

Τα χρόνια πέρασαν. Και το κουβάρι ξετυλίχτηκε σιγά σιγά. Από θρανίο σε θρανίο. Από σχολειό σε σχολειό. Γυμνάσιο. Πανεπιστήμιο. Και για τους δυό-μας. Κι όχι πως ήταν εύκολα τούτα τα βήματα. Θυσίες κι αγώνα η μάνα. Δουλειά. Τη νύχτα μέρα πάνω απ' το βελόνι και τη μηχανή. Γίνονταν τώρα τα φορέματα χαρτιά και βιβλία και μολύβια. Κι αγόραζε κορνίζες να κρεμάσει στον τοίχο τους επαίνους από το σχολειό. Είδαμε και πάθαμε να την πείσουμε να μην κρεμάσει και τα πτυχία. Κι όχι πως ήταν καμιά γυναικούλα που προσκύνανε τ' άψυχα και τα χαρτιά. Τον ιδρώτα ήθελε να κορνιζώσει. Και τ' όνειρό-της. Ας είναι. Τα κατάφερε. Ο ένας καημός της έφυγε. Κι απόμεινε ο άλλος.

Αφότου παντρεύτηκε, δεκαριές τα σπίτια που άλλαξε. Άλλα υπόγεια κι ανήλιαγα, να πέφτουν οι σοβάδες απ' την υγρασία. Άλλα παλιά κ' ετοιμοθάνατα, κ' οι κατσαρίδες να σεργιανούν στους τοίχους. Ασβέστωνε, καθάριζε, μερεμέτιζε μια ζωή. Ξένα σπίτια. Ν' ανάβει φωτιά στην αυλή, να ζεστάνει το γάλα. Κι ο βοριάς να σφυρίζει. Νά 'ναι η κουζίνα στην αυλή και να σε δένει απ' το πόδι του κρεβατιού, μην πέσεις απ' τις σκάλες και σκοτωθείς όσο μαγείρευε. Τυράγνια. Κι άλλα, πολύ χειρότερα. Να σου χτυπάει την πόρτα ο νοικοκύρης, πρωί - πρωί, την πρώτη του μήνα, και να ζητάει το νοίκι. Και συ να σφίγγεις το παιδί στην αγκαλιά και να παρακαλός να μην κλάψει και καταλάβουνε πως είσαι μέσα. Η περηφάνια σου κουρέλι. Ξεχνιούνται όλα τούτα;

Κακό πράμα η μετακόμιση. Σε κάθε σπίτι

που αφήνεις μένουνε και κομμάτια από τον εαυτό-σου. Έτσι, λες και ξεσχιζεται η καρδιά, και μένουνε ξοπίσω-σου τα ξέφτια. Σαν το φανελλάκι του τρυποφράχτη που αφήνει τις κλωστές-του στις βατομουριές. Αλλού γεννήθηκαν, αλλού μεγάλωσες, αλλού... αλλού... αλλού... Σα να μην ήσουν πουθενά. Σα να πέρασαν δίχως να τα ζήσεις όλα τούτα τα χρόνια. Σα να 'ταν τρύπιες οι τσέπες στο σακάκι-σου και σου 'πεφταν στο δρόμο οι στιγμές που πέρασες. Η σα να σου τις κλέψανε μια - μια, χωρίς να σε ρωτήσουν. (Νάτος. Μου κόλλησε και μένα ο καημός της μάνας. Μαζί με το σχολειό και τα ποιήματα).

«Μια κεραμίδα πάνω απ' το κεφάλι-σου. Μια στάλα γης. Να σταθείς και να πεις: κανένας δε μπορεί να με κουνήσει από δωπέρα. Είναι δικιά-μου αυτη η πατησιά. Καταδικιά-μου!». Καημός που δε μερώνεται με τίποτα. Κι όσο περνούν τα χρόνια, τόσο γίνεται τ' όνειρο πιά μακρινό, πιά άπιαστο. Πήραν οι τιμές τον ανήφορο και πάνε. Ούτε και να το συζητάς πιά. Και με τι λεφτά;

Παλιότερα παρηγοριότανε με το σοσιαλισμό. Να δώσει σπίτι στους φτωχούς και στους εργάτες. Όλες τούτες οι πολυκατοικίες, που ξεφυτρώνουνε κάθε μέρα, να γεμίσουνε με τις φαμελιές που δε γνώρισαν ποτέ δικό-τους σπίτι, με τις μανάδες που μερεμέτιζαν πάντα ξένα σπίτια, που μάτωνε η καρδιά-τους σαν απίθωναν στην άκρη τα λεφτά για το νοίκι, κλεμένα απ' το ψωμί και το γάλα των παιδιών-τους. Μα τα χρόνια περνούν κ' η καημένη η μάνα γίνεται ανυπόμονη. Πότε θα γίνουν όλα τούτα; Βλέπει και τα κλουβιά που χτίζουν σήμερα κι όλο στενοχωριέται. Σπίτια γι' ανθρώπους είν' αυτά; Σου πλακώνουν τα στήθια, δε μπορείς ανάσα να πάρεις. Και πού θα ζήσουν τα παιδιά-σας αύριο; Πού θα πηγαίνει τ' αγγονάκια-της, έτσι που τα χαλάσαν όλα; Της λέω πώς αν αλλάξουν τα πράματα, τότε θα χτίσουμε άλλα σπίτια, πιά καλά, πιά ανθρώπινα. Έτσι όπως πρέπει να 'ναι. Να ξεκουράζεται το μάτι κ' η καρδιά του ανθρώπου. Γαληνεύει για λίγο. Λίγο μονάχα. Γιατί μετά, την ξαναπιάνουν πάλι οι αμφιβολίες. Βιάζεται. Και πότε θα γίνουν; Έτσι που παν, αύριο δε θα υπάρχει μέτρο γης για να χτίσεις σπίτια ανθρωπινά. Γιατί αργούν τόσο; Και συ, μια ζωή σε ξένα σπίτια θα τρέχεις;

Τώρα τελευταία, δεν ξέρω ποιός, της έβαλαν στο μυαλό την ιδέα να πάρει δάνειο απ' την Εργατική Εστία. Τόσα χρόνια δουλεύει, δυό ξερά χέρια, το δικαιούται. Τι Εργατική Εστία λεν πως είναι τότε; Θα κάνει τα χαρτιά, θα πάρει το δάνειο να μπει σε δικό-της σπίτι πιά και τα γραμμάτια τα πληρώνει σιγά - σιγά, με τα λεφτά που θά 'δινε στο νοίκι. Και θα

μείνει και το σπίτι στα παιδιά-μας αύριο, τα δικά-μου και της αδερφής-μου. Έχει κουράγιο ακόμα η μάνα. Ευτυχώς. Τούτοι οι καιροί, που της έλαχε να ζήσει, θέλουνε πρώτ' σπ' όλα τούτο το κουράγιο. Αύριο, τα πράγματα θά 'ναι, σίγουρα, διαφορετικά. Και, σίγουρα, καλύτερα.

Στέλιος Φώκος
18-2-80

Συνάντηση σε ρε μείζον

(Κύπρος - Προσφυγιά)

Του Αντρέα Ονουφρίου

Είχανε συμφωνήσει πως το καλοκαίρι του εβδομήντα τέσσερα θα συναντιόντουσαν στο γνωστό παραθαλάσσιο κεντράκι της Λάρνακας, που τόσες φορές τον παλιό καλό καιρό είχανε ζημερωθεί στο ξεφάντωμα. Θα γιορτάζανε να πούμε, τα δέκα χρόνια αφότου αφήσανε τ' αθωο θρανίο και τα στερνά όνειρα και μπήκανε στο μαγκανοπήγαδο της ζωής.

Όμως τη μέρα π' ορίσανε για τη συνάντηση, οι νεκροθάφτες των ονείρων και του πολιτισμού τ' ανθρώπου, κατέβρασαν στο μνήμα την Κύπρο και το σχέδιο χάλασε.

Τέσσερα χρόνια υστερότερα η ομάδα που ανάλαβε αυτή την υποθεση του ξανασιμζήματος των παλιών συντρόφων, δούλεψε σκληρά για να βρει ξανά διευθύνσεις και τηλέφωνα. Απ' τους παλιούς συμμαθητές, πέντε - έξι είχανε στο μεταξύ μεταναστεύσει, δυο - τρεις άλλοι θα ταξίδευαν εκείνη τη μέρα π' ορίστηκε για τη συνάντηση. Δυό δεν θά 'τανε δυνατό ούτε χαιρετισμό να στείλουνε· ο ένας μπήκε στους καταλόγους των αγνοουμένων και ο άλλος σκοτώθηκε στην Αμμόχωστο στους πρώτους βομβαρδισμούς...

Κοσπέντε τόσο συμμαθητές, αυτοί ξεκαθάρισαν πως θα 'ρχόντουσαν τελικά. Ο καθένας με τη θέση του στη ζωή, ώριμοι, με εμπειρίες τόσες όσα και τα πεθαμένα όνειρα.

Το κέντρο είχε αλλάξει διεύθυνση και χρώμα, έγινε πιο μοντέρνο· το μόνο που θυμίζει τις μέρες τις παλιές μιας ανέμελης νιότης, ήτανε το πιάνο.

Πόσες βραδιές δεν είχε παίξει για την τρελοπαρέα ο 'Αδωνης! Ό,τι κατέβαινε στο κεφάλι του καθενός ακόμα και δικά-του. Γινότανε χαλασμός Κυρίου. Μα όλοι το μολογούσανε με σιγουριά πως τούτος ο παιδαρος θα γινότανε σπουδαίος μια μέρα των ημερών, θά 'σπαγε το φράγμα και τ' όνομά-του θα γινότανε γνωστό σ' ολάκερο τον κόσμο. Κι αλήθεια, ήτανε σχεδόν ο μόνος που κατάφερνε να σαρκώσει τα παιδίστικα όνειρά-του και να γίνει πιανίστας. Για τους παλιούς συμμαθητές έγινε πραγματικά καμάρι να μπορούνε να περφηφανεύονται στον κόσμο, πως τούτος ο μοναδικός εκτελεστής ήτανε συμμαθητής και παλιόφιλος. Για τον ίδιο το πιάνο έγινε ένα με τη ζωή-του και σαν θα ερμήνευε, έβαζε την ψυχή του ολάκερη και την κουβέντιαζε και την άδειαζε ως την πιο κρυφή γωνιά-της.

Γύρω στις οχτώ το βράδυ ο αυλόγυρος του

θαλασσινού κέντρου γιόμισε αυτοκίνητα, η παρέα μαζώχτηκε σιγά σιγά· το παρελθόν ζωντάνευε στο τώρα, με μια ξέχωρη συγκίνηση που φέρνει το ανασκάλεμα των αναμνήσεων.

Πόσα πράγματα είχαν αλλάξει μέσα σε τούτα τα χρόνια! Παντρεύτηκαν οι συμμαθητές, αποχτήσαν παιδιά, σπουδασαν ή δεν σπουδασαν, έγιναν δημόσιοι υπάλληλοι, μερικοί κατάφεραν να γίνουν βιομήχανοι, άλλος τούτο, άλλος κείνο· φιλάρκωσαν αρκετοί, κάχυναν, οι κοπελιές, ταξίδεψαν, είδανε χίλια δυό πράγματα ν' αλλάζουνε γύρω-τους, χάθηκε κάτω απ' το μαχαίρι η μισή Κύπρος...

Είχανε κολλά να κούνε, να δείχνουνε ο ένας στον άλλο, δεν βλέπόντουσαν όλοι τόσο συχνά μεταξύ-τους. Αγκαλιές, φιλά, οι κοπέλλες δακρύσανε κόλας και το δάκρυ-τους χάλασε το μακιγιάζ-τους και είχανε να το ξαναφτιάξουν.

-Βρε παιδί-μου! Πες πω πω, πώς πέρασαν τόσα χρόνια!

-Πώς τα κουτσοβόλεψες βρε σαχινι εσύ;

-Παντρεύτηκες; Έ, μη μου πεις, εσύ έλεγες...

-Βρε μπαγάσα, κόλλατο μερέ!

-Τι μου γίνεται παλιόφιλε; Θυμάσαι ακόμα τα λατινικά και τα αρχαία-σου;

-Θεέ-μου, να το κάνουμε συχνά. Να βλέπομαστε πιά να μην ξαναχθούμε έτσι!...

Κουβέντες· να μάθουνε τι έγινε ο ένας, τι ακόγινε ο άλλος, να θυμηθούνε τις μαθητικές αμαρτίες-τους, τους παλιούς καθηγητές, τα πειράγματα που σκάρωναν.

Ο 'Αδωνης κάθεται σοβαρός μα εσώτσο φαίνεται αρκετά χαρούμενος που ξανααντάμωσε παλιούς συντρόφους. Ανοιχτήκαν παραθύρια όλο φως μες στην ψυχή βρήκαν ξανά το παλιό δρομάκι κι άκρη άκρη, ψίχα την ψίχα το χτες ζωντάνευε. Κι ανάμεσα σε τούτο το ξεσπασμα και το ανακάτωμα δεν πρόσεξε κανεις τη σκιά μέσα στα μάτια-του, όμοια με μαχαίρια -την ίδια που 'χε σφάζει και το νησί-του.

Πήρε η κουβέντα χίλιες στροφές, βροχή οι ερωτήσεις, μπέρδεμα σωστό οι απαντήσεις, έτσι που μιλάγαν όλοι μαζί και τα λόγια σμίγανε με τα τσουγκρισματα και τα πιωτά. Υστερα, φτάσανε στον πόλεμο.

-'Α, ναι βρε παιδί-μου, τι πράμα κι αυτό;

-'Έχασα τ' αυτοκίνητό-μου, μόλις το είχα ξεφλήσει!

-Εσύ καλά την έχεις κατημένη, εμείς χάσαμε το εξοχικό-μας σπίτι στην Κερύνεια που είδαμε και πάθαμε να τελειώσουμε...

-Τίποτα δεν είναι αυτό που λέτε εσείς, τριχες! Βρε εμείς ζουσαμε στην Αμμόχωστο απο τότες ξέρεις, από και ήταν η γυναίκα-μου. Στρώσαμε αδερφέ-μου μια δουλειά με τους τουρίστες, δεν ξέραμε πού να βάλουμε τα λαφτά, χώρια το περβόλι που...

-Μα τα περβόλια στο Βαρύσι ξεραίνονταν, β' μας λες τώρα!...

-Μπα, και τι μας παριστάνεις δηλαδή εσύ; Και δεν τά 'κοβα οικόπεδα φτωχέ-μου; Ξέρεις πόσα πήγαιναν τα οικόπεδα στην περιοχή εκείνη; Να χάνεις τα μυαλά-σου!

Ο 'Αδωνης ενίωσε έναν κόνο στο στομάχι, κάπνισαν ξερατο ανέβηκε στο λαρύγγι-του κι έμεινε κόμπος. Σαν ν' άκουσε τη γη-του να βογγάει πάνω στα τλήχτρα του πιάνου-του. Η σκιά στα μάτια-του πήρε ένα πιο σκούρο χρώμα.

«Α, είχα κάτι λαχτάρεις εγώ κείνες τις μέρες, φτάνει στ' αφτιά του η στροφή της κουβέντας.

«Βρε, εγώ το χάρο με τα δόντια σου λέω!

«Ξέρεις τι σημαίνει νά 'σαι φρακαρισμένος στη μύτη του βουνού και να βλέπεις τους τουρκαλάδες ν' ανεβαίνουν;

«Εγώ όεν θα ξεχάσω που ήτανε όλοι-τους χασικλωμένοι! Βρε τους κερατάδες, ανέβαιναν σαν να πηγαιναν σε περίπατο!...

«Εγώ να σας πω να δείτε! Τον βλέπω που λες να τρχεται χαμογελαστός χαμογελαστός, του ρίχνω, τον πετυχαίνω στο στήθος. Μα αυτός συνεχίζει να προχωρεί το ίδιο χαμογελαστός! Τον γαζώνω, το ίδιο. Τα χρειάστηκε! Διάβολε, τι είναι τούτος, είπα, δαιμονικό! Έπεσε πάνω-μου κι απόμεινε με τα μάτια γουρλωτά σαν ν' απορούσε που σκοτώθηκε!

Ο Άδωνης δεν βάσταε άλλο. Μετάνιωσε κιόλας που ήρθε. Το ποτήρι-του μένει ξέχειλο από πίκρα. Πάντα, όταν μιλά για την Κύπρο γεμίζει το στομάχι-του φωτιά. Τούτοι δω δε μιλάνε για τη γη-τους, μιλάνε για χαμένα οικοπέδα και αυτοκίνητα και παλικαρασμούς της οκάς, την ώρα που οι κροκόδειλοι καθαρίζουνε ήσυχα ήσυχα τα σκυλόδοντά-τους.

Σηκώνεται. Θα φύγει χωρίς να πει λέξη. Τότες πετιέται μια συμμαθήτρια απ' τη συντροφιά και κόβει την κουβέντα των άλλων.

«Έ, παιδιά! Σταματήστε! Βαρέθηκα να σας ακούω, καλά είμαστε, σωπάστε τώρα. Ο Άδωνης σηκώθηκε, θα μας παίξει πιάνο.

«Α, μπράβο, μπράβο! Αλήθεια δεν μας είπε τίποτα τόση ώρα.

Εγώ έχω αγοράσει όλους τους δίσκους-σου Άδωνη. Να δεις που σε υποστηρίζω.

Κι από τότε άρχισε να σ' αρέσει η κλασική εσένα:

Σιωπή εσύ, είναι συμμαθητής-μας και είναι καθήκον-μας να τον υποστηρίζουμε.

Ναι, σωστά. Άντε Άδωνη, παίξε-μας κάτι να τραγουδήσουμε, να γίνει κέφι σαν τότες μωρέ παιδί-μου.

Έλα μπράβο, φτάνει, όλο δυσάρεστες κουβέντες, παθιάσαμε πιά!

Στράφηκαν όλοι προς το μέρος-του, σταμάτησαν στη μέση την κουβέντα, βάλθηκαν να τον χειροκροτούν.

Αυτός, όρθιος στη μέση της αίθουσας, μοιάζει με κυπαρίσσι έτοιμο να σωριαστεί στο επόμενο τσεκούριασμα.

Η φωνή του έχει κάτι σαν σπαραγμό, εκείνη η σκιά στα μάτια του σαρκώθηκε σε πόνο που ξέφυγε πιά απ' τα καλούπια-του και σκίασε τα φώτα και τα χαχανιτά της παρέας.

Να σας παίξω πιάνο κύριοι! Μα κύριοι συμμαθητές, πρωτοπαλίκαρα του πολέμου, δεν παίξω πιά πιάνο! Λι ν μπ ο ρώ να παίξω, ποτέ δεν θα παίξω! Είμυι πιθιμένοι! Σκοτώθηκε στον ίδιο πόλεμο που σας χάσατε τ' αυτοκίνητα και τα οικοπέδά σας. Οι νεκροθάφτες εμένα μου πήραν το δάχτυλο του οειζιού χεριού και δεν θα μπορέσω να ξαναπαίξω ποτέ πιά. Δεν έχασα τίποτ' άλλο στην ξεπουλησιά, παρά ένα δάχτυλο!

Γίπι, και τέντωσε τα χέρια του. Τότες, μονάχα τότες, προσέξιανε αλήθεια την τραγωδία. Οι κοπελιές

μπήξαν τις φωνές. Φαντάστηκαν πως είδανε τα ξακουστά τούτα χέρια κομμένα απ' τις παλάμες ή απ' τους αγκώνες με τις νεύρες να κρέμονται φριχτά, τα κρέατα και τα αίματα και τα υγρά του κορμιού να σταλάζουν πάνω στις τουαλέτες-τους.

Είδαν ακόμα τα ποτήρια-τους γεμάτα απ' το αίμα-του, και τα πιάτα με τους μεζέδες κρέας ανθρώπινο και πλήχτρα από κόκκαλα εφήβων κι αυτά. Είδανε το πιάνο στη γωνιά σφαγμένο σαν τον Άδωνη και τον εαυτό-τους ν' αδειάζει για μια στιγμή σαν ταμιντζάνα που τρύπησε στον πάτο.

Εκείνος προχώρησε προς την πόρτα. Αιστάνθηκε μέσα του μια κάποια παρηγόρια. Έστω για κείνη τη μοναδική στιγμή, όσο να γυρίσει η άλλη άδεια σελίδα, μπόρεσαν να γράψουν μια υποσημείωση για την τραγωδία του πολέμου που δεν μετριέται με λεφτά και περιβόλια κι εξοχικά παρά συμπυκνώνεται σ' ένα δαχτύλι και γίνεται ολάκερη ζωή, αιώνιο ανάθεμα στους νεκροθάφτες του πολιτισμού και στους κροκόδειλους...

15/6/78, Προσφυγιά – ΚΥΠΡΟΣ

Διήγημα

Ο Θωμάς και τ' αφεντικό-του (Η το τέλος ενός μαυραγορίτη)

Του Δ. Σκυλίτση

Άτυχος ο Θωμάς. Στη ρημάδα τη ζωή όλα τού 'ρθανε ανάποδα. Άσπρη μέρα δε σταύρωσε. Και τώρα στα καλά καθούμενα στη φυλακή.

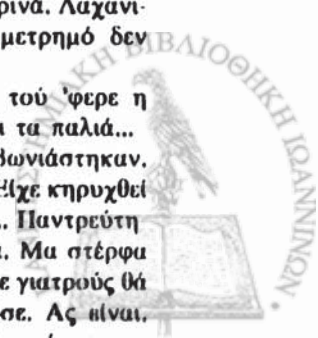
Είκοσι μέρες φυλακή είπε ο πρόεδρος και ύστερα με το τετράδιο κολλημένο στο μάγουλο, κάτι ψου και μου δεξιά κι αριστερά. —Ως προς την τιμή; Ακουστήκε ο ψίθυρος. Αφού ξαναψιθύρισαν πίσω απ' το τετράδιο.. συμφώνησαν. —Προς πεντακοσίας μεταλλικής... Δώσανε κάτι χαρτιά στο χωροφύλακα. Κι εκείνος κρατώντας στο ένα χέρι τα χαρτιά και στο άλλο το μπράτσο του Θωμά, τον συνόδευε ως το Ταμείο.

—Είκοσι από τόσο – τόσο, συν Δήμου, συν γηροκομείου, συν Ταμείου Α' συν Ταμείου Β', χαρτόσημα, κληρικόσημα, χωροφυλακόσημα και άλλα ...όσημα, ΟΓΑ δεσ κλπ. = τόσα...

Τόσα! δηλαδή όσο δυό μηνιάτικα. Μα ο Θωμάς ποτέ δεν είχε τόσα χρήματα. Μόλις έπαιρνε το βδομαδιάτικο απ' το αφεντικό, αμέσως το μοίραζε. Νά στο μπακάλι, νά στο μανάβη, νά στο φούρναρη, και τ' άλλα στη γυναίκα-του για τα καθημερινά. Λαχανικά, γάλα, και για τα έκτακτα, που μετρημό δεν έχουν.

Τώρα κάθετα στις κουβέρτες που τού 'φερε η γυναίκα του στη φυλακή και σκέφτεται τα παλιά...

Κάποτε αγάπησε μια κοπέλα. Αραβωνιάστηκε. Ύστερα από τρεις μήνες στρατεύτηκε. Είχε κηρυχθεί ο πόλεμος. Όταν γύρισε δεν τη βρήκε... Παντρεύτηκε τη γυναίκα του. Καλή η κακομοίρα. Μα στέρφα κι άχαρη. Με τα λεφτά που ξόδιψαν σε γιατρούς θά 'χαν μεγαλώσει δυό παιδιά αν γεννούσε. Ας είναι. Δεν του κακοφαίνονταν. Ήταν της μοίρας του.

Όμως την αγαπούσε. Κι εκείνη τον περιποιόταν. Στην Κατοχή ξεγλύστρισε από ένα μπλόκο των Γερμανών. Μετά από κείνο πήγε στ' Αντάρτικο... Ενάμιση χρόνο στο βουνό. Ζωή σκληρή και παραγμένη. Μα ήταν για τα ιδανικά. Χαλάλι. Τού 'μενε κι ένα κουσούρι. Τραύμα στο κεφάλι βασανιάρικο. Έρχονται στιγμές που του φέρα ζαλάδες, και χάνει το μούσουλα.

Δυό γνώριμοί-του στην Κατοχή τα είχαν καλά με τους Γερμανούς. Κάνανε ανενόχλητοι τη μαύρη αγορά-τους. Του το εξήγησαν τότε. Τού 'πανε τό και τό. Αν είσαι ξύπνιος οικονομός κι εσύ.

Εκείνο τον καιρό δεν μπορούσε νά 'ναι ξύπνιος αυτός, γιατί, πριν τρεις μέρες του μίλησαν άλλοι. Του μίλησαν για την πατρίδα, για το Λαό, για το χρέος κάθε τίμιου Έλληνα. Και ήταν τίμιος. Γέμισε το μυαλό-του κ' η καρδιά-του μ' αυτά και δε χώρεσαν οι όποιες άλλες κληρονομικές συμβουλές. Τον έναν από τους δυό μαυραγορίτες, γνωστό έμπορο, τον τραυμάτισαν οι αντάρτες το 1944. Τότε που κατέβαιναν κάπου κάπου στις γειτονιές της Θεο/νίκης και καθάριζαν τον τόπο απ' τα βρώμικα κενύφια της εποχής. Μετά, η κυβέρνηση τού 'δωσε σύνταξη για το τραύμα-του. Τον βάλανε και νυχτοφύλακα στην Τράπεζα. Το καμαράκι-του στην ακόρητη Τράπεζα ήταν σωστό οπλοστάσιο. Αυτόματο όπλο, χαροβου βίδες, σύστημα συναγεμιού και λεφτά με τη σέσουλα. Μισθό βαρβάτο και 100% για τις Κυριακές και τις αργίες, 75% για τον νυχτιάτικο ύπνο στο καμαράκι, επίδομα για το χειμώνα, επίδομα για παραθερισή κλπ. κλπ. Δεν ήξερε κι αυτός πόσα του δίνανε. Ο άλλος συνέχιζε το εμπόριο.

Ο Θωμάς, μήτε ένα χρόνο δεν πρόλαβε να δουλέψει. Με τις πρώτες προληπτικές συλλήψεις, τον συλλάβανε και τον έστειλαν εξορία... Εκεί τον φώναζαν να υπογράψει δήλωση, ν' αποκηρύξει τις ιδέες-του. Τίποτα ο Θωμάς. Τονε πιάσαν. Τον βασάνιζαν. Μα τα λόγια-του δεν ακούονταν. Το στόμα-του είχε γεμίσει αίμα που 'βγαίνει από τα σπασμένα δόντια. Εκεί ζυγιάζονταν η αντοχή των παλικαριών. Άλλος άντεχε ένα μήνα, άλλος δυό. Ο Θωμάς λύγισε ύστερα από δυό χρόνια. Υπόγραψε τη δήλωση και γύρισε στη Θεο/νίκη. Άρχισε να ψάχνει για δουλειά. Μια εβδομάδα, δυό - τρεις. Τίποτα.

Μια μέρα τον φώναξε ο έμπορος, ο παλιός γνωστός-του ο μαυραγορίτης. Ένωσε το σάλιο-του πικρό, το κατάπιε και δέχτηκε τη δουλειά. Δούλεψε τρία χρόνια. Άκουσε πολλά βρώμικα κι άδικα από τ' αφεντικό και το συνάφι-του. Έδινε τόπο στην οργή, κατέβαζε το κεφάλι. Το μεροκάματο, βλέπεις. Η επιβίωση.

Κάποια μέρα όμως, άλλαξε βιολί. Πέρασε έξω απ' το μαγαζί η Βαγγελιώ και τον χαιρέτησε. Γιατόνισσα καλή, γυναίκα φίλου-του, και όμορφη πολύ. Είδε τ' αφεντικό-του που κουβένταζε. Τον πλησίασε και του είπε:

—Θωμά, πές-της νά 'ρθει μαζί-μου... και όσα όσα... Θά 'χεις κι εσύ τ' ανάλογο χαρτζιλίκι.

Έ, τότε ο Θωμάς δεν άντεξε άλλο. Οργίστηκε πολύ. Φούντωσε κι αγρίεψε. Άστραψαν τα μάτια-του φωτιές. Σήκωσε το χέρι-του και στη στιγμή ένωσε σα νά 'ταν ο παλιός αντάρτης, της ηθικής του νέου δικίου κόσμου, που οραματίζονταν τότε στα βουνά...

Του φάνηκε πως το πρόσωπό-του γέμισε κόκκινες φλόγες από ντροπή και κόκκινα γένια, και τσαπράζια σταυρωτά στα στήθια.

Έτσι, δεν τον άντεξε άλλο. Δεν κρατήθηκε. Τού 'δωσε μια κι άλλη μια γροθιά στα μούτρα, κι ο μαυραγορίτης έπεσε χάμου νεκρός.

Λαογραφικά ανέκδοτα

Ο φαγούρας

Ήταν δυό φίλοι στην παλιά Κρήτη, ο ένας αθηναίος κι ο άλλος κρητικός. Ο δεύτερος φορούσε στο κεφάλι-του το γνωστό παλιό σαρίκι (ντουλαμά). Σε μια στιγμή, τον έτρωγε μια ψείρα, κι άρχισε να ξύνει με τα δυό χέρια την κεφαλή-του απόξω απ' το σαρίκι. Τότε ο αθηναίος φίλος-του, του λέει:

—Μωρέ κουμπάρε, δε βγάνεις το σαρίκι-σου για να ξυστείς καλά;

Και ο ψειροφαγούρας κρητικός του απαντάει έξυπνα:

—Ίντα μου τσαμπουνάς μωρέ κουμπάρε; Εσένα όταν σε τρώει ο πισινός, για να ξυστείς, βγάζεις το πανταλόνι...

Κι ο τρίτος που τους άκουγε, λυγώθηκε στα γέλια.

Ο κλέφτης

Ένας κλέφτης στην Κρήτη πήγε καποτε να κλέψει σταφύλια σ' έν' αμπέλι. Μα εκεί που έκλεβε, τον πήρε χαμπάρι ο αγροφύλακας, κι άρχισε να σφυρίζει με την τουρπέτα-του δυνατά τουτ, τουούτ, τουούτ. Μα σαν τον άκουσε ο κλέφτης, του ήρθε ζάλη στο κεφάλι. Σκέφτηκε γοργά το πώς να ξεφύγει και δεν έβρισκε τόπο και τρόπο. Έπεσε σ' αδυναμία κι αδιέξοδο. Σαν είδε πως ήταν κλεισμένος στη φάκα του ντραγάτη, κάνει μίαν έξυπνη μπλόφα. Προσποιείται λοιπόν έναν ψεύτικο κοιλόπονο και κωλοκοιτάει σ' ένα κλίμα με το πανταλόνι αμολυμένο. Ο πονηρός αγροφύλακας τον έχασε απότομ' απ' τα μάτια-του και πήγε να σκανιασει. Μα πήρε τα κλίματα του αμπελιού φαλάγγι και γραπώνει τον κλέφτη απ' το γιακά...

—Ίντα κάνεις εδώ μωρέ κοπέλι;

—Τίποτσι μωρέ κουμπάρε, κατουρώ (!)

Ο ντραγάτης δεν έχασε το ψέμα του κλέφτη, και ξεσκαλίζει με την αγκλίτσα-του τη μπατουλιά το χώμα που είναι κοκοντισμένος ο κλέφτης τάχα για σωματική-του ανάγκη· μα τίποτα. Το χώμα ήταν ολότελα στεγνό.

—Ίντα λες μωρέ πεζεβέγκη ψέματα, πού 'ναι το κόπρο-σου, πού 'ναι το κάτουρό-σου;

Ο κλέφτης πάλι σ' αμηχανία, αλλά κι ετοιμότητα, βλέπει δίπλα σ' άλλο κλίμα χάμου ένα ξηρό σκυλισίο κόπρο, και του λέει:

—Έ το κουμπάρε, εδεπά εκείό το κουραδέντσι.

Τα Μαστοροχώρια

του Τάσου Παπασταύρου

αρχιτέκτονα

10ο

Τραγούδια

Της χαράς και της αγάπης

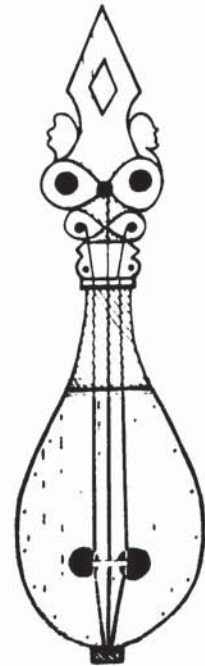
Χαίρεται ο πεύκος χαίρεται, χαίρεται τον αγέρα,
χαίρεται κι ένας έλατος τα χιόνια και τους πάγους.
Χαίρεται ο Τούρκος τ' άλογο κι ο Φράγκος το καράβι,
χαίρεται κι ένας νιούτσικος την κόρη της καρδιάς-του·
στα γόνατά-του την κρατεί, στα μάτια τη λογιάζει
Κόρη μ' είσαι άσπρη κι όμορφη, είσ' όμορφη και άσπρη.
Άσπρη σαν το τραντάφυλλο, κόκκινη σαν το ρόδι!

Της κόρης

Ν' εσείς πουλιά πετούμενα πού πάτε στον αγέρα,
ν' εσείς ταχιά παντρεύεστε και γίνεστε ζευγάρι
Κι εγώ η τριγόνα η γιόμορφη, δεν ξέρω τι να κάνω
Το ποι να χτίσω τη φωλιά... στου πηγαδιού τα χείλη.
Παν τα κορίτσια για νερό κι έρχονται φιλημένα
Πάνω κι εγώ το γιορφανό το Γρίβα να ποτίσω
Βρίσκω την κόρη πό 'πλυνε ωριόπλουμο μαντήλι
Κι, με το μάτι της πατώ και με το χείλ' της λέω:
- Πού ήσουν εφές πού ήσουν προφές το που θα λα είσαι βράδυ.
- Εφές ήμουν στη μάνα-μου, προφές στην αδελφή-μου
Κι απόψε θα είμαστε τα δυό θα κοιμηθούμ' αντάμα.

Του γέρου κυνηγού

Εγέρασα μωρέ παιδιά δε μπόρ' να περπατήσω
Τα ποδαράκια με πονούν, τα γόνατα με σφάζουν
Δεν μπόρ' να σύρω τ' άρματα τα έρημα τσαπράζια . .
Τις πέντε αράδες τα φλωριά τις τρεις τ' ασημοκούμπια.
και μια γιορτή μια Κυριακή μια 'πίσημην ημέρα
πήρα τα ζαγαράκια-μου και τα λαγωνικά-μου
και πήγα και τα έμπασα σ' ένα βαρύ λογγάρι
Κι αλάργα πήγα κι έκατσα σ' ένα ψηλό λιθάρι
Κι ανάργια ανάργια σουρίζα κι ανάργια ανάργια λέω
Ομπρός - τε ζιγαράκια - μου και σεις λαγωνικά - μου
Φίρτε τ' αλάφια ζωντανά τ' αρκούδια ημερωμένα.

- Αυτό μωρέ κοπέλι είναι του σκύλου... Ίντα μου λες ακόμη ψέμα; Φτού-σου.

- Ίντα φτύνεις μωρέ κουμπάρε; Μήγαρις μ'

άφησες με την τουρπέτα-σου τουούτ και τουουούτ, για να τα κάμω ανθρώπινα; Τα έκα-μα σκυλίσια (!).

Του πλάτανου

Τ' έχεις καημένε πλάτανε και στέκεις μαραμμένος,
 με τις ριζούλες στο νερό με τη δροσιά στα φύλλα
 Μη σ' έβλαψε κάνας καιρός, κάνας βαρύς χειμώνας
 Αλή πασάς απέρασε με δεκαοχτώ χιλιάδες
 κι όλοι στον ίσκιο μ' έκατσαν κάτ' από τη δροσιά-μου
 κι όλοι νισάνι* μ' έβαλαν όλοι με την αράδα
 Πικρά μολύβια μου 'ριξαν πικρά φαρμακωμένα
 κι άλλα με πήραν ξώδρομα κι άλλα μες στα κλωνάρια-
 και μάραναν τους κλώνους-μου και κόσανε τα φύλλα!

* νισάνι - σημάδι, στόχος.

Του Λιάκου

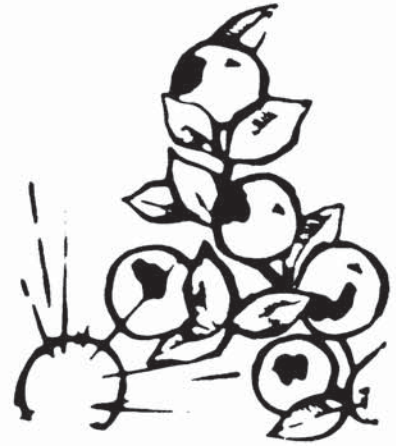
Μας ήρθε η άνοιξη πικρή το καλοκαίρι μαύρο
 Κι ανθισαν πάλι τα κλαριά κ' ισκιώσαν τα λημέρια
 Βγήκαν οι κλέφτες στα βουνά βγήκαν κ' οι Νταβελαιοί
 Και συ Λιάκο μ' δε φάνηκες δε φάνηκες για να 'ρθεις
 Να βγεις ψηλά στο Σμόλικα ψηλά στο Καραούλι
 Να βάλεις Λιάκο μ' το ντουλμπι να βάλεις και το κιάλι-
 για ν' αγναντέψεις τα βουνά και τα κεφαλοχώρια.
 Να δεις Λιάκο μ' τη Βούρμπιανη το δόλιο το χωριό-σου
 Να ιδείς την πικρομάνα-σου και τες πικραδεφές-σου
 Πώς κλαίνε, πώς μοιρολογούν, πώς χύνουν μαύρο δάκρυ!

Του Σταυραετού

Ένα πουλί θαλασσινό κι άλλο πουλί βουνήσιο,
 μαλώνει το θαλασσινό και λέει στο βουνήσιο:
 Μη με μαλώνεις σταυραετέ, και μη με παρακαίρεις
 κι εγώ πουλί μ' δεν κάθομαι στον τόπο-σου να ζήσω.
 Αν κάτσω Μάη και Θερτή κι όλον τον άλλο μήνα,
 αν κάτσω κι ώς τον Αύγουστο κι αν δυό και τρεις ημέρες
 όσο ν' αξιάσω τα πουλιά, να τα χλαπατουρίζω,
 κ' ύστερα πάω στον τόπο-μου, πάνω στους εδικούς-μου.
 Κι αν θέλεις έλο μπρε πουλί να ιδείς τους σπιτικούς-μου
 πώς χαιρούνται πώς καίτερούν τα ξένα τα πουλάκια.

Της ξενητιάς

-Μη καμαρώνεις άνοιξη με τα πολλά λουλούδια
 πίσω έρχετ' ο χινόπωρος, και σου τα μαραγκιάζει.
 Πέφτει κι ένα μικρό πουλί, μικρό ξενητεμένο.
 -Μολόγα-μας πουλάκι-μου μολόγα-μας πουλί-μου
 -Όποια 'χει άντρα μακρυνά και γιό ξενητεμένο,
 πές-της να μη τους καίτερεί, να μη τους περιμένει.
 Ξήντα καράβια βούλιαξαν και τους επήραν μέσα-
 γιόμισ' η θάλασσα πανιά κ' οι άκρες παλικάρια!

Σμαήλ - αγάς

-Δεν σ' άρεγε Σμαήλ αγά η Θούρκα η Σαμαρινα
 Μον γύρευες και το Ντουσκό να πάρς αρματωλίσι
 Κι απάνω κλέφτες φώναζαν και κλέφτες αφανάζαν
 -Σμαήλη ρίξε τ' άρματα Σμαήλη ξεαρματωσου
 -Και πώς να ρίξω τ' άρματα και πώς να τα κετάξω
 που γά 'μαι ο Σμαήλ-αγάς στην Πόλη ξακουσμένος

Ο Τσάτσος

Ο Τσάτσος κατέβαιναν ο Τσάτσος κατεβαίνα.
 -Τσάτσο-μου κούβεν έρχοσαν και κούβ
 κατεβαίνας:
 -Από τη Θούρκα έρχομαι στη Σαμαρινα πάω.
 Σελιάμι δίνα του Κατή σελιάμι του Μουσελίμη
 Τσάτσο-μου κοιόι σε φέρανε σ' αυτό τ' αρματωλίσι
 που θέλαν το κεφάλι-σου στα Γιέννινα πεσόντα:

Του παπά

-Δε σ' το είπα μιά, δε σ' το είπα δυό,
 δε σ' το είπα τρεις και κέντε
 Μην περβατάς καμαρωτά, και σπύσαι και λυγίσαι.
 Εξούρλανες τρήνα παιδιά και τρήνα παλικάρια
 Ναζούρλανες κι έναν παπά, από 'να μοναστήρι
 Κλωτσουκατάει τα ρόσα-του, κετάει το πατραχήλι
 -Σύρτε σταυροί μ' στους ουρανοίς
 σύρτε και στους αγγέλου.
 Τ' εγώ θα πάω στο μαρμπερέο να κόψω τα μαλλιά
 μου.
 Κι απ' ύστερ θα παντρευτεί θα πάρω τη Γιαννούλα.

Αναμνήσεις του χωριού

Τα μυστικά της αγκλίτσας

(Το μαγικό ραβδί)

Σπύρου - Νίκου Β. Λώλη

Θυμάμαι ακόμα τους επιδέξιους πιστικούς-μας στο Γεριάχι, τον Μήτε Γ'κέρτσο με τα πρόβατα, τον Γάσε Γ'κέρτσο με τα γίδια και τον Δήμο Γ'κέρτσο με τα βόδια. Τα βόδια που την άνοιξη ήταν δύσκολα στη βοσκή, έτρεχαν απ' εδώ κι απ' εκεί. Κι έκαναν ζημιές στα χωράφια με τα σπαρτά. Ένας άνθρωπος δε μπορούσε να τα βοσκήσει μόνος-του. Γι' αυτό κάθε μέρα πήγαινε μαζί με το Δήμο κι ένας ακόμα χωριανός, με τη σειρά από κάθε σπίτι που είχε βόδια στο κοπάδι. Έτσι ήρθε και η σειρά-μου, να βγάλω τα βόδια του χωριού στη βοσκή.

Ξεκινήσαμε. Ο Δήμος πήγαινε μπροστά φορώντας την κάπα-του και κρατώντας στο χέρι την αγκλίτσα-του. Στην αρχή πήραμε το δρόμο για τη Λούτσα, απ' εκεί φθάσαμε στη Γ'κράτσα, όπου κόψαμε τα βόδια προς τις πλαγιές για να βοσκήσουν. Απ' εκεί βόσκοντας, βόσκοντας φθάσαμε στο Διακόπι. Το μεσημέρι είμασταν σε κάτι χωράφια σπαρμένα κι ανάμεσα σ' αυτά ήταν ένα χέρσο χωράφι καταπράσινο με μπόλικο χορτάρι. Αλλά δεν είχε πέρασμα. Ένα μοναχά στενό μονοπάτι φαίνονταν και δεξιά και αριστερά ήταν σπαρμένα χωράφια. Τότε μου λέει ο Δήμος.

—Σπύρο, πρέπει να βάλωμε τα βόδια μέσα στο χέρσο χωράφι χωρίς να κάνωμε ζημιά. Ξέρεις τι θα κάνωμε;

Και αμέσως εφάρμοσε ένα επιδέξιο σχέδιο. Έβγαλε στα σβέλα την κάπα-του και την κρέμασε στην αγκλίτσα-του, που την κάρφωσε στη γης από τη μια μεριά στο πέρασμα. Από την άλλη μεριά στάθηκα εγώ και αυτός με τη φωνή-του και σπρώχνοντας τα βόδια μ' ένα κλαδί που έκοψε πρόχειρα πέρασαμε το κοπάδι μέσα στο χέρσο χωράφι, χωρίς να κάνωμε ζημιά.

Μόλις τα βόδια πέρασαν στο μπόλικο και καθαρό χορτάρι και άρχισαν να τρώνε λάιμαργα, ο Δήμος άρχισε να χυρεύει και να τραγουδάει από χαρά και ικανοποίηση για την αναπάντεχη αυτή επαγγελματική-του επιτυχία.

Ποιός μπορεί να ξεχάσει το χωριό-του, όταν θυμάται κάτι τέτοια;

Στο χωριό-μας παλιότερα, όχι μονάχα με τους πιστικούς-μας που μάζευαν τα ζωντανά όλου του χωριού, αλλά και με τους τσελιγκάδες, που είχαν κοπάδια δικιά-τους και δικούς-τους αποκλειστικά πιστικούς. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο γέρο-Μουραϊτης και ο γιός-του ο Γιάννης Γιώτης, που ταξίδευε στη μακρινή Αμερική.

(Όταν ο κυρ-Γιάννης ήρθε από την Αμερική για να χτίσει ένα μεγάλο κι ωραίο σπίτι, συνέβηκε και τούτο:

Στη θέση του σπιτιού αυτού ήταν τα μαντριά του κοπαδιού του Μουραϊτη που ήταν για τα γίδια. Και στη μέση του μαντριού ήταν η καλύβα του πιστικού-του, του Μουσα (τούρκικο όνομα).

(Όταν ήρθε ο κυρ-Γιάννης από το ταξίδι, το βράδυ

πήγε να τον επισκεφτεί και ο Μουσάς, να του πει το «καλώς όρισε». Αλλά επειδή είχε γεράσει ο Μουσάς είχε πάρει κι ένα βοηθό πιστικό για το κοπάδι-του, κάποιον από τη Χρυσόδουλη, που τον έλεγαν Σούλιο. Κι έτσι πήγαν κι οι δυό μαζί στο σπίτι του αφεντικού-τους. Μόλις τους είδε ο κυρ-Γιάννης, τους λέει:

—Καλώς-τους, καλώς-τους. Τι κάνεις βρε Μουσα; Πώς τα περνάς; Πώς πάει το κοπάδι;

—Καλά, καλά, αφεντικό, του λέει ο Μουσάς.

Ο κυρ-Γιάννης είπε στην κυρα-Γιάνναινα να κεράσει τους πιστικούς κι άρχισε ξανά να ρωτάει τον Μουσα πώς πάει το κοπάδι.

—Καλά, καλά, του λέει ο Μουσάς. Αλλά, ξέρεις κυρ-Γιάννη, εγώ γέρασα και σου έφερα έναν καινούριο πιστικό, το Σούλιο. Είναι καλός.

Όπως είχαν πάει οι πιστικοί ήταν με τις κάπες-τους και τις αγκλίτσες-τους. Οπότε λέει ο κυρ-Γιάννης στο Σούλιο.

—Για δώσε-μου την αγκλίτσα-σου, να την ιδώ.

Ο Σούλιος του την έδωσε και ο κυρ-Γιάννης την πήρε και τη γύρισε ανάποδα, να την κοιτάξει από το μέρος που ακουμπάει στη γης. Βλέπει όμως πως ήταν φαγωμένη λοξά, όχι ίσια και στρογγυλά, όπως έπρεπε. Και λέει στον Μουσα.

—Να μου βρεις άλλον. Ο Σούλιος δεν είναι καλός πιστικός.

—Μα, γιατί, κυρ-Γιάννη, του λέει ο Μουσάς.

—Γιατί αυτός την αγκλίτσα τη βάζει παραμάσκαλα. Η αγκλίτσα είναι εργαλείο. Δεν είναι για να τη σέρνουν, αλλά για να την παίζουμε στο χέρι. Και όταν το κοπάδι οδηγείται στη βοσκή και όταν γυρίζει στο μαντρί, ο τσοπάνος πρέπει να βαδίζει περήφανα. Την αγκλίτσα να την παίζει στα χέρια και να τη βάζει και στην πλάτη σταυρωτά, να φαίνεται σαν αετός, σα σταυραετός, πως στέκεται ψηλά, ψηλότερα από το κοπάδι. Γιατί, τότε και τα πρόβατα και τα γίδια, ας είναι ζώα, καταλαβαίνουν πως έχουν καλόν πιστικό.

—Μα, γιατί, κυρ-Γιάννη, ο Σούλιος είναι καλός πιστικός, πολύ καλός, θα τον ιδείς, επέμεινε ο Μουσάς.

—Άκου, του λέει ο κυρ-Γιάννης. Αν κι εσύ είσαι γέρος και ξέρεις πολλά, όμως κι εγώ έχω κληρονομήσει από τον παππού-μου ωρισμένα μυστικά για το κοπάδι και πρέπει να τα εφαρμόσω κατά γράμμα. Κι απ'ε αλλιώς, θα χάσω το κοπάδι, και μαζί με το κοπάδι και το χωριό-μου, τον τόπο που γεννήθηκα.

Πέρασαν χρόνια. Άλλοι καιροί κι άλλα ήθη.

Τα μαντριά γκρεμίστηκαν και στη θέση-τους χτίστηκαν καινούρια κι ωραία σπίτια. Μαζί όμως με τα μαντριά έσβησε κι ο παλιός απλός και τίμιος και φυσικός εκείνος τρόπος της ζωής. Και τα χωριά ορφάνεψαν!

«ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ»

Αφιέρωμα στα 25 χρόνια του Ελληνικού Κινήματος Ειρήνης

Ένα ανθολόγιο και μνημόνιο για την αξία, τη δράση και το τραγικό τέλος του μεγάλου κι αθάνατου νεκρού.

Της Επιτροπής Θεο/νικής
για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη

Επιμέλεια - Ντοκουμέντα Κώστα Χατζή.

Έκδοση «Ποσειδώνας», Μάης '80.

Αντιπολεμικοί πεζόστιχοι

Πόλεμο στον πόλεμο...

*Του ποιητή της Ειρήνης
Στέφανου Τηλικίδη*

Σήμερα.

Τριάντα πέντε χρόνια μετά την ώρα «Μηδέν» –της τιμής-μας–
Θά 'θελα να μιλήσω σ' ένα παιδί της Χειροσίμα και να του ξομολογηθώ.

Πως ντρέπομαι που λέγομαι άνθρωπος.

Σήμερα.

Τριάντα πέντε χρόνια, μετά την «αντίστροφη μέτρηση» –της ανθρωπιάς-μας–

Γονατίζω στα πόδια του παιδιού-μου και του μπιστευόμαι.

Πως ντρέπομαι που μ' έχει γονιό-του.

Κείνη την πολιτεία δε τη γνωρίζαμε, όμως ήτανε δικιά-μας.

Στον ουρανό-της σεργιανούσανε σύννεφα, φορτωμένα πότε οργή και πότε χαμόγελα.

Στα παρτέρια των πάρκων-της ανθίζανε τα κόκκινα γαρούφαλα της Ανατολής κ' οι πόθοι των έφηβων.

Στους άμβωνες των εκκλησιών-της κάρπιζε και φτουρούσε το χρυσοφόρετο ψέμα.

Στις έδρες της σοφίας-της, τυφλοί διδάχοι, κανάκευαν τον σαρκοβόρον ανθό της πάτριδοκαπη-
λείας.

Στους στρατώνες των μονάδων-της, αγέλαστοι σαμουράι, ξεγύμνωναν την ψυχή από την
ομορφιά-της και τους στοχασμούς από τις απορίες.

Κείνη την πολιτεία δε τη γνωρίζαμε, όμως της χρωστούσαμε την έγνοια-μας.

Για τη δική-μας πολιτεία.

Για τη δική-μας χώρα.

Για την πατρίδα - Γη.

Η φύση, όντας κοιλοπονά τις ανάγκες-της

Από νωρίς μηνά στα πλάσματά-της να μονιάσουν σε βολικές κούρνιας.

Ο σεισμός βρουχιέται στην υποχθόνια γλώσσα-του:

–Προφτάστε, κρυφτείτε...

Οι νεροκατεβασιές δέρνονται στα βαθιά φαράγγια και μουγκρίζουν:

–Προφτάστε, κρυφτείτε...

Η φωτιά, σελαγίζει στον αγέρα, με μυριάδες γλώσσες και σφυρίζει:

–Προφτάστε, κρυφτείτε...

Και μόνο κείνος ο Γιούδας

κράτησε, καλά μανταλωμένο, στο σκουπιδότοπο της καρδιάς-του, το μεγάλο μυστικό.

Ίσαμε την ώρα «Μηδέν».

• Τα πρωινά πάντα,

Πριν κινήσω στον μαραθώνιο του μόχτου,

Την πρώτη καλημέρα-μου τη χάριζα στα παιδιά του γειτονικού Νηπαιγωγείου.

Το πρώτο χαμόγελό-μου, στις μάνες, που κανάκευαν τα σπλάχνα-τους, στο πάρκο της
γειτονιάς-μου.

Μ' από τότες

Σαν αντικρίζω το παιδικό βλέμμα, χαμηλώνω το δικό-μου.

Σα γεύομαι τη στοργή της μάνας, γροικώ το χαμόγελο να κρέμεται στα χείλια-μου.

Σα μαραμένο ρόδο.

Ότι βαριά η ντροπή, που φόρτωσε στους ώμους-μου,

Ο Γιούδας, ο τρισκατάρατος.

Κείνη την πολιτεία δε τη γνωρίζαμε, όμως της χρωστούσαμε την έγνοια-μας.
 Για τη δική-μας πολιτεία,
 Για τη δική-μας χώρα,
 Για την πατρίδα.- Γη.

.....
 Κείνη την πολιτεία δε τη γνωρίζαμε,
 Γιατί δε γνωρίζαμε την ευθύνη-μας.

Και σήμερα,
 Τριάντα πέντε χρόνια μετά την «αντίστροφη μέτρηση» —της ανθρωπιάς-μας—
 Μια θα πρόπονταν στους ανθρώπους παραγγελιά.
 Πόλεμο στον πόλεμο και στους εμπόρους-του,
 Τώρα και πάντα,
 Για να μη μαραίνονται τα χαμόγελα στα χείλια των Χερουβείμ,
 Του ανθρώπου.
 Πόλεμο στον πόλεμο και στους εμπόρους-του,
 Τώρα και πάντα,
 Για να μη ντρεπόμαστε να κοιτάζουμε κατάματα,
 Τα παιδιά-μας.

Με την πειθω των αριθμων

Γεγονότα με την πυθαγόρεια λογική
απο διάφορες στατιστικές

- Η ελληνική κυβέρνηση ζητάει δάνεια και πιστώσεις για τον προεκλογικό-της αγώνα 300 δισεκατ. δρχ.
- Το σύνολο των ψηφοφόρων στη χώρα-μας με την τελευταία αναθεώρηση ανέρχεται σε 6.645.958. Απ' αυτούς είναι γυναίκες: 3.328.039 και 3.307.920 άντρες.
- Η αρχιεπισκοπή της Αθήνας εισπράττει κάθε χρόνο από «μυστήρια» γάμων 1.384.000.000 δρχ.
- Η κυβέρνηση χάρισε σε ευνοούμενο - της μεγιστάνα της κεφαλαιοκρατίας 500 εκατ. δρχ. Ο ίδιος μεγαλοεπιχειρηματίας πήρε στην Ελευσίνα 144 στρέμματα με 80 δρχ. το τ. μέτρο χωρίς φόρο μεταβίβασης.
- Στον πόλεμο του Ιράκ - Ιράν που άναψαν οι Αμερικάνοι για να εκδικηθούν τους Πέρσες αποβλέποντες και στην αρπαγή του μαύρου χρυσού, μέσα σε 105 μέρες, σκοτώθηκαν 9.000 Ιρανοί στρατιώτες.
- Η παραγωγή των υγρών καυσίμων στην ΕΣΣΔ κατά το 1980, έφτασε τα 606 εκατομμύρια τόνους. Έτσι, σε παραγωγή πετρελαίου έρχεται η πρώτη χώρα στον κόσμο.
- Μέσα στο 1980, σκοτώθηκαν στο Σαν Σαλβαντόρ 80.000 άτομα.
- Σήμερα έχουμε στην Ελλάδα 32.000 δικηγόρους. Και μόνο σ' ένα χρόνο έγιναν 270.000 μηνύσεις (φυσικά οι περισσότερες σε λαϊκά στρώματα).
- Πάνω από 100.000 κιλά ροδάκινα θάφτηκαν εφέτος στην πατρίδα-μας, προς δόξαν της κυβερνητικής αδιαφορίας και αμεριμνησίας να τα διαθέσει.
- Οι δολοφονίες στελεχών του βολιβιανού κινήματος από τους στρατοκράτες της χώρας αυτής ανέρχονται σε 4.000.

Χρόνια

Πολλά

Στο περιθώριο της Ιστορίας .

Τελευταία λόγια ηρώων και μαρτύρων

Ένας σεμνός και λεβέντης διανοούμενος ήταν κι ο αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης, φοιτητής της Νομικής Λεωνίδας Ράφτης, από το Πωγώνι της Ηπείρου. Φωτεινό και πολυθαύμαστο πνεύμα, μεγάλη ψυχή και παλικαροσύνη. Έκανε κι αυτός σαν η δασκάλα η Κουσάντζα από την Καρδίτσα το 1948 ν' αλλάζουν τους άντρες του εκτελεστικού αποσπάσματος, με τα κύκνια άσματά-τους και με τα τελευταία συγκινητικά-τους λόγια, όταν βάδιζαν τραγουδώντας στο θάνατο.

Γρήγορα λησμονήθηκε ο Α. Ράφτης. Δυό μερόνυχτα κράτησε η δίκη-του στα Γιάννινα... Όταν τον επισκέφτηκε ο δεσπότης Γιαννίνων Σπ. Βλάχος, θείος-του, και του είπε να κάνει μια δήλωση και να του χαρίσουν τη θανατική ποινή και να πάει στο σπίτι-του, ο Λεωνίδας τού 'δειξε τις φλέβες του χεριού-του λέγοντας:

—Εγώ θα πέσω στον αγώνα για το λαό, θα με σκοτώσουν. Αλλά, τούτες οι φλέβες θα γίνουν φίδια κάποτε και θα σας πνίξουν...

Ήταν από τους πρώτους διαφωτιστές και μαχητές, που συνέχισαν τον αγώνα μετά την μοιραία «Βάρκιζα». Συνελήφθη στην Αραχωβίτσα κι εκτελέστηκε στη Δουρούτη, όπως χιλιάδες άλλοι, πέθαναν με το τραγούδι και το χαμόγελο στα χείλη. Αυτόπτης μάρτυρας όταν τον πήγαν για εκτέλεση, ανάμεσα στα τραγούδια και στα τελευταία λόγια-του, κατάγραψε και τούτα του γενναίου λαομάρτυρα:

«...Αδέρφια, πυροβολείτε-με και μη μου δένετε τα μάτια. Τα είχα σ' όλο το βίο-μου διάπλατα ανοιχτά, και θέλω να τ'άχω και στο θάνατο, γιατί σας αγαπώ και σας λυπάμαι! Έχετε διαταγή να μ' εκτελέσετε. Δεν φταίτε εσείς, που δε μπορείτε να κάνετε αλλιώς. Πυροβολείτε-με αδέρφια. Μη διστάζετε. Ποτέ να μη φοβάστε έναν τίμιο και περήφανο θάνατο. Ένα θάνατο που δίνει ζωή κι ευτυχία στο αύριο. Δε μπορείτε να ξέρετε πως εμείς πεθαίνουμε για σας. Αν δεν πυροβολήσεται' εσείς, θα φέρουν κάποιους άλλους. Έδωσα τη μάχη για την αλήθεια και τη λευτεριά και ξεπλήρωσα το χρέος-μου για το λαό. Εμείς θα πεθάνουμε, μα χιλιάδες άλλοι θ'άρθουν στο πόδι-μας ν' αγωνιστούν, για να φτιάσουν καλύτερη και τη δική-σας ζωή. Μα σας παρακαλώ αδέρφια, όταν με τουφεκίσετε, να πετάξετε τα όπλα-σας και να πάτε στα σπίτια-σας! Εμείς πεθαίνουμε για σας, για το καλό όλου του λαού και της πατρίδας!...»

Στο σημείο τούτο, επικράτησε βαθιά αίσθηση και σιωπή· συγκίνηση και κρυφοδάκρυα κάνουν τα εκτελεστικά όργανα να μην πυροβολούν. Ο αξ/κός διατάζει: «Πυρ - πυρ». Μα τίποτα. Τα δάχτυλα μένουν ακίνητα στη σκανδάλη, ώσπου αλλάζουνε τ' απόσπασμα και φέρνουν πιο σκληρό... Έτσι, σηματοδύοντας τη μεγάλη καρδιά του Ράφτη, πυροβόλησαν την αθάνατη καρδιά του λαού-μας, την καρδιά της Ελλάδας, και της έκοψαν τη μισή ζωή του νέου ανθρωπιστικού πολιτισμού-της.

Ο Κωστας Αθανασίου, αγρότης από την Αραχωβίτσα, αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης... όταν τον έστησαν για εκτέλεση τους είπε: «Αφήστε-με να πω ένα τραγούδι...». Τον άφησαν, το τέλειωσε... «...Και τώρα, ζήτω το Κόμμα-μου, σκοτώστε-με και γειά-σας».

Ο Γιώργος Μπουκουβάλας από το Πολύλοφο Γιαννίνων.

«...Σύντροφοι πάρτε και φυλάξτε την κομματική-μου ταυτότητα, σήμερα... σας αφήνω γειά! Να με θυμάστε!...».

Α.Μ.

Λυθοκήπιο γνώσεων

Από το νέο βιβλίο
του Λάμπρου Μάλαμα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΑΟΣΟΦΙΑΣ

Έτυμα φιλομάθειας
παροιμιακά - μύθοι - αναλύσεις

Κυκλοφορεί σύντομα

«Σαν από μηχανής θεός»

Ήρθε «Σαν από μηχανής θεός» λένε. Σαν θεόσταλτος σωτήρας. Σαν ουρανοκατέβητος ευεργέτης. Σαν άγγελος λυτρωτής με αυτόματη παρουσία. Έχει τη ρίζα-της στον Ευριπίδη, όταν παρουσίασε στη σκηνή το θεό σε διάφορες φάσεις που χρειαζόνταν, μ' ένα είδος γερανού. Από τότε έμεινε μέχρι σήμερα, και λέγεται σε ξαφνικά ή της προσμονής παρουσιαζόμενο πρόσωπο καλοσύνης κι ευεργεσίας. Έχει και τη σημασία μιας κεραυνοβόλας μηχανοκίνητης επέμβασης. Οι Λατίνοι το ίδιο εννοούσαν με τη φράση «*ipieus ex masina*». Αναφέρεται πάντα και σαν έκκληση σωσμού και λυτρωμού, όταν οι άνθρωποι φτάνουν στο χείλος του γκρεμού. Αυτήν επικαλέστηκε κι ο αείμνηστος επίσκοπος Χρυσόστομος της Σμύρνης στις αρχές Αυγούστου το 1922, όταν έστελνε το τελευταίο του γράμμα στον Λευτέρη Βενιζέλο στο Παρίσι. Ζητούσε, στην επερχόμενη καταστροφή... τη βοήθεια του μεγάλου αστοδημοκράτη ηγέτη, τότε που εκατοντάδες χιλιάδες ψυχές του ελληνικού πληθυσμού και στρατού της Μικρασίας, εξανδραποδίζονταν από τις σφαγές και τις λεηλασίες των Τούρκων του Κεμαλ Ατατούρκ και του Ισμέτ Ινονού «φίλων» του Βενιζέλου, και για χάρη των Αγγλογάλλων για νά 'χουν αυτοί τα Πετρέλαια της Μουσούλης. Τότε που η Σμύρνη παραδίνονταν στις φλόγες, και οι «σύμμαχοι» (όταν έχεις τέτοιους φίλους, τι τους θέλεις τους εχθρούς) έριχναν τους Έλληνες στη θάλασσα, ή τους παράδιναν και τους παγίδευαν στο βάρβαρο κι εκδίκητικό μένος των Οθωμανών (σαν εκείνο που είχαν για τους Αρμένηδες το 1915). Τότε που για τον αφανισμό των Ελλήνων της Ιωνίας, δεν ευθύνονταν λιγότερο και ο ίδιος ο Βενιζέλος με τον μεγαλοϊδεατισμό-του και την ουτοπία και προσήλωση στην «Αντάντ» και τη «μεγάλη Ελλάδα» της Μελούνας, των Σεβρών... Δεν ευθύνονταν λιγότερο από τους τυφλούς και φανατισμένους βασιλικούς άντρες («με φουστάνια») της «μικρής και έντιμης Ελλάδας» (!) Έτσι, τότε που ο Βενιζέλος άνοιξε τον τάφο του Ελληνισμού και οι βασιλικοί σταύρωσαν, αποκαθήλωσαν κι έθαψαν τα πτώματα εκατομμυρίων αθών αδερφών και προγόνων-μας... Τότε που αποπειράθηκαν και δε μπόρεσαν λίγο μετά, ν' αναστήσουν οι Πλαστήρας, Μπακιρτζής, Γονατάς και Παπαναστάσης. Τότε λοιπόν εξέπεμψε το SOS ο τίμιος ιεράρχης με τη φράση «Σα μηχανής θεός» να πάει ο Βενιζέλος να σώσει την κατάσταση!... Όμως, ήταν αργά! Ο Χρυσόστομος παραδόθηκε στο μαρτύριο! Ο πολιτικός τοποτηρητής της Σμύρνης Στεργιάδης, βρίσκονταν ψυχοδιανοητικά έξω από χρόνο, τόπο και γεγονότα, κι οργίασε στον ηθικοανήθικο της τραγωδίας πουριτανισμό-του. Τότε που σ' όλη τη Μικρασία όπου βρέθηκαν εγκαταλειμμένοι κι ορφανοί Έλληνες... ενεργούσαν με το «ο σώζων εαυτόν σωθείτω!».

• • •

«Δρακόντεια μέτρα»

Η παροιμιακή τούτη φράση, έχει τη σημασία των αυστηρών σκληρών και αμείλιχτων μέτρων και νόμων μιας κέρβερης εξουσίας και αυταρχικής πολιτείας. Η γένεση αυτών των νόμων οφείλεται στο Δράκοντα, αρχαίο και πρώτο νομοθέτη της Αθήνας στα 621 π.Χ. Ο Δράκων πήρε την κακοφημία και τη δεινότητα της φανατικής και πειθαρχημένης νομοθεσίας, όπου και στα παραμικρά αδικήματα, εφάρμοζε την ποινή του θανάτου όχι με μελάνι, αλλά με αίμα. Νόμοι απάνθρωποι, σκληρότεροι κι απ' του Λυκούργου τον Καιάδα, που έριχνε μόνο τ' αδύναμα, τ' αρρωστημένα κι ανίκανα στοιχεία της σπαρτιάτικης κοινωνίας. Νόμοι, όμοιοι σε σκληρότητα, σαν εκείνους της ανώτερης πατριωτικής ηθικής που εφάρμοζαν οι μανάδες της Σπάρτης σε κάθε εκστρατεία. Δηλαδή τις ευχές της φιλοπατρίας και της νίκης, όταν ξεπροβόδιζαν τα παιδιά-τους για τον πόλεμο με το «ή ταν, ή επί τας». Ή να γυρίσεις νικητής, ή να πεθάνεις πάνω στο σπαθί. Τον Δράκοντα ο λαός τον αντικατάστησε με τον Σόλωνα, που δημιούργησε δημοκρατικούς κι ευεργετικούς νόμους με την περίφημη «Σεισάχθεια».

Έτσι, τους δρακόντειους νόμους, τους διαδέχτηκαν ελαστικοί, ήπιοι, και ανθρωπιστικοί νόμοι. * * *

«Δια πυρός και σιδήρου»

Λέγεται όταν κανείς περνάει από κινδύνους βαριούς, να χάσει τη ζωή-του, όταν περνάει από βαριές συμπληγάδες, από παγίδες αιματηρές, αλλά κύρια όταν βρεθεί σε μάχη φονική, όπου η φωτιά του πολέμου και το καυτό σίδερο σκίζει τη γη, συντρίβει και την πέτρα, κατακαίει τον τόπο. Τότε λέμε: Πέρασε ανάμεσα στη φωτιά και στο σίδερο.

Η φράση έχει την έννοια της σκληρότερης τιμωρίας και πράξης. Προέρχεται από τον πρώτο κέρβερο καγκελάριο της Πρωσίας και της Γερμανίας τον Λεοπόλτ Μπίσμαρκ. Αυτός ο πρώτος καγκελάριος της γερμανικής αυτοκρατορίας, λεγότανε και «σιδηρός καγκελάριος». Έζησε από τα 1815 ως το 1898. Ήταν αυταρχικός και ήθελε να συνενώσει όλα τα γερμανικά κρατίδια και κάτω από την ηγεμονία των γιούνκερς (τσιφλικάδων) της Πρωσίας, να φτιάξει την ενιαία γερμανική αυτοκρατορία. Το Γενάρη του 1871 έγινε καγκελάριος. Από τότε ως το 1890 ήταν ο απόλυτος δικτάτορας της Γερμανίας με τη συμμαχία των φεουδαρχών και της μεγαλοαστικής τάξης. Έτσι, έγινε ένας δημαγωγός δυνάστης και καταπιεστής του γερμανικού λαού.

* * *

«Εις πίθον Δαναίδων»

Δηλαδή ρίχνει νερό στο πιθάρι των Δαναίδων που δεν έχει πάτο και ποτέ δε γεμίζει. Λέγεται για όσους κάνουν χαμένους αγώνες και κόπους που δεν καρποφορούν. Για μάταιες προσπάθειες. «Εκείνος ρίχνει νερό σε πίθο Δαναίδων». Βαριά καταδίκη χωρίς αποτέλεσμα. Έμεινε από τη μυθολογία.

Στην αρχαία Αίγυπτο ήταν δυο αδέρφια ο Λαναός με 50 όμορφα κορίτσια, κι ο Αίγυπτος με 50 αγόρια παλικάρια. Οι παρθένες του Λαναού λούζονταν κάθε πρωί στα νερά του Νείλου και μάγευαν τ' αγόρια του Αίγυπτος, που είπε μια μέρα στον αδερφό του: «Ξέρεις Λαναέ, πως οι θεοί ώρισαν νά 'χουμε εμείς οι δυο από 50 εσύ κορίτσια και 50 εγώ αγόρια για να τα παντρέψουμε συναμετάξυ-τους». Μα ο Λαναός αρνήθηκε αυτή την πρόταση του Αίγυπτος. Και τα παιδιά του φοβέριζαν να τα παντρευτούνε με τη βία και να τ' υπολαύσουνε με κλήρο. Έτσι για ν' αποφύγει ο Λαναός τον εξευτελισμό τα πήρε όλα ένα πρωί κι αναζήτησε φεύγοντας με το πλοίο του καταφύγιο στο Άργος, που είχε κάποια δικαιώματα και από την πρόγονή του Ιώ, κόρη του Αργίτη βασιλιά Ίναχου.

Όταν έφτασαν εκεί, τους υποδέχτηκε ο βασιλιάς Γελάνορας, κι έπειτ' από λίγα χρόνια παραδωσε και το βασίλειό του στο Λαναό.

Μα ο Αίγυπτος και τα παιδιά-του γεμάτοι μίσος για την υποτίμηση, βγήκαν έναν καλό καιρό με το στόλο τους να εκδικηθούν και να παντρευτούν με βία στο Άργος τις παρθένες. Ο Λαναός τους κατάφερε έξυπνα, να μη πολεμήσουν. Έτσι δεν αντιστάθηκε στην επιδρομή, κι έψησε τα 50 κορίτσια-του να δεχτούν, αλλά παράλληλα, όταν γίνουν οι γάμοι και πάει το κάθε αντρόγυνο στο νυφικό κρεβάτι, νά 'χει από ένα γερά τροχισμένο μαχαίρι στον κόρφο-του και να κόψουν όλες τα κεφάλια από τα πρώτα ξαδέρφια-τους. Οι θυγατέρες συμφώνησαν, στολίστηκαν νύφες κι ετοιμάστηκαν για τους γάμους. Έπειτα, αντί της ερωτικής τελετουργίας, οι κόρες πήγαν στον πατέρα-τους τα σφαγμένα κεφάλια των ξαδερφών τους πεσκέσι... και τὰ θάψαν στη Λέρνη και τα κορμιά στο Άργος. Ύστερα πολλές θυσιές κι αγώνες δε στάθηκαν ικανοί να εξιλεώσουν το έγκλημα των Λαναϊδών. Κι έτσι οι θεοί βαριά θυμωμένοι τις καταδίκασαν, να κουβαλούν αιώνια νερό, σ' ένα πιθίρι χωρίς πυθμένα.

Και κουβαλάν αδιάκοπα στο αδειανό πιθίρι και το μαρτύριο ατελείωτο, άφησε αιώνες αιώνων και σέρνεται η παροιμιακή φράση «Σε πίθο Λαναϊδών» ή «κουβαλας νερό με το καλάθι» ή και «ο ρωμιός είν' αχάριστος σαν το τρύπιο πιθαρι» (Κλεόβουλος).

• • • «Κάδμεια νίκη»

Λέγεται κάθε νίκη, που καταστρέφει και το νικητή και το νικημένο. Προέρχεται από το βασιλιά των Θηβών Κάδμο. «Κάδμιοι» ονομάζονταν από τον Όμηρο κι όλοι οι Θηβαιοί, και «καδμεία» η ακρόπολη των Θηβών.

Ο Κάδμος στ' αρχαία χρόνια πρόσφερε ένα ευτυχισμένο βασίλειο και το παράδωσε μετά στο γιό του Πολύδωρο. Κατά τη μυθολογία, όταν πήγε στη Θήβα πριν γίνει βασιλιάς, δέχτηκε επίθεση από μεγάλο δράκοντα που φύλιγε την πηγή του Άρη, και σκότωσε το θηρίο με λίθο και ξίφος. Έπειτα η θεά Αθηνά τον συμβούλεψε κι έσπειρε τα δόντια-του στη γη, και φύτρωσαν ένοπλοι άντρες που τους ονόμασαν «Σπαρτούς»· κι αυτοί σκοτώθηκαν όλοι μεταξύ τους μ' ένα λιθάρι που τους έριξε ο Κάδμος. Αυτή ήταν μια κάδμεια νίκη.

Έπειτα παντρεύτηκε την κόρη του Άρη Αρμονία. Στο τέλος, τους μεταμόρφωσε ο Δίας σε φίδια και τους έστειλε στα Ηλίσια πεδία.

Περιβόητη κάδμεια νίκη, έχουμε τη σύγκρουση του Ετεοκλή και Πολυνείκη, των δυο αδελφών που η Αντιγόνη θριαμβεύει υψώνοντας το λάβαρο του άγραφου ηθικού νόμου της ταφής. Αρχαίοι συγγραφείς που αναφέρονται στον Κάδμο είναι οι παρακάτω: Φερεκύδης, Πίνδαρος, Απολλόδιωρος, Σησιχορος, Ευριπίδης κ.ά.

• • • «Περί όνου σκιάς»

Έχει τη σημασία του να απαιτείς κάτι για μηδαμινή αξία, το να ζητάς κάτι υπερβολικό χωρίς αξία με αντάλλαγμα, σχεδόν το τίποτα. Η παροιμιακή φράση έχει το μύθο της που κρατάει από την αρχαιότητα και από χωριό των Αβδήρων. Εκεί κάποτε, ένας γιατρός ήθελε να πάει σ' άλλο χωριό και νοίκιασε ένα γάιδαρο μαζί με τον κερατζί-του, κι όπως τραβούσανε το δρόμο σε μίαν αφόρητα ζεστή καλοκαιριάτικη μέρα, ο τόπος ήταν ξηρός και έρημος χωρίς κανένα δέντρο. Ο γιατρός λοιπόν άναψε τόσο από το κάμα, που κατέβηκε όπως ήταν καβάλα στο γάιδαρο να ξαποστάσει κάτω από τον ίσκιο-του. Τότε ο αγωγιάτης αρνούμενος αυτό, του είπε: «Αγαπητέ, έχεις νοικιάσει μόνο το γάιδαρο, όχι όμως και τον ίσκιο του· γι' αυτόν πρέπει να πληρώσεις ιδιαίτερα». Μα ο γιατρός θύμωσε για την παράλογη εκείνη αναίδεια, μαλώσανε και πήγανε στα δικαστήρια, που αυτά κράτησαν την υπόθεση πολύν καιρό. Έτσι άναψαν έριδες ανάμεσα στους Αβδηρίτες, και χωρίστηκαν σε δυο αντιμαχόμενα στρατόπεδα και απειλούνταν ν' ανάψουν ακόμα κι εμφύλιο πόλεμο για το «περί όνου σκιάς» ζήτημα (!) Για το τίποτα (!).

«Εκ γυναικός ερρύει τα φαύλα»
«Και δια γυναικός πηγάζει τα κρείττονα»

Λέγεται σαν αφορισμός σε ραδιούργες κακές και σατανικές γυναίκες που διαβάλουν πονηρά και σκοτεινά, ερρίζουν και προκαλούν οικογενειακά και κοινωνικά δράματα, και δημιουργούν ανώμαλες καταστάσεις. Έμεινε σαν παροιμιακή από το 840 μ.Χ. όταν το έθεσε σαν ερώτημα = δέλεαρ ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Θεόφιλος στην πεντάμορφη Κασσιανή, που είχε καλέσει τότε η μηριά του Θεόφιλου στα καλλιστεία άλλες 11 κοπέλες στο παλάτι, για να διαλέξει την ωραιότερη ο Θεόφιλος για γυναίκα-του. Έτσι γινόταν παλιά σαν σε είδους φεστιβάλ η εκλογή των γυναικών σε παλάτια. Οι όμορφες έμπαιναν σε δοκιμασία, κι όχι μόνο της εξωτερικής ομορφιάς, παρά και της εφύιας.

Δίνοντας λοιπόν ο Θεόφιλος το μήλο της Εύας στην Κασσιανή, της είπε την παραπάνω φράση «εκ γυναικός ερρύει τα φαύλα»... υπονοώντας την Εύα που είχε γίνει πηγή του κακού... και για να δοκιμάσει την εξυπνάδα της Κασσιανής. Έτσι εκείνη του απάντησε με σύνεση και φρονιμότητα την άλλη περίφημη φράση:

—«Αλλά και δια γυναικός πηγάζει τα κρείττονα».

Με την έννοια πως από τη γυναίκα γεννιέται η ζωή, κι από την Παναγία γεννήθηκε ο Χριστός.

Πάντως ο Θεόφιλος έμεινε κατάπληκτος και δεν περίμενε τέτοια επισκίαση. Γι' αυτό και το γόητρό-του αντέδρασε... και διάλεξε για γυναίκα-του τη Θεοδώρα.

* * *

«Η Ηρωδιάδα μαίνεται»
«Την κεφαλήν επί πίνακι»

Βγήκε από τη δυναστεία των Ηρώδηδων (20 π.Χ. μέχρι 40 μ.Χ.)

Το γεγονός συνέβηκε στη θυγατέρα του Ηρώδη Α' του μεγάλου, (Ρωμαίου αυτοκράτορα) αδερφή του Αγρίπα και κόρη του Αριστόβουλου. Είχε παντρευτεί το θείο της Ηρώδη - Φίλιππο, κι είχε αποκτήσει μ' αυτόν τη Σαλώμη. Μα σύντομα τον εγκατέλειψε. Έφυγε από την Ιουδαία και πήγε στη Ρώμη. Εκεί ερωτεύτηκε τον Ηρώδη - Αντύπα και συζούσε μ' εκείνον παράνομα. Όταν οι έρωτές-της σκανδάλισαν τους Ιουδαίους, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής δημιούργησε μεγάλη αντίδραση εναντίά-της. Έτσι, η Ηρωδιάδα οργίστηκε, θύμωσε βαριά, τον κατάτρεξε και τον φυλάκισε. Έπειτα η θυγατέρα-της Σαλώμη, καθώς ήταν όμορφη και γοητευτική χορεύτρια συγκίνησε και σκλάβωσε ιδιαίτερα τον Αντύπα... κι εκείνος της χάριζε όποιο δώρο κι όποια θυσία ήθελε η Σαλώμη.

Μια μέρα λοιπόν, του ζήτησε για να κάνει το χατήρι της μάνας-της που «έπνεε μέναια» κατά του Ιωάννη, «την κεφαλή-του επί πίνακι» να τον εκδικηθεί. Κι ο Ηρώδης - Αντύπας σε μέγα δειπνο χλιδής και οργίων, στην κραιπάλη και στο χορό-της... της πρόσφερε σ' ένα δίσκο το κεφάλι του Ιωάννη για δώρο πεσκέσι.

* * *

«Έφαγε τεσσαράκοντα παρά μία»

Η φράση χρησιμοποιείται για τους αξιολύπητους πολυδαρμένους, σαν έκφραση ικανοποιητικού αισθήματος εκδίκησης, αλλά και οίκτου και συμπόνιας. Απόμεινε και σέρνεται ακόμα στα χείλη των παλιών, από τον εβραϊκό εθιμικό δαρμό που ήταν: 13 ξυλιές στο ένα πλευρό, 13 στο άλλο - 26 και 13 στη ραχοκοκαλιά - 39, δηλαδή «τεσσαράκοντα παρά μία».

* * *

■ Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες

Λίγα αποσπάσματα από το έργο «Αλβανία – η νύφη των αετών»

Του Λ. Μάλαμα

Οχρίδα – Πόγραδετς

Είναι χινόπωρο γλυκύτατο.

Κατεβαίνουμε προς την Οχρίδα. Ο ήλιος καλοζυγιάζει το λαμπερό-του μεσημέρι. Κάτω απλώνεται σαν αυγουλένια και οβάλινη απαλοστρωσιά η πολυφημισμένη λίμνη. Διασίδια οι λιαχτίδες πάνω-της, πλέκουν ασήμια και μαλάματα. Σμήνη λευκά τα λιμνοπούλια κρώζουν με χαρές την καιρικήν εξέλιξη. Κι άλλα μαυροκοτούφια πίνουν στην ακρολιμνιά νεράκι και ταξιδεύουνε σαν περιστέρια την αγάπη των αλβανικών ψυχών για το Κοσσυφοπέδι...

Κάνουμε στάσεις συχνές και κοιτάζω την Όχριδα σα να τη θωρώ γιομάτη μυστικούς καημούς, και μαγικές κι στέλειωτες εμπνεύσεις. Κατηφορίζουμε κι όλο σιμώνουμε κοντά-της.

Μικρούλια σεντεφένια κύματα σαν πλουμιστά φτερά, από τη λαμπροβόλαν άπλατης, ασημονανουρίζει τις ψυχές του γύρω-της καλότυχου λαού, π' οργώνει αισιόδοξα, σπέρνει με χαρές, κι όλο θερίζει τραγουδώντας τη μάνα γη-του ως τα όχτια-της.

Όσο σιμώνουμε, τόσο με κυριεύει το μάγεμα της Όχριδας. Ζητώ συχνά να σταματούμε. Όσο οι ομορφιές πληθαίνουν, τόσο τα μάτια της ψυχής δεν τις χορταίνουν.

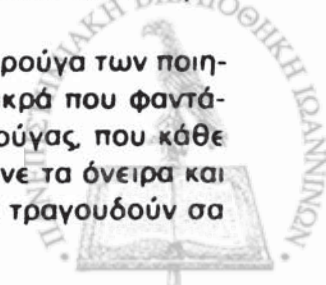
Νά έν' ακρολίμνιο χωριό-μας, το Λιν, μου δείχνει ο Αλέξης.

Το αντικρύζω και το χαίρομαι, έτσι πως είναι αραδιαστό σαν κοντυλογραμμένο σε δυό φρύδια της λίμνης, με νέα κοκκινωπά σπιτάκια και δέντρα ψηλά, που θαρρείς κι εκφράζει την ορθόκορμη ανατολικοαλβανέζικη λεβεντουριά. Ένα καμαρωτό χωριό, μαγευτικό, τραγούδι αναψυχής αιώνιο!

– Αλέξη, τούτη η φύση, τούτος ο τόπος μ' όλες τις ομορφιές-του και προπαντός η Λίμνη με το Λιν και τ' άλλα πανέμορφα χωριά-σας εδώ γύρω, θά 'πρεπε να σας ελκύουν κάθε τόσο εσάς τους ποιητές που συχνά θα βρισκόσαστε εδώ, να γράφατε σε θέρετρα αναψυχής. Εμένα τούτες οι ομορφιές μ' αιχμαλωτίζουνε στ' αλήθεια.

– Έχεις δίκιο. Μα πού να πρωτοπάμε; Ο λαός μας χρειάζεται παντού, κοντά-του. Πρέπει να δουλεύουμε με το πνέμα της καθοδήγησης σ' όλα τα μέρη της πατρίδας, μου απαντάει με περίσκεψη, και συμπληρώνει. Ιδές και τη Στρούγα απέναντι, τα γιουγκοσλάβικα χωριά. Μέσα στη λίμνη και πάνου στα ραχοβούνια, εκεί, είναι τα σύνορά-μας.

Αγναντεύω στην αντικρυνή όχθη της Οχρίδας την ξακουσμένη Στρούγα των ποιητών. Ένα πούσι υστερνής ομίχλης διαλύθηκε σε γκριζα πεπλάκια μικρά που φαντάζουν σα γλάροι στον παράλιο εκεί κι ολόβλαστο παράδεισο της Στρούγας, που κάθε αρχή καλοκαιριού συνάζονται πολλοί του κόσμου ποιητές και σμίγουνε τα όνειρα και σμίγουν τις ωδές των πόνων-τους σ' ένα τραπέζι αδερφοσύνης! Και τραγουδούν σα λεύτερα πουλιά τις πεθυμιές του κόσμου...

Τρέχοντας, μ' αγαλινή ταχύτητα, κι απολαβαίνοντας ρεμβαστικά τούτον το βλογημένο τόπο, τραβάμε νοτιοανατολικότερα και συναντάμε το χωριό Πισκοζάτι· κ' ύστερα το βιομηχανικό παρέκει «Κόκκινο Λιθάρι».

- Εδώ είναι το «Γκούρι Ικούτς» (Κόκκινο Λιθάρι), μου λέει ο φίλος, και πιάνουμε ίσια την παραλίμνια δημοσιά σ' ένα μακρύ κορδόνι.

Εδώ κι εκεί η εργατιά σε φάμπρικες· κ' η αγροτιά όλη στο πόδι, στη σπορά και στη σοδειά. Μικροί μεγάλοι στην ιδρωκοπιά, μαζί και στη μελέτη. Χαίρομαι όλες τούτες τις μορφές και τις παραλλαγές της κοινωνίας και της φύσης, σε εργοτάξια λογής, ζώα, πουλιά και δέντρα σε σειρές, που χρυσοκοκκινίζουν τα τοπία κι ωραία σπίτια ομοιόμορφα, σα νά 'σαι στην Ευρώπη. Ρωτάω κάποιον και μου λέει πως η Οχρίδα σ' ένα μέτρος έχει 200 μ. βάθος.

Σε λίγο μπαίνουμε στο Πόγραδετς. Νέα και τούτ' η πόλη πρασινοκόκκινη και καθαρή, αρμενίζει τις νηφάλιες χαρές στους κόρφους της Οχρίδας.

Ο Αλέξης παραγγέλει τα νοστιμότερα ψάρια δίχως κόκκαλα, σαν πεστροφούλες, που τα λένε «κοράνια», με πογραδετσειώτικο μπρούσικο κρασί! Φάε και τι να φας! Ακέρια μια ποίηση τραγανιστή με τόσες νοστιμάδες... κι όλο να γράφω αράδες τις τόσες γύρω αρίφνητες εικόνες κι ομορφάδες. Ώσπου να ψηθούμε τα κοράνια, βγαίνω από το «ρέστοραν» σε μια βεράντα, κι αφήνομαι σ' ένα ρεμβασμό!

Το κύμα και οι φυλλωσιές μου τραγουδάνε με τ' αγέρι. Η πόλη έχει μια δική-της ξωτάρα γοητεία. Ψελίζω με τα χείλη-μου: Γειά-σου χαρά-σου Πόγραδετς, και Συ λαέ αναγεννημένε που τό 'χτισες και που το χαίρεσαι με τη ζεστή-σου αγάπη!...

Για μια στιγμή, ανασκαλίζ' η μνήμη-μου, θούρια Ελλήνων κι Αλβανών στον απελεύτερο αγώνα του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Τούτο το Πόγραδετς, κ' η Κορυτσά, πιά πέρα, που μας καρτερεί, μου θυμίζουν τα ελεεινά κνούτα τα φασιστικά των Ιταλών και των Ναζήδων. Το «Μία mama!» των πρώτων φουκαράδων, που τόσο μισούσανε τον πόλεμο και παραδίνονταν «αμαχητί». Κι εκεί που σκέφτομαι τα θλιβερά-τους καταντήματα που πάθαιναν από τα πλήγματα κι από τις φούργιες των ανίκητων δικώνε-μας τσολιάδων και των σκιππιτάρικων «αητών»... βγαίνει κι ο Αλέξης και με ρωτάει:

Τι συλλογιέσαι; Όλο στοχάζεσαι και γράφεις.

Θυμάμαι εδώ, τους έρμους Ιταλούς –του λέω– τους κοκορόφτερους του Ντούτσε, κι αναρωτιέμαι: πού πήγαιναν οι φουκαράδες;

Κι ο φίλος μου λέει στίχους που σατίριζαν τότε τους «μακαρονάδες» οι Σκιππιτάρηδες, και τους λυπούμαστε, μα και γελάμε αθώα.

Στον κάμπο της Κορυτσάς

Μετά την ευφραντική πανδαισία των «κορανιών» και του υπέροχου κρασιού... παίρνουμε το δρόμο νοτιότερα κατά της Κορυτσάς τον κάμπο...

Πυκνές αραδιαστές κι ατέλειωτες σ' όλη τη δημοσιά οι λεύκες με τα λιροκίτρινα φύλλα στις χρυσές αντηλιές, μας καλοσωρίζουνε σα νύφες λυγρές, και σα θεόρατες πασχαλινές λαμπάδες αναμμένες.

Πρασινοκαφετιά η απλοκαμπιά, ξανοίγει βλησιδία τους καρπούς. Κ' οι κοπερατιβίστες στον τόπο-τους αφέντες, κινούνται μαζικά σαν τα χαρούμενα πουλιά, κι αρμέγουν τα γαλατοφόρα στήθια της παλιότερα τελματωμένης τούτης γης. Εδώ η «νύφη των αητών» γίνεται αγγέλισσα των τραγουδιών μιας ευσυνειδήτης εργατικής καρποφορίας. Εδώ οι αλέες μοιάζουνε κούνιες πάνω απ' τα σπαρτά, όπου φιλτράρουν λικνιστά τις ζωοδότρες αύρες. Κι ο ήλιος διασιδιάζει με κάθε ψωμοδότη αγέρα το ζεστοφόρο μέλι της πνοής στάλα τη στάλα, για τ' ωρίμασμα των αγαθών της κάθε εποχής.

Λιβανωτές κ' οι ανασεμιές από τις μοσχολίπαρες σβουινιές στα καρπογόνα ψωμτόπια. Κι εδώ οι Αλβανοί αγρότες, ξήλωσαν όλες τις ράχες και τις φυτέψανε αμπέλια και ροδακινιές, σηκώνοντας σε μπράτσα και σε ώμους, σα νέοι άτλαντες τη γης και σα θηριοδασαστήδες με χορό την κάνανε αλώνια και φεγγάρια, από μυγδαλιές, απιδιές

Από το βουνό του Σαλαμίτη, ο ορεινός Μόρος Χ. Στρατη

Παράδειος και Αρνη Οχρίδας
Εργα Μηνά Χ. Στρατη

και κερασιές· γη που αιώνες είχε το γκάστρι της καρπομάνας μες στα σπλάχνα-της, και τώρα ξαμολάει απότοκους μαστούς και βυζαίνει ο λαός τ' αμυγδαλόγαλο, το νέκταρ, κι αποτρυγάει τα μήλα της υγείας!

Ανάμεσα σε Πόγραδετς και Κορυτσά είναι η λίμνη η Μαλίκη.

Σαν προχωρούμε στο μακρύκαμπο, η ώρα τρέχει, κι ο ήλιος πέφτει, κρύβεται. Κι αγάλια αγάλια, αρχίζουν να λουλακιάζουν γύρω τα κορυτσιώτικα βουνά, με το γυμνό Γκολέμι από ζερβά. Όλα εδώ τα χρώματα είναι χρυσαφιά και κόκκινα, κι όλα τα σπίτια και τα χώματα, τα ημεροπούλια, τα χωριά και τα τοπία και η χινοπωρίσια η βλάστηση, γεμίζουν την πνοή-σου αρώματα, κι αναμετράς κι εκστασιάζεσαι πού φτάν' η θέληση τ' ανθρώπου! Τι θάματα δημιουργεί η ομόψυχη νικήτρα ορμή και δύναμη της κάθε ενωμένης κι αυτοπειθαρχημένης μυρμηγκιάς λαού, που θέλει να κυριαρχεί και να ευτυχεί στον τόπο-του.

Παντού συνθήματα «Parti Enber», «Lavdi Puna», κ.ά. Φκιάχνουν όσο μπορούν με τη σειρά τον κάθε τόπο περιβόλι, τα βουναλάκια-τους παρτέρια καρπερά και λουλουδένιους κήπους.

Περνάμε δεξά το χωριό Τσιοράβα. Κοιτάζω ολόγυρα και τα τοπία μοιάζουν κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.

Σε λίγο φτάνουμε στο Μαλίκι. Είναι μια πολύβουη κωμόπολη και μ' εργοστάσια ζάχαρης, ξυλείας κ.ά. Παντού ο κάμπος σφύζει από ζωή και κίνηση, από σπαρμούς και τρύγους, από λιοψημένη αγροτιά, κι από κοπάδια πρόβατα και βόδια.

Κοπερατίβες και φάμπρικες ζευγαρωτές. Ντάνες, σωροί τα ζαχαρότευτλα, άλλα φορτώνουνε στ' αμάξια, κι άλλα τα καμυφλάρουνε από βροχή. Αρμάθες - αρμάθες τα καπνά, σε ειδικά υπόστεγα. Ένα κοπάδι γουρουνόπουλα, βγαίνει μπροστά στο δρόμο-μας. Τρεις καβαλάρηδες τρέχουν πιο πάνω σ' ένα ισιοτόπι.

Έπειτ' από λίγη ώρα, μπαίνουμε στην Κορυτσά.....

Κρυονέρι, στοχασμοί και μνήμες

Περνώντας το Τεπελένι, ζητώ μια στάση και γίνεται λίγο πιο πέρα στο Κρυονέρι. Αναριγώ στο θώρεμα τούτης της βουνοσειράς. Κι είναι τόσο κοντά στα μάτια-μου και στην ηλιόθωρη διαφάνια τ' αντικρυνά και ξακουσμένα τούτα μέρη. Βιγλίζω αδιάκοπα. Μου κυριεύει τη συνείδηση ένα λεφούσι από μνήμες, σα νά 'ναι αόρατες μορφές νεκρών και μου κεντούν τα φυλλοκάρδια! Την Τρεμπεσίνα σα θωρώ από ζερβά, κι ανάμεσα τη φοβερή Κλεισούρα· και το μακρύβουνο Τσαγιούπι από ξεξά, νιώθω συγκίνηση βαθιά.

Η περιβόητη από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο Κλεισούρα.
Στη μέση ο Αώος.

Μουσικοχορευτική ομάδα της Ε' τάξης του Σχολείου
Δερβιτσιάνης στη Δρόπολη.

Στο Κρυονέρι εδώ, 'είν' ένα κέντρο αναψυχής κι ένα τοπίο μ' ασύγκριτη ομορφιά! Σ' αιχμαλωτίζ' η βλάστηση· και τ' άφθονα κρύα νερά που πηγάζουν σα γαλατεροί μικροί καταρράχτες από τα έγκατα του Μαλιθάτ. Μα εμέ πετάει ο νους αντικρυνά, κ' η μνήμη-μου ξεκουβαριάζει μες στ' αυτιά, σα να τ' ακούω τώρα τα βουητά των κανονιών, κι όλα τα τραγικά τα θύματα εκείνου του πολέμου! Μού 'ρχεται στα χείλη το δημοτικό τραγούδι: «Μες στην Κλεισούρασ τα βουνά...» κτλ. κτλ.

Συζητώ με τους φίλους... Θυμίζω στον Αλέξη τον πόλεμο του 1940... Τρώμε από-ναν ώριμο λωτό, κι είναι το χρώμα, η γεύση κ' η γλύκα, με δικιά-του νοστιμάδα κρεμελιά. Πίνουμε το σπάνιο κρούσταλλο νερό, που κελαηδάει με δίχτυα καταρράχτινα μες από βράχια και βραγιές. Θεσπέσια ώρα! Οι φίλοι πίνουνε καφέ. Ανάβουνε τσιγάρο. Μα εγώ κοιτώ, φωτογραφίζω και συλλογιούμαι. Πιάνω απόμερα μισαν άκρη, και τα μάτια του νου και της ψυχής καρφώνονται καταντικρύ στην Τρεμπεσίνα, στην Κλεισούρα.

Ο ήλιος μου ξεδιαλύνει καθάρια τα γυμνά φαράγγια, τα πλάγια, τις κορφές. Καλπάζει ο νους και σε ψηλά και χαμηλά, με πάει η μνήμη στη Γραμμή του Ελληνοϊταλικού Πολέμου. Νιώθω πως παίρνω τα μάτια των σητών, κι αναζητώ κουφάρια νεκρών φαντάρων προσφιλών! Τεντώνω τ' αυτιά-μου κι αφηγκράζομαι. Θαρρώ σα νά 'ναι τα βουνά και τα φαράγγια γιομάτα οπτασιακές μορφές. Το κελάρυσμα του νερού που μου σπάει τη σιωπή, τ' ακούω σαν κλάματα των Ιταλών «σουλιτάτων» στους χιονισμένους βράχους και γκρεμούς που τους εστρίμωχναν του Ντούτσε οι κορδόκωλοι πιστοί, με το «Προχωρείτε να δοξαστούμε» (!) Και οι «φρατέλοι» φουκαράδες στρατιώτες του λαού παιδιά, ειρηνόφιλα πετούσαν το τουφέκι και κρατούσανε τη φουσαρμόνικα και την κιθάρα και κλαίγαν και ικέτευαν· και σήκωναν τα χέρια... με τη φωτογραφία της φαμίλιας φυλαχτή για ζεστασιά στους κόρφους!

Σα φιλειρηνιστής κι ανθρωπιστής, μπορείς να μη τους λυπηθείς; Κι αναρωτιέσαι πού πήγαιναν οι άμοιροι; Πού πήγαιναν σε ξένους τόπους και γιατί; Κοιλούσαν τα κορμιά-τους, σ' αυτές τις φοβερές και ταφιαστές χινοστιβάδες, μες στα βαθιά και σκοτεινά φαράγγια της Κλεισούρας; Κυκλοβολάει ο νους σ' αναδρομές ευλαβικά, σα να ζητάει για να βρει άταφα κόκκαλα που χάσκουνε σε ρεματιές, έρμα γυμνά απομεινάδια, από μπόρες και νεροσυρμές που άφησεν ο ξέφρενος ο φασισμός του Ντούτσε και του Φύρερ. Τότε που τ' ασίγαστο κανονίδι σειούσε τους τόπους γύρω, κι έσκιζε, κι άνοιγε τη γη σ' άγρια θηλέστια στόματα πλατιά και τρεμορίγια χάη. Κι έβγαιν' ο άδης ο φονιάς και θέριζε κι αλώνιζε κορμιά, διαφεντεφτά, στου πολέμου την κόλαση! Ποιός ξέρει, κι ο Αώος μες στην κοίτη-του, πόσα να ρούφηξε άταφα παλικάρια, τ' άδικου εκείνου πολέμου, και τά 'συρε τουμπανιασμένα, μες στη θαλάσσια βαθιά χωνέφτρα της ζωής και των καημών του κόσμου.

Κι οραματίζομαι και συνταιριάζω πως ίσως οι έντονες αναλαμπές του ήλιου, νά 'ναι από φώσφορ' απομεινάρια λείψανα, εκείνων των θυμάτων! Και σα να γρικώ: μύρια κρανία στη σειρά, να τα κυλάει το βουητό τ' Αώου, ψέλνοντας της αδικιάς το αιώνιο μοιρολόδι!

Κι όλο στοχάζομαι, πως ίσως να λιγκρίζουν ακόμα, κούφια, φοβερά τα καύκαλα, να χάσκουνε βουβές διαμαρτυρίες, στ' άδεια κοχύλια μάτια-τους. Κ' ίσως οι πιό έντονες σπίθες που περιχύνουν οι λιαχτίνες, νά 'ναι από τσούφες ανάλλιωτων μαλλιών, της ωραίας κι αγλέντητης εκείνης νιότης!

Κι όπως τις ράχες τούτες χωραφιάζουν τώρα οι Αλβανοί αγρότες, θωρώ ν' ανα-σκαλίζουν ακόμα φιδόπουλα μαλλιά και μπλάβα διαβρωμένα κόκκαλα!

Οι Έλληνες κ' οι Αλβανοί δεν έφταιγαν γι' αυτό το μακελειό. Υπερασπίζανε τον τόπο-τους. Και ξέρουν πάντα ν' αγρυπνούν και να τον προασπίζουν. Για κάθε τόπο και πατρίδα-τους, πολεμάν γενναία κ' υπεράνθρωπα, σαν άξιοι Ιλλυριών απόγονοι. Κι όταν χρειάζεται, ολοκαυτώνονται, πεθαίνουν κι αναστιούνται!...

Μα ήθελα ώρες και μέρες να σκέφτομαι εδώ, ν' ανακαλώ τις μνήμες, να γίνονται ψύλλοι στους κόρφους των φρουρών της Ειρήνης, κι όλων των φιλοπόλεμων, τ' αλόγευτου και κερδοσκόπου βίου.

Διήγημα

Η ψήφος της θείας...

Της Πίτσας Σωτηράκου – Πασπαλιάρη

Θειά Αρτεμησία... τοκ τοκ τοκ, θειά Αρτεμησία... Δεν ακούει.

Πάω απέξω απ' την ταράτσα, καθώς είναι πάντα σφαλισμένα τα παντζούρια. Τώρα, τρέχα γύρευε ν' ανοίξει η κουφαηδόνα. Αλλά, καλά να πάθω, γιατί, ενώ το ξέρω ότι τα κλείνει με το σούρουπο, φύλαξα νά 'ρθω τη μαύρη νύχτα. Ας είναι.

Θειά Αρτεμησία... ντούκου ντουκ, πατάω το κουδούνι μέχρι που ξεριίνεται το δάχτυλό μου, αναβοσβήνω το ηλεκτρικό της σκάλας... Τίποτα.

'Αραγε δεν ακούει ολότελα; Ακούει, μα δεν ανοίγει; Πού να ξέρεις, έτσι ως είναι σκαλωμένο το νιονιό της; Σ' άλλους καιρούς και τόπους θα βοσκάει.

Και να πεις πως ήρθε χτες ή σήμερα από το χωριό, γι' αυτό τα κάνει; Επί είκοσι πέντε χρόνια εισπνέει μαυρισμένο αέρα στα Πετράλωνα. Επί ένα τέταρτο του αιώνα χύνει κόμπο κόμπο ιδρώτα στο εργοστάσιο και ρούπι πέρα από τις κατηχήσεις των δικών της δεν κουνήθηκε. Ρούπι. Την εσυμβούλεψε η βάβω φεύγοντας να μη γυρνάει μονάχη της, κορίτσι πράμα τότε. Νύχτα έξω, τώρα κι αυτή κλειδαμπάρωνεται. Κλείνεται μέσα, με τις κότες. Της έλεγε η μάνα της για κάτι «λύκους λωβησμένους», έτσι κακολόγαι στην πολιτεία τους άντρες η μάνα της. Αλλά κ' η ίδια. Όσοι της μιλούσανε, τους εξυπότελνε στο διάολο.

Κάποτε στο χωριό της, δύο ώρες μουλαρό ορομο μετά τη δημοσιά, την είχαν ζητήσει επίσημα... Μα δε δέχτηκε. Ήθελε Αθήνα. Την ορμήνεψαν να προσέξει να μην πάρει το στραβό το δρόμο στην πρωτεύουσα. Γους μόνους δρόμους που διαβαίνει χρόνια είναι εργοστάσιο σπίτι, σπίτι εκκλησία, σπίτι Γράπιζα, για ν' ακουμπάει τα τάληρα και ν' αγοράζει «Εθνικό» απ' το λαχειοπώλη της γωνιάς. Μα τα χρόνια πινούσαν.

Ξαναχτυπώ, Θειά Αρτεμησία... Δεν ακούει; Τίποτα.

Πάω κοντά κοντά, κολλάω τ' αυτί-μου μήπως πιάσω τίποτε κουβέντες της. Ξέρω πως ταχτικά μιλάει και μόνη της. Καμιά αρβάλα παιτικού, κανένα βήξιμο... Δεν ακούω άχνα. Τι στον κόρακα, να ξάπλωσε απ' τα τώρα; Μην κοιμήθηκε; Έχει γούστο εγώ να τουρτουρίζω και να δέρνομ' εδώ απόξω κ' η αφεντιά της να «παντρολογείται» κιόλας στ' ωραίο κρεβιτάκι της κουκουλωμένη; Νά 'ναι ο πατέρας της εδώ, σκέφτομαι· νά 'χουνε εισπράξει το λαχείο. Νά 'χουσε ψωνίσει και βέρες; Είναι κι ο Σπύρος όλο αγάπη... Έχ! Θα τηνε πάρει τη μαγκούφα ο Σπύρος; Μάλλον κατά τα λεγόμενά της. Βέβαια, βέβαια, τη θέλει από καιρό, είναι απέναντί-της. Τη λιμπίζεται. Την έχει άραγε ερωτευτεί στ' αλήθεια; Πώς δεν της τό 'πε; Το βλέπει αυτή, ίσως στα φερσίματά του... Αν δεις πώς κάνει άμα τη βλέπει στην ταράτσα της... Στήνεται μ' ένα έντυπο μπροστά-του τάχατέ μου ότι διαβάξει κι άπ το βλέμμα-του δωπέρα, άπ, ισιώνει δήθεν τα μαλλιά-του κάθε λίγο χαιρετώνταςτην, της κάνει και νοήματα. Φέρνει το χέρι στην καρδιά κι αναστενάζει. Τις προάλλες που άπλωνε τα ρούχα τ' απογεματάκι, πήρε από τη γλάστρα-του μια μαργαρίτα και της μάδαγε τα φύλλα ένα - ένα «μ' αγαπάει δε μ' αγαπάει». Αμέ... γέρνει στη σιδεριά και τραγουδάει παθιάρικα γυρεύοντας τα μάτια-της... κι είναι ωραίος, όμορφος, ψηλός σαν έλατο μ' ένα μουστάκι μαύρο.

Μόνο, άκουσε καμαράκι, να μη βγει κουβέντα και το μάθουνε κείνες οι μισερές οι συναδέλφισσές-της στο εργοστάσιο. Μην το μάθουν. Ξέρεις τι είναι ικανές να κάνουνε; Έχουνε μία ζηλοφθονία, μία κακεντρέχεια μέσα-τους αυτές οι λάμιες, είναι άλλο πράμα. Όλο τηνε κατηγοράνε, τηνε σπιουνεύουνε στ' αφεντικό, βάζουνε λόγια ενάντια-της στον επιστάτη. Τη σχολιάζουν αναμεταξύ-τους πίσω απ' την πλάτη της όλη την ώρα, και μπροστά-της... Τι υποκρίτριες, Χριστέ, τι υποκρίτριες, Αρτεμησία μου και Αρτεμησία-μου, μπροστά-της. Να χαθούνε τα βλαχαδερά, τα τσόκαρα, που δε μπορούν να δουν καμια καλύτερή-τους, να χαθούνε. Μωρέ, ωραία κάνει και δεν έχει ανακάτωση μαζί τους. Τι τις θέλει; Σάμπως τις έχει ανάγκη; Πφ... Έχει αυτή ένα σωρό συγγενικά της σπίτια, χωριανά, να πάει επίσκεψη, έτσι να ξεδώσει λίγο, άμα της έρθει. Έχει τα ανήψια της δόξα τω θεώ, που τη θυμούνται, νά 'ναι καλά τα καημενούλια, δεν τη λησμονάνε, έρχονται... Όπως εγώ. Νά 'μαι.

Ξαναχτυπώ. Θειά Αρτεμησίααααα, βροντάω την πόρτα, την τραντάζω μ' όση δύναμη έχω. Τίποτα.

Κ' η αλήθεια - αλήθεια, δεν τη λησμονάμε, ερχόμαστε. Ή εγώ ή ο αδελφός-μου, και οι δύο μαζί τότε πού 'χε το πόδι-της στο γύψο κι έγινε ανάγκη να την πάμε βασταχτή στη τμήμα να ψηφίσει. Μα το πλείστον εγώ έρχομαι και φυσικά, δεν τραβάω καθε φορά την τωρινή τη νίλα. Έφτανα πριν να σουρουπώσει, στηνομονα μπροστά απ' την πόρτα της ταράτσας στο μικρό κενό π' αφήνουν οι κουρτίνες, έκανα διαφορά σινιάλα μ' ό,τι μου τύχαινε, άναβα τσιγαράκι, περίμενα κρουοντας καποτε καποτε το τζάμι. Μ' έβλεπε και μ' άνοιγε.

«Καμαράκι μου, ήρθες... ήρθες», μ' αγκαλιάζει. «μπράβο, έλα μέσα, έλα κατσε. Τι γινουσατε όλοι σας καλά; Η μάνα-σου; Στασου να βάλω το ακουστικό μου, μιά στιγμή, το βγάζω μες στο σπίτι ν' ανασαινω λίγο απ' τη βοή-του, η μάνα σου καλά; Την απεθύμησα, μωρέ, να ψησω καφεόακι; Όχι; Έ, κόπιασε τότε, έχω ένα αγγιναρόριζο ωραίο. Εγώ; καλά, ματακια μου, αλλά στενοχώριες... πού να σου τα λέω. Εκείνες οι κακούργες στο εργοστάσιο βάλανε βουλή να με ξεκάνουν. Βαλθηκαν με μι' άλλη σκροφα εδώ, στον τεταρτο, και μου κάνανε μαγια, ναι, τα βρήκα, είχανε παρμένα αποχτενίδια μου κι ένα μαντήλι, τα 'χαν κομποδέσει και τα ρίξαν μες στο γραμματοκιβωτιό-μου, κατω απ' το χαλί της πόρτας, νά, εκείόα ακριβώς. Βρηκα ένα μεσοφόρι-μου ψαλιδισμένο, έχουν φαίνεται αντικλειδι και μ' ανοίγουνε την καμαρη, με κλέβουνε, θα πάω στην Αστυνομία. Τι; φαντασίες μου; Όχι, δεν είναι φαντασίες-μου. Στέλνουνε γράμματα ανώνυμα και με κατηγορούνε...».

Εγώ στο μεταξύ έτρωγα τ' αγγιναρόριζο, περιδιάβαζα τη μορφή-της ίδιο φλαμπουρο της ΑΕΚ με τα κορακίσια μαλλιά και τα χρυσα δόντια. Το δωμάτιο ακορνιάχτιγο, πλημμυρισμένο πλαστικά λουλούδια, την τηλεόραση που έπαιζε πλάι βουβαμένη, τα φυτά έξω, στην ταράτσα μ' ένα δάχτυλο μαυριλα στα πνευμόνια-τους, το λαμπρό κύριο που γελάει κατάντικρύ-μου. Ψάχνω και τώρα μήπως ιδώ πραγματικά κανένα Σπύρο. Τίποτα. Ήθελα πάλι να την ψησω για μια ψηφο.

Θειά Αρτεμησίαααα, γκάπα, γκούπου, χτυπώ και πάλι καμιά φωνή.

Έλα βρε θείτσα, έχουμ' εκλογές μεθαύριο, πού είσαι; Δε θα ρίξεις αυτό εδώ το ψηφοδέλτιο;... Της έλεγα για τούτον και για κείνονε το λόγο...

«Έ, αφού το λες, εσύ... ξέρεις πιά, τόσα γράμματα». Όταν είναι για βουλευτικές καλά. Μ' αν πρόκειται για κάνα Σύλλογο συχωριωνών ή για καμιά εθνικοτοπική, που ξέρει πρό

σωπα, απ' άλλοτε, θέλει να το παλεύω γιατί φέρνει αντιρρησεις. «Ποιόν μωρέ, αυτόν τον αρχικλέφταρο με βάζεις να ψηφίσω, αυτόν τον αγιογδύτη που έφαγε λεφτά απ' ορφανά και χήρες; Άσε-με ήσυχη με τον παλιάνθρωπο. Δεν κάνει αυτός για πρόεδρος. Στην Κατοχή εκανε έτσι κι έτσι... Μη μου λες, δεν είν' αλήθεια. Αφου ήσουν αγέννητη εσύ δεν ξέρεις. Πήρε κόσμο στο λαιμό-του. Τι; Τον κατεβάζετε σεις; να πάτε να πηγείτε». Επιμένει εκείνη. Σταύρωσε-τονε ρε θείτσα, δος-του ένα σταυρό. Επιμένω εγώ. Με τα πολλά την πείθω. «Άντε να μη σου χαλασω το χατήρι». Καλά. Σηκωνόμουν τη φιλουσα, έλα γειά σου τώρα... «Κάτσε μωρέ λίγο», βιάζομαι... «Έ, αμε στην ευχή της Παναγίας. Πρώτα ο θεός, θε να 'ρθω πες της μάνας σου». Γειά-σου, κι όπως είπαμε, θα ψηφίσεις, έ; «Ναι, σύμφωνοι, ώρα καλή-σου». Γειά-σου. «Στο καλό» κι έβγαινα ξεφυσώντας, ουούφ!

Τώρα πού είναι που δεν απολογιέται; Ουουουουφ πιά, με μπάφιασες, θειά Αρτεμησίαααα. Ανοιξε που να μη σώσεις, δεν ανοίγεις; Έ, αι στην ευχή. Νά, στο ριχνω κι εγώ κατω από την πόρτα κι ό,τι θέλεις κάνε, θέλεις ριχ' το στην κάλη, θέλεις σχισ' το.

Ανοίγει ένα θυρόφυλλο στον τρίτο όροφο, και μια φωνή οργισμένη. «Τι φωνάζετε; Τι θέλετε και βροντοκοπάτε έτσι; Ξεσηκώσατε τον κόσμο;»

«Τη δέσποινα Τραζοπούλου θέλω, κύριε».

Η δέσποινα Τραζοπούλου πέθανε, δεν το μάθατε;».

«Τι;».

«Είπα πέθανε», και μπαμ κλείνει το θυρόφυλλο.

Έμεινα. Έμεινα κάνα διλεπτο έτσι σκυμμένη με το ψηφοδέλτιο μισοβαλμένο κάτω από την πόρτα. Έπειτα, ανάδεσα, ξανάβαλα το ψηφοδέλτιο μέσα στο ταγάρι, δυό προεκλογικές αφίσες που εξείχαν απ' αυτό, τις κόλλησα στον τοίχο, για όσες θ' ανεβαίνανε να λιάσουν τυχόν ρούχα στην ταράτσα, κι όρμησα στις σκάλες. Έξω, κι απ' τις δυό πλευρές του τοίχου, κόλλησαν αφίσες του θεατρικού έργου «Χάσαμε τη θηια, Στοπ».

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΗΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φιλολογίας - Νομικής

ΑΒΕΡΩΦ 1 (Κ. Πλατεία) - Γιάννινα

Στα φροντιστήριά μας θα βρείτε:

- 1) Τὸν καθηγητή πού ἡ δεκαετής φροντιστηριακή πείρα του θά σᾶς ὀδηγήσει σωστά στίς ἐξετάσεις.

Τηλ. 33.223

Ένα χρονικό αφήγημα
από την Κατοχή

Η Λιούλιω η μικρομάννα

Του Σπύρου Μουσελίμη

Χινόπωρο του 1943. Το Καμίνι, μικρό χωριό έξω της Παραμυθιάς κατοικούμενο από τουρκεμένους Αρβανίτες, καταλαμβάνεται από τους αντάρτες.

Οι κάτοικοι καταφεύγουν στην Παραμυθιά και το Καρβουνάρι κατεχόμενα από τους Γερμανούς.

Τα σπίτια γεμάτα ποδέματα αλιονίζονται από τους Σκαπετινούς που πέφτουν σαν τα μερμήγκια όταν μυριστούν απλωμένο στάρι. Αρπάζουν βιαστικά και κουβαλούν ζάλικα στα χωριά-τους ό,τι μπορούν, κυρίως φαουλάτα.

Όλη την ημέρα, μπουλούκια από άντρες, γυναίκες και παιδιά πηγαυνοέρχονται. Μόνο τη νύχτα το χωριό βρίσκει λαρωμό κ' οι κότες επιστρέφουν στα κοτέτσια. Την ημέρα προνημένες καταφεύγουν έξω στα χωράφια.

Το ψωμί στα βουνήσια χωριά είναι σπάνιο κ' οι άνθρωποι κρατιούνται στη ζωή με λάχανα πασπαλισμένα μ' αριό μπομποτάλευρο. Μερικοί αλέθουν και ρίζες απ' αγριάδα ή δεντροβέλινα και φτιάχνουν ψωμί. Γι' αυτό οι λημουριαστές για να μη μπαιλίσουν, όπως είναι ξηνηστικωμένοι, γελούν την πείνα με ξυπόροϊδα που υπάρχουν άφθονα στο χωριό.

Άμα θολώνει, οι αντάρτες μαζί με τους άλλους αποσύρονται στα βουνά. Δε μνήσκει ψυχή. Το αεροδρόμιο δεν είναι μακριά κ' οι Γερμανοί που το κατέχουν δεν αργούν να εμφανιστούν.

Οι τουρκεμένοι της Θεσπρωτίας ύστερα από το σκλάβωμα της πατρίδας στους Ιταλογερμανούς κολακευόμενοι από τους κατακτητές, νόμισαν, όπως το 'θελε η καρδιά τους, πως η Τσαμουριά θα γίνει αρβανίτικο ξεχωριστό τουρκοβασίλειο. Γι' αυτό οι αντάρτες χτυπούσαν κι αυτοονούς, όπως και τους Ιταλογερμανούς.

Από μια ξιφνική επίθεση των ανταρτών οι καμινιώτες λαχανιασμένοι αρπάζουν κακά συγκάκου τις οικογενειές τους, χωρίς να πάρουν ούτε τσάχαλο μαζί τους, και τις μεταφέρουν στην Παραμυθιά και στο Καρβουνάρι.

Και τώρα από μακριά αγναντεύουν τα σπίτια τους να λεηλατούνται.

Η Λιούλιω, μικρομάννα, στη λαχταρα δεν έχει καιρό να πάρει ένα τσόλι για το μωρό. Μαγυρίζεται 'στο ξένο σπίτι και το σφουγγίζει μ' ασφικοκεφαλα.

Νυχτιά. Δυό τρεις Τουρκοί Καμινιώτες αποφασίζουν να μεταβούν στο χωριό να πάρουν ό,τι βρουν από το βιό τους. Μαζί τους ακολουθεί κ' η Λιούλιω. Η φροντίδα για το παιδί την αναγκάζει να ριψοκιν

δυνέψει. Άντρα δεν έχει. Ακολουθώντας τους κατακτητές έπεσε στη μάχη του Σταυρού, στο Σέλωμα του Ποπόβου κατά των ανταρτών.

Ποιός αντικρίζοντας ρημάδι το σπίτι-του το παρατάει εύκολα; Με κόπους και στερήσεις κι αγανάχτια τὸ 'χτισε, κι όσο να σιμάσει το ένα και το άλλο χρειαζόμενο είδισμα δούλεψε σκληρά. Νοικοκύρης άνθρωπος, και μια στιγμή κατανιάς διακονάρης.

Τους παίρνουν τα χαράματα. Βουνήσιοι πό 'φεξαν εδώ για τσαχαλομαζώματα, ρίχνονται να τους πιάνουν. Οι άντρες το βάνουν στα πόδια. Η Λιούλιω μαρμαρώνεται στην αυλή του σπιτιού-της. Την παίρνουν μαζί-τους.

Το θέαμα της δυστυχημένης μάνας είναι τραγικό. Και πέτρινη καρδιά νά 'χει κανένας, μπροστά στο κλάμα, το δάκρυ και την συμφορά, λυγάει.

Τραβάει τα μαλλιά-της, κεφαλοχτυπιέται, σχίζει τα ρούχα και γυμνώνονται τα στήθια-της.

Το βρέφος κυλιέται στην αυλή ξένου σπιτιού και θρακαλώνει στο σκουσμό περιμένοντας να το βυζιάξει η μάνα κι εκείνη δέρνεται, σαν ανήλα της, ανηφορίζοντας τις πλαγιές του βουνού.

Δυστυχημένη μάνα, που στο παιδί έχεις δοσμένη τη ζωή-σου! Κλαις και οδύρεσαι κ' οι άλλοι αρνιούνται τον πόνο σου, τη συμφορά σου!

● I M P O R T

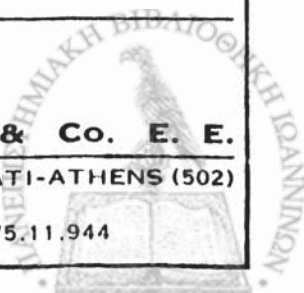
● E X P O R T

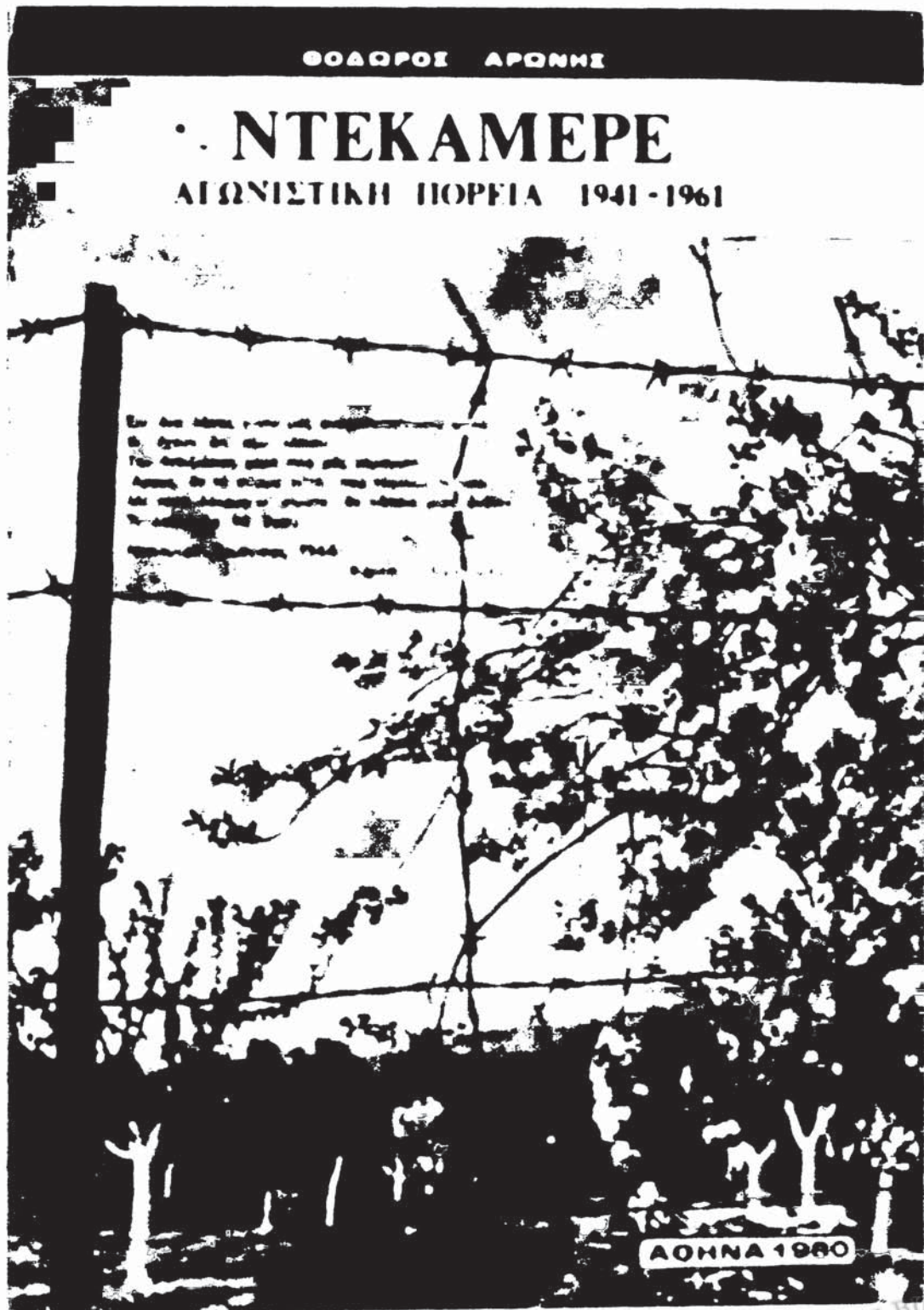
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΛΕΚΤΩΝ

GEORGE E. RINAS & Co. E. E.

29-31 EK FANTIDOU ST. PAGRATI-ATHENS (502)
GREECE

PHONE : 701.69.42 - 75.11.944

Θόδωρου Αρώνη: «Ντεκαμερέ»

Οι Συγγραφείς και τα βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, γνώμες, παρουσιάσεις, και κρίσεις, από τον

Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας
κι όχι ψάχνοντας να βρω λάθη

Μιχαήλ Ἀγγελος

Κυριάκου Σιμόπουλου: «Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21»

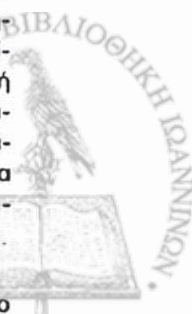
Ένα μοναδικό έργο στη νεώτερη αγωνιστική και απελευθερωτική ιστορία του Έθνους. Όλες οι αυθεντικές αλήθειες για το μεγάλο-μας Εικοσιένα. 1.600 σελίδες που καταστάλαξαν με ευσυνειδησία κι αντικειμενικότητα από τον τίμιο, φωτισμένο και χαλκέντερο συγγραφέα. Ένα τρίτομο κολοσιαίο έργο, απόλυτα ενημερωτικό πάνω στην πορεία του ξεσηκωμένου για λευτεριά και ανεξαρτησία πολυβασανισμένου-μας λαού. Ένα μνημειώδες έργο, σταθμός, απόκτημα και καύχημα για το ταλαίπωρο ελληνικό-μας γένος.

Απομνημονεύματα, χρονικά, ημερολόγια, υπομνήματα, αλληλογραφία εθελοντών, διπλωμάτων, ειδικών απεσταλμένων, περιηγητών, πρακτόρων κ.ά.

Θόδωρου Αρώνη: «Ντεκαμερέ»

(Αγωνιστική Πορεία 1941-1961) Αθήνα '80. Σελίδες 832. Όσοι εκδίδουν πολυσέλιδα βιβλία, με κόπους και θυσίες, αγνές κι ευγενικές προθέσεις κι αθώες μαρτυρίες, κι όταν ακόμα περικλείουν πικρές διαμαρτυρίες, για όποιες αδικίες έχουν φορτώσει τον άμοιρο λαό-μας, 40 ολάκερα χρόνια... δικαιούνται κάθε συμπάθεια κι επιείκεια, πέρα απ' όποιες υπερβολές ή κοινοτοπίες τυχόν παρουσιάζουν. Και τούτο, γιατί, η αληθινή ιστορία της νεώτερης Ελλάδας δεν γράφτηκε ακόμα. Και τη γράφουμε όλοι μαζί. Οι εξελίξεις τρέχουν με γοργό ρυθμό. Τα γεγονότα μας ξεπερνάνε. Και κάθε ανήσυχος και τίμιος αγωνιστής βιάζεται. Θέλει ν' αφήσει στο πέρασμά του το γραφτό-του λόγο. Ανεξάρτητα από μορφή τέχνης και τρόπο γραφής, ή κι αδυναμίες αισθητικής μετροπέπιας στη γλώσσα. Αυταί οι συγγραφείς θέλουν να εκφράσουν βαθύτιρες πίκρες και καημούς. Να εκτονώσουν τον πόνο τους για τις αδικίες και το μεγάλο εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1940-45 που χάθηκε από ανίκανους κι ανάξιους αρχηγούς, που βρέθηκαν τότε στην κορφή της ηγεσίας. Ο Αρώνης και το «Ντεκαμερέ» του είναι μια ιδιάζουσα και συμπληρωτική περίπτωση. Το βιβλίο του στηρίζεται σι νοσταλγίες και μνήμες του τίτλου του, μα απλώνει

τα ενδιαφέροντά-του, σε πολλές πτυχές παλιότερης και σύγχρονης ζωής. Είναι σαν ένα λεύκωμα και πίνακας πατριωτικών περγαμηνών και προσόντων, ενάρετων αγωνιστών, αλλά και σκάρτων, λαθών κι ελαττωμάτων. Ένα βιβλίο με πλούσιες αναμνήσεις και ντοκουμέντα, από τον περασμένο και τον παρόντα αγωνιστικό βίο του συγγραφέα. Υλικό εντυπώσεων και κρίσεων, που αναφέρεται σ' όλα σχεδόν τα πρόσωπα που γνώρισε στις περιπέτειές-του. Το «Ντεκαμερέ» είναι ένα τραγυδιακό χρονικό, και το αφιερώνει στους αείμνηστους κι ωραίους αγωνιστές Γιάννη Σαλά και Φώτη Αγγουλέ. Ο Αρ. στις πυκνές και διανθισμένες και με πολλές φωτογραφίες σελίδες-του, εξυμνεί, αλλά και καταγγέλει· δοξάζει με πομπώδη επίθετα, αλλά και στιγματίζει με οργή και αγανάκτηση, κάθε αντιλαϊκό και προδοτικό στοιχείο. Είναι και ανθολόγιο, όχι μόνο ευσυνειδητής ιστορικής περισυλλογής, αλλά και περιγραφικό σε πολλές πτυχές και προτιμήσεις του νεώτερου βίου-του. Έτσι το πλιότερο παίρνει μια θέση και κατάταξη στα χρονικά των λαϊκών αγώνων. Θαυμαστό σε όγκο και αποκαλυπτικό φωτογραφικό υλικό. Τιμητικό για το τόσο αδικημένο (από την καταπυση Συμφωνία του Λιβάνου) διασυρμένο προοδευτικό Κίνημα της Μ. Ανατολής, των 22.000 παλικαριών που είχαν κλείσει οι Ἀγγλοι κ' οι βασιλόφρονες στα σύρματα και υπόφεραν των παθών-τους τον τάραχο! Ο Α. του «Ντεκαμερέ» και των στρατόπεδων «Ελ-Τάμπα», «Ερυθραία» κλπ. θέλησε να γίνει ο ερευνητής, σταχυολόγος, αφηγητής κι ενσάρκωτης πολλών αποκαλυπτικών στοιχείων και πηγών. Ακόμα και της καλλιτεχνικής ζωής και των τραγουδιών των αγωνιστών του ΕΑΜ εκεί. Περισώζει και προβάλλει πολλές ηρωικές και μαρτυρικές μορφές. Δίνει ιδιαίτερη μνεία κι έξαρση στην αξία του φωτισμένου ηγέτη στην Αίγυπτο - Λιβύη και Ναυτικό Γ. Σαλά, όπου ο αλησμόνητος ήρωας στο πρόσωπο του Α. βρήκε την ανάστασή-του. Βαθιά συναισθηματικός δικαιομάχος ο ευαίσθητος συγγραφέας, γίνεται εύλογος επικριτής των λαθών της ηγεσίας του Λιβάνου, γιατί βίωσε κι ένιωσε ο ίδιος τη συντροφική ζωή, τα μαρτύρια και τους κατατρεγμούς· αποροφήθηκε στο πετσί-του όλη η πίκρα κι ο πόνος των συναγωνιστών-του από τη χολή και το μίσος των δόλιων Εγγλέζων και ντόπιων οργάνων της αντίδρασης. Ξέχωρα από τις προσωπικές αφηγήσεις, τις περικοπές κι αναδημοσιεύσεις, ο Α. δίνει στον αναγνώστη και εικόνες από τη σημερινή πρόοδο στη Λιβύη. Παρασυρμένος από συγκράτητα αισθήματα αγάπης και αλληλεγγύης, περιγράφει σε σελίδες-του και φιλικά πρόσωπα τ' αγώνα στο Μοριά, όπως τον απόστρατο αξ/κό Βάσο Τσεκούρα, το τέλος της συντροφιάς-του, τον αγέρωχο φίλο συγγραφέα Πάικο Νικολαΐδη, τον καπετάνιο στην Αντίσταση αδερφό-του Ρήγα κ.ά. Το

έργο ξεχωρίζει για την πλήμμουρα του συναισθηματικού-του κόσμου και τη συνθετική σπονδυλωτή δομή και διάρθρωση μιας ατομικής συγγραφικής δυνατότητας για την ειλκρίνεια, και τον έξω από τη μορφή αβασάνιστο αυθορμητισμό στα εκτονωτικό-του κείμενα.

Άννας Μπουραντζή - Θώδα:
«Ηλικιές» (ποιητικές φωνές)

Αθήνα '80, σελ. 96. Η Α.Μ.-Θ. με το πρώτο-της κύκλος βιβλίο καθιερώνεται στο ποιητικό στερέωμα της πατρίδας-μας σαν ώριμη, δυνατή κι αληθινή ποιήτρια. Πηγαίο ταλέντο. Η τέχνη-της με πλατικές κοινωνικές διαστάσεις, προοδευτικές ιδέες κι ανώτερα ανθρωπιστικά αισθήματα, έχει τη σφραγίδα της γνησιότητας και της πρωτοτυπίας. Σ' εντυπωσιάζει με μια δύναμη μαγείας, υψηλότερης φαντασίας κι ομορφιάς. Τα ποιήματά-της διακρίνονται για έναν άκρατο λυρισμό, πολυπραγμοσύνη, λεπτή ευαισθησία, δραματικές προεκτάσεις και μήνυμα αγάπης σε τόπους και ανθρώπους. Η Α.Μ.-Θ. δημιουργεί αβίαστα μια ποίηση γεμάτη λεπτή ευγένεια, όρση και χάρη, με πρωτοσύλληπτες και δυνατές εικόνες και με φιλοσοφική διάθεση και φωτεινές εννοήσεις. Με την ανήσυχη ποιητική-της ιδιοσυγκρασία, αγωνίζεται κι υραματίζεται έναν καλύτερο φυσιολατρικό κι εξευγενισμένο κόσμο του μέλλοντος, που βάζει κι αυτή το σωστό ποιητικό-της προζύμι για τα πολιτιστικά παλάτια και ψωμά μιας λυτρωτικής αυριανής-μας κοινωνίας.

Βαγγέλη Π. Λιάπη: «Αρβανίτικος Γάμος» Ο Κουντουργιώτικος

Μια αυθεντική και σπάνια λογογραφική προσφορά από την αρβανίτικη ζωή της Αττικής (ίσως μοναδική στα νεώτερα χρόνια), που φέρει σε φως πολύτιμα στοιχεία. Ένα έργο του ιστοριοδίφη και λογράφου Ελευσίνιου συγγραφέα που όφειλε να βραβεύσει η εν αγνοία διατελούσα γερόντισσα κυρά Ακαδημία.

Δημοσθένη Γ. Νασούλη: «Μικρά ταξίδια στις βόρειες Σποράδες» (Σκόπελος - Σκιάθος - Αλόνησος)

Αθήνα '80, σελίδες 224. Ο εκδοτικός οίκος «ΔΙΠΤΥΧΟ» επιτέλεσε μια πολυτελή και σχεδόν μοναδική για τα νησιά των Σποράδων εκδοτική εργασία του λογοτέχνη και συγγραφέα Δήμου Νασούλη, παλιού δάσκαλου στη Σκόπελο, ποιητή και διηγηματογράφου και ιστορικού συγγραφέα του όμορφου αυτού νησιού. Είναι ένα έργο ταξιδιωτικό, λογογραφικό και τουριστικό, ένα αραβούρημα από συγγραφικής κι εκδοτικής επιμέλειας με ζηλευτή πληρότητα συγκινητική λογογραφική ομορφιά και λογοτεχνική αισθητική καταξίωση. Ο Δ.Ν. μόλο που 'ναι Ηπειρώτης από το μεγαλοχώρι Γραμμένο των Γιαννίνων, έζησε την περισσότερη ζωή-του στη Σκόπελο σαν εκπαιδευτικός. Έτσι, ερεύνησε

και μελέτησε κι αγάπησε το σποραδίτικο λαό με όλη-του την ψυχή και σ' όλες τις εκφάνσεις και διακυμάνσεις του ιστορικού και κοινωνιολογικού-του βίου. Γι' αυτό και συγχαίρουμε το συγγραφέα και τον εκδότη κ. Γ. Βασδέκη για το έργο τούτο που τιμεί ξεχωριστά τα ιστορικά από τους απελευθερωτικούς αγώνες αγαστημένα νησιά των Σποράδων-μας.

Γιώργου Παπαστάμου: «Από την Άνυδρη Γη στο Φως του Ροδάμανθη»

Έκδοση «Ελληνικό Βιβλίο», Αθήνα '80. Ο πολυφωτισμένος εκπ. κός ο σεαποπόνητος και δημιουργικός λογοτέχνης κριτικός στοχαστής και δοκιμογράφος Γιώργος Παπαστάμος, φίλος και συνεργάτης στο «Ελεύθερο Πνεύμα», δικαιούται για το με τον παραπάνω τίτλο έργο-του ξεχωριστή τιμή, ανάλυση και προβολή. Ελπίζουμε αργότερα ν' αξιωθούμε από χρόνο και χώρο γι' αυτό. Το πολυσέλιδο τούτο έργο-του, είναι μια διαλεχτή επικολυρική και δραματική ποίηση, που αξίζει πολύ να διαβαστεί, γιατί και κείρια προβλήματα θίγει και μηνύματα φέρει και άμεση συγκίνηση χαρίζει με ανθρωπιστικές φωνές εκ βοθέων. Αρκούμαστε σ' ένα μικρό δείγμα:

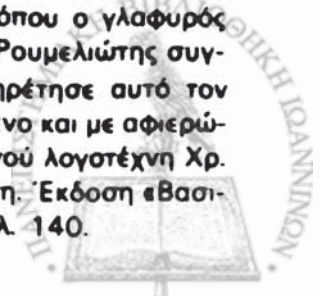
«...Φτάνει τα μάτια των οδερφών-μου να υγραίνονται για τις βαθιές πληγές-σου Ελλάδα-μου. Για το σπίτι-σου που κάθε τόσο ντύνεται το χρώμα των αβασταχτων πόνων-σου για τους απανωτούς χειμώνες-σου και τους άγριους δίσεχτους καιρούς...».

Χρ. Γ. Δ. Νικήτα - Ντέλα - Στρατολάτη: «Στα Βουνά της Αλβανίας» (ημερολόγιο του πολέμου 1940-41)

Έκδοση Θαν. Νικήτας, Αθήνα '80, σελ. 74. Είναι ένα σπάνιο σε είδος μορφή και περιεχόμενο πατριωτικό έργο, γραμμένο μέσα στη φωτιά του Ελληνοϊταλικού πολέμου, με τα πρόσωπα και τα γεγονότα, ενώπιον ενωπίων. Ο ανθρωπιστής λογοτέχνης του Μοριά μας προσφέρει με τιμιότητα, ειλκρίνεια και φλογερό καημό για την ειρήνη, με ντοκουμέντα, ψυχολογία, χειροπιαστές αλήθειες και παραδείγματα... όλη τη δραματική στρατιωτική-του πορεία...

Δημοσθένη Γ. Γούλα:
«Αντιχάρισμα στην τιμημένη αρκαδική γη»

Ένα έξοχο βιβλίο με πλούσιες εμπειρίες και αναμνήσεις από τα πρόσωπα και τα πράγματα της σύγχρονης Αρκαδίας, όπου ο γλαφυρός ευγενικός κι ανθρωπιστής Ρουμελιώτης συγγραφέας γνώρισε και υπηρέτησε αυτό τον τόπο. Ένα βιβλίο διανθισμένο και με αφιερώματα του γνωστού Αρκαδινού λογοτέχνη Χρ. Νικήτα - Ντέλα - Στρατολάτη. Έκδοση «Βασιλόπουλος», Αθήνα '80, σελ. 140.

Από τή θεατρική ζωή και κίνηση

Κριτικές σημειώσεις

από τα χειμερινά ρεπερτόρια

του Λάμπρου Μάλαμα

Γ. Ρούσου: «Φρύνη η εταίρα»

Ο Γ. Ρούσος έμπειρος θεατρογράφος στα ιστορικοπολιτικά δράματα, πέτυχε στη «Φρύνη»-του που ανέβασε στο «Διάνα» η Ζωή Λάσκαρη μ' ένα γερό επιτελείο ηθοποιών, και με τα προσχήματα αρχαίων προσώπων και βιωμάτων, όχι μόνο μια κοινωνικοπολιτική σάτιρα, αλλά μαζί, κι ένα σύγχρονο ρεαλιστικό δράμα, γιατί αλληλοσύνδεσε μαστορικά τα σημερινά με την αρχαιότητα, και τ' αρχαία με την επικαιρότητα. Υπαινίσσεται γεγονότα που συγκλονίζουν και διδάσκουν, γιατί έρχονται παράλληλα, με πολλά δραματικά και τραγελαφικά του καιρού-μας. Πολιτικάντηδες που προσποιούνται τους πατριώτες για να κρύβουν τα κακουργήματά-τους. Κληρικοί που επικαλούνται τους θεούς και υποκρίνονται για την απληστία στην ηδονή της σάρκας και του μαμωνά-τους. Μέσα από την παράσταση και με τη Φρύνη κεντρομόλο άξονα έλξης και παθών, παρελαύνει η γύμνια, η ψευτιά, κ' η απάτη σ' όλη-της την έκταση. Έτσι όλα αυτά τα στοιχεία στον παραλληλισμό-τους, αντιστοιχούν με το διασυρμό και των ξεπεσμό ηθών μιας χρεωκοπημένης αστικής κοινωνίας. Η Λάσκαρη κατάφερε σύμφωνα με τις δυνατότητές-της να δώσει μια Φρύνη γοητευτική και πειστική. Η Κ. Λαμπροπούλου (Λαΐδα) στάθηκε πικάντικη και δημιουργική. Σωστό κι επιβλητικό το παίξιμο των Β. Αδριανού (Υπερείδη), Ν. Βασταρδή (Ευθεία), Θ. Έξαρχου (Δημοσθένη), Τ. Γιακωβάκη (Απελλή), Δ. Ζακυνθινού (Πραξιτέλη) κ.ά. Το δράμα ξετυλίχτηκε σε 9 εικόνες και 2 πράξεις. Η παράσταση είχε ένα ξεχωριστό πολυπρόσωπο και πολύφωνο αντιθετικό μεγαλείο, με τα προσαρμοσμένα κοστούμια του Δ. Ζαρίφη και τις χορογραφίες του Φλερύ. Εκείνοι όμως που διακρίθηκαν σαν χαρακτηριστικοί τύποι και σχεδόν αμίμητοι, σε διδαχτικούς ρόλους, και που πρόσφεραν εξαιρετική δημιουργική και υποκριτική αίσθηση με πλουσιόδωρο ταλέντο σε επαγωγική κλίμακα κρεσέντων, ήταν ο Νίκος Παπακωσταντίνου ως Διογένης, ο Γρηγόρης Βαφιάς ως άρχοντας Αντίπατρος, ο Γιάννης Ευδαίμων σε τρεις διαφορετικούς ρόλους και ο Γιάννης Βούρος (Σάτυρος), όλοι τούτοι οι τυπότες κύριοι του ρόλου-τους, απόδειξαν σπονδύλωσαν και πλάτυναν τις δημιουργικές διαστάσεις της παράστασης και με σκώμα και θυμοσοφία. Ο σκηνοθέτης Κ. Μιχαηλίδης «πισφράγισε τις μεγάλες-του ικανότητες.

Μπερνάρ Πόμεραντζ: «Ο Άνθρωπος - Ελέφας»

Το Θέατρο Έρευνας του Δ. Ποταμίτη, έχει μια αληθινή και διδαχτική θεατρική επιτυχία, με τον «Άνθρωπο -Ελέφα» του Μπερνάρ Πόμεραντζ. Είναι

ένα εσωτερο κι ανθρώπινο κοινωνικό δράμα, που θίγει πολλά προβλήματα. Εμπεριέχει ένα σαρκασμό στην υποκρισία και τον ατομικισμό, κι έναν προβληματισμό για την τελειότητα. Παρασταίνει τον άνθρωπο παραμορφωμένο = καρικατούρα. Σ' αυτό το έργο επικρίνεται η μη εφαρμογή του μέτρου άριστου και οι ταξικές διαφορές. Η υπόθεση ξετυλίγεται στην Αγγλία της παρακμής του 1886. Η σύγκρουση της επιστήμης με τη μεταφυσική, ο παπάς με το γιατρό. Ένα δίδαγμα που βγαίνει από τη φύση και τους νόμους-της. Να μην αρνούμαστε τα λογικά αγαθά της ζωής. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του έργου είναι και η κριτική και αυτοκριτική, για την άδικη μεταχείριση και συμπεριφορά των ανθρώπων, για την αδυσώπητη εκμετάλλευση και τη λαχτάρα της παρθενικής χαράς. Ο συγγραφέας παίρνει αμείλιχτες θέσεις διαλεκτικής φιλοσοφίας. Το παίξιμο του Ποταμίτη, στάθηκε καταπληκτικό. Μια πρωτότυπη παραστατική θεώρηση ζωής και θανάτου. Ο «άνθρωπος - ελέφας» λεγόταν Τζων Μέρικ. Εφυής, καλλιτέχνης με πολλή ευαισθησία και ρωμαντισμό 21 χρονών, τραυλός, παραμορφωμένος, σακάτης. Στο Λονδίνο σ' ένα μαγαζί, με την εικόνα-του, τον εκμεταλλεύονται σαν περίεργο φαινόμενο. Μα ένας γιατρός ο δρ Φρ. Τρεβς εντυπωσιάζεται, τον παίρνει για επιστημονική μελέτη, κ' ύστερα βρίσκεται εγκαταλειμένος στους δρόμους. Η αστυνομία τον επιστρέφει στον Τρεβς, αποκαλύπτεται πως ήταν ένα νόθο κι ορφανό και πως η μάνα-του έγγυος σ' αυτόν, είχε χτυπηθεί από ελέφαντα στο τσίρκο. Έτσι έμεινε ανάπηρος ο Μέρικ, σαν αντικείμενο ιατρικής μελέτης και χωρίς καμιά στοργή. Καταλήγει σε νοσοκομείο. Κι εκεί του δίνουν αξία μεγάλη σαν άνθρωπο ταλentuόχο και πρόσωπα υψηλής κοινωνίας του Λονδίνου, όπως τα περιγράφει και ο Τρεβς σε βιβλίο-του το 1923. Πάνω σ' όλη αυτή την αληθινή υπόθεση στηρίχτηκε ο Πόμεραντζ με γερή δομή και αρκετή ποίηση στο λόγο-του, δίνει το μήνυμα της ανθρωπιάς και της αγάπης και για τα νόθα κι ανάπηρα πλάσματα του κόσμου. Το έργο παίζεται και στην Αγγλία κι έλαβε πολλά βραβεία. Όλοι οι καλλιτέχνες απέδωσαν καλά τους δύσκολους ρόλους. Ιδιαίτερα, όπως τονίσαμε, κατέπληξε η ερμηνεία του σκηνοθέτη και πρωταγωνιστή Ποταμίτη ως Μέρικ και του Βασίλη Μητσάκη σε δύο ρόλους και ως κ. Γκομ ελεγκτής τρένου και ως αστυνομικός. Στα μέτρα-του και ο Ν. Κούρος σαν επίσκοπος και η Μ. Κωσταντάρου ως Μις Κένταλ. Η μετάφραση καλή της Μ. Γεωργιάδη. Προσαρμοσμένα τα κοστούμια του Γ. Μανούσκου και η μουσική του Γ. Ζουγανέλη.

Ι. Καμπανέλης: «Οδυσσέα γύρισε σπίτι»

Ο Αριστοτέλης έλεγε: «Όποιος αγαπάει τους μύθους είναι κατά κάποιο τρόπο φιλόσοφος γιατί τα περιεχόμενα των μύθων είναι θαυμαστά γεγονότα». Ο Ι. Καμπανέλης με τη θατρική-του αυτή σάτιρα, δεν πέτυχε και σπουδαία πράγματα. Στο πρώτο μέρος είναι μια ψυχρή και σχεδόν άνοστη φάρσα, ενώ με το δεύτερο μέρος και στο φινάλε γίνεται ανεχτική. Ο σ. έκανε απόπειρα να γκερμίσει το μύθο του θρυλικού Οδυσσέα του βασιλιά της Ιθάκης όπου, ο Όμηρος τονε θρόνιασε απαρσάλευτα στο πνευματικό και λογοτεχνικό στερέωμα του σύμπαντος κόσμου και των αιώνων, Γαλούχησε και διαπαιδαγώγησε από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα γενιές γενεών κι όλη την πολιτισμένη ανθρωπότητα. Για τούτο, δεν κατάφερε στο σκηνικό αυτό φαντασιόπλασμα ο Κ. να καταρίψει το αναιώνιο γοητευτικό έπος μήτε στην ψευτοεπανόσταση των ναυτών-του, μήτε στο νησί της Κίρκης μήτε στον εξωραισμό του Κύκλωπα κλπ. Την επιδεχτική και ποιητικά πλασμένη σαν φαινομενική ομηρική αληθεία, δε μπόρεσε ο Κ. να τη γκερμίσει και να την ψευτίσει, ούτε με το πρόσωπο του ίδιου του Οδυσσέα σε μιαν αντίστροφη μέτρηση και πορεία θέλησε βέβαια με τα μυθολογικά αυτά σύμβολα και με αντιπαράθεση χρόνου, να θίξει σημερινές καταστάσεις πρόσωπα και πράγματα, που τα συνθέτουν και τα διαμορφώνουν, εγωιστικά, καταπιεστικά και φιλοπόλεμα κατεστημένα. Όμως η κατασκευή σε φιγούρες κατά πως επιθυμούσε έπλασε και κινούσε σε αντιφυσικά μέτρα ο σ. έξω από κάθε πιθανοφάνεια και πραγματικότητα, δεν αφήνουν περιθώρια για πειθώ και συγκίνηση και μήτε δίνουν κανένα λυτρωτικό μήνυμα αυτές οι φκιαχτές κι επιτήδειες απόπειρες μιας τέχνης για την τέχνη. Η παράσταση ήταν βέβαια εντυπωσιακή που δόθηκε από την κεντρική σκηνή του Εθνικού, με πλούσια κοστούμια, με υπέροχους πρωταγωνιστές σαν τον άφθαστο καρτερίστα Ιάκωβο Ψαρρά, τον γνωστό Στ. Βόκοβιτς κι άλλους καλοδουλεγμένους ηθοποιούς. Το ίδιο έργο είχε ανεβάσει και ο Κουν το 1966. Το Εθνικό δεν πρόσθεσε τίποτε περισσότερο εκτός από τα γένια-του που βλόγησε ο συγγραφέας, σαν μέλος του Διοικητικού-του Συμβουλίου.

Από τις καλύτερες παραστάσεις

«Ο Ματωμένος Γάμος» του Φεντερίκο Λόρκα στο Εθνικό. Αριστουργηματικό δραματικό έργο και αριστοτεχνική ερμηνευτική και μαστορική παράσταση. Σ' αυτό παρελαύνουν όλες οι ανθρωπίνες και λαϊκές αρετές: Αγνότητα, ευγένεια, ανθρωπιά, τρυφερότητα, Διάχυτα και συγκρουόμενα τα αισθήματα και τα συναισθήματα με την παλικαριά και την τιμότητα. Πάθη, αντιζηλίες, εκδικήσεις, σηματοδοτικοί έρωτες. Πίνακας ηθών μιας ωραίας και ρωμαντικής εποχής. Απόλυτα πειστικά και φυσιολογικά όρια κι αισθητικά μέτρα. Πρωταγωνιστές: Καλλέργης, Χατζηαργύρη, Καστανάς, Ν. Βαλασάμη, Ν. Κατσέλη, Δευτεραγωνιστές: Καπιτσινένα, Ιωαννίδου, Γαρμπή, Πάρλας, κ.ά. Σκηνοθεσία: Α. Σολωμού, Μουσική Χατζηδόκη.

«Ένας ήρωας με παντούφλες» των Α. Σακελλάριου - Χ. Γιαννακόπουλου στο «Αλόμπρα» από το θέατρο του Θύμιου Καρακατσάνη. Μια γνήσια ελληνική κωμωδία που σκηνοθετεί κι ενσαρκώνει ο ανεπανάληπτος Καρακατσάνης με συνεργάτες τον Στ. Ξενίδη, τη Χρ. Διαβάτη, την Κ. Γρηγοράτου, τον Ν. Κάποιο, τον Π. Μουστάκη κ.ά. Ένα έργο θαυμάσιο. Μια παράσταση που χαρίζει πλούσιο και αυθόρμητο γέλιο, ισάξια εκείνης του μακαρίτη Β. Λογοθετίδη. Τα 3-4 τελευταία χρόνια ο Καρακατσάνης -τό 'χαμε προβλέψει- έφτασε πολύ ψηλά και αξιοποιεί άριστα κι αυθεντικά στα είδη της καλλιτεχνικής-του κλίμακας όλες τις υπέροχες και ποικιλότητες δυνάμεις-του, όλα τα φόντα του υποκριτικού δυναμισμού-του. Και μετά τον «Φον Δημητράκη» του Ψαθά, ξεχωριστή και η φετεινή-του επιτυχία, που πρέπει να την απολαύσουν όλοι οι θεατράφιλοι.

«Ένα αγκάθι στο κρεβάτι-μου», Εξαιρετική κωμική παράσταση του δημοφιλέστου θιασάρχη και πρωταγωνιστή ακούραστου Κ. Βουτσά με την Κ. Παπανίκα, τον Β. Ζωνόρο, τον Ν. Δαδινόπουλο κ.ά. Μια σύγχρονη κωμωδία των Ν. Καμπάνη - Β. Μακρίδη, σε δύο πράξεις και 5 εικόνες στο «Εκλόρια».

«Δεν πληρώνω δεν πληρώνω» του Ντάριο Φο η ξεκαρδιστική και νεορεαλιστική φαρσοκωμωδία του γνωστού Ιταλού συγγραφέα που παίζει δεύτερο χρόνο το κορυφαίο θιασαρχικό ντουέτο Ληναίος - Φωτίου.

Στη Νέα Σκηνή του Εθνικού

Μη χάνετε δυό συγχρονα λαϊκά δράματα: «Το Όνομα» του Γιάννη Χρυσούλη και «Το Δικαστήριο» του Χάρη Σωτηρέλλη. Είναι παραστάσεις συνόλου με πρωτότυπες δομές, φυσικές κ' υποβλητικές ερμηνείες και καφτές κοινωνικές αλήθειες.

Στιχοθεατρομανία

Η Νίκη Τριανταφυλλίδη είναι γνωστή και καθιερωμένη πρωταγωνίστρια του θεάτρου κι από δραματικούς ρόλους στο ΚΘΒΕ. Τον τελευταίο καιρό στην Αθήνα, παρασταίνα θέατρο με στίχους φημισμένου ποιητή χωρίς θεατρικό έργο. Κι αναρωτιέται κανείς εύλογα: Γιατί επιμένουν να κάνουν το κοίημα θεατρική παράσταση; Τι αποδίδουν οι στίχοι όποιοι κι αν είναι, μπροστά σε τόσα θεατρικά έργα νέων συγγραφέων που μένουν αδιάβαστα κι άπαιχτα;

Η κ. Καλλιγά έκανε κέρυσι την ίδια στιχοπαράσταση. Τι βγήκε; Μήπως μεγάλωσαν έτσι την τόσο παραμεγάλη δόξα του ποιητή, που κανείς δεν τη ζηλεύει και κανείς δεν του την κλέβει, όπως θα 'λεγε κι ο Γκόρκυ; Καμμένοι-μου, όσο μαγειά κι αν είναι τα στιχουργικά λόγια που απαγγέλλονται από το παλκοσένικο, δε μπορεί μ' αυτή τη μορφή τέχνης να γίνει αληθινό θέατρο. Και δε μπορεί χάρη σ' ένα κορυφαίο ποιητικό όνομα, να ζητάει κανείς από μια πρωταγωνίστρια ολκής, νέες ερμηνευτικές διαστάσεις, το κοίημα να το κάνει θέατρο. Ο κάθε φίλος της ποιήσης, ασφαλώς τη χαιρετά ιδιαίτερα σ' ένα ρεσιτάλ απαγγελίας, αλλά, εύρα τη μελετάει μόνος σπίτι-του. Όμως, στο θέατρο που μετέχουν όλες οι τέχνες, ο θεατής θέλει ν' απολαύσει συνθετικό θέαμα και καλλιτεχνικό σύνολο. Θιασάρχες, ηθοποιοί και θεατρώνηδες δεν μελετούν τα νέα έργα. Γι' αυτό και η ρεπερτοριακή υπόθεση κι επιλογή, βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο στα περισσότερα από τα 55 θέατρα της Αθήνας. Άλλο είναι βλέπετε το πολυπρόσωπο θέατρο ψυχολογίας, συγκρούσεων, αντιθέσεων, δράσης, ιδεών και μηνυμάτων

Μουσείο, ούτε για τη Δημοκρατία που την υποτίμησε ο μπισμαρ-χίδιος Γερμαναράς (!) Μα εκί τη προόφει της Ε.ΟΚ... ένας παρασπεκόμενος μουρμούρισε σε ήχο πρώτο και βαρύ κατά το «Ιδοί ο στρατός-σας» (Κανέλος στο Φλίτ 1952) «...Ιδοί τα Μουσεία-σας...» (Κιταξίας σε στρες-Στράους) (!). Λαίρε ότι «εντούτω νικά η υποτέλεια τον αναχρονισμόν».

Βραβεία τριβεννούχων

Ρώτησε κάποιος έναν «ειδύμονα» πως δίνονται τα βραβεία από τους «ακαδημαϊκούς» των προσφάτων ετών... χιλιοστών εννεακοσιοστών ογδοηκοστών κλπ. (τράβα κορδέλα σε αρχαιζουσα) μηνί Δεκεμβρίω... «εις καιρόν παντί πράγματι; κι εκείνος του απάντησε: Αφότου αγιαπτιέ-μου ένας γερο-Γλάρος «ονόματι» Πετροχάρος φίλησε τα πόδια των «εθνοσωτήρων» του ΙΔΕΑ Ζωκτάκη - Πατακου και ούτω(ς)καταής... και φόρεσε τριβεννο στα αλκαθρύλεια βραβεία... Έ, από τότε... Πετροχάρος κερνάει, Πετροχάρος κίνει' και στα πετροχαροκουλα που τονε κολακεύουνε και τονε ξεσκονίζουνε τα δίνει (!). Όμως, οι τιμητικές διακρίσεις από τους Πετροχάρους, δεν έχουνε για το λαό καμια σημασία. Γιατί, οι Πετροχάροντες για να γίνουν τριβεννούχοι... έγιναν υποταχτικοί και δούλοι. Και να ξέρεις: Δούλος γίνεται κανείς όποτε θέλει· μα αφέντης δε γίνεται εύκολα, έλεγε ένας αρχαίος σοφός.

Ευτράπελη συνταγή

Δε χρειάζεται, όσο κι αν έχεις αγωνιστική ιστορία, ιδανικά, βαθιά ριζωμένα στην φυχή-σου, για το λαό και για την προκοπή-του, να γράφεις και (εφόσον είσαι ταλentoύχος) έργα αληθινά, με ζωντανά ιδανικά, έργα κοινωνικά, ηθοκλαστικά και προοδευτικά. Στην Ελλάδα σήμερα, που συμβαίνουν οι πιο παράξενες και φριχτές αντινομίες... παίρνεις μεγάλη αξία και προβάλλεσαι... φτάνει να είσαι ποιητής του σαλονιού, βεντέτος της μόδας, να εκपुरσοκροτείς τις πιασερέντς-σου μπαρούφες, να γράφεις σακουνόφουσες· φτάνει να 'σαι επιτήδειος και να κλέβεις λέξεις ακ' τους άλλους. Έτσι και ξέρεις τον τρόπο να προβάλλεσαι, να ξεσκονίζεις πρόσωπα ισχυρά των ημερών, να τα κολακεύεις, να 'σαι γλοιώδικος· και σίγουρα κερδίζεις πρόσκαιρα πολλά και επιβάλλεσαι. Έτσι και σκαρώνεις μετά, όποτε να 'ναι, λίγα σουρεαλιστικά, και σόλοικα και αντιφατικά, μόλικα αισθησιακά κι άλλες μαλιφακτούρες και φυσιοκρατικά κλπ., σου μελοποιεί και κάνας νέος Μύκις... (χαίρε καλέ κι ανορθόγραφε Μπισοτ, πόσο σωστά πήρες γι' αστεία τούτη την κοινωνία!). Παίρνεις ύστερα κι ένα αμερικανοσουηδικό νόμπελ... (μπορεί κι από λάθος κομπιούτερ, όπως έγραψαν οι «Τάιμς» Λονδίνου, «κατά φάραγκα Αυλών»), σε γιορτάζουν κατόπι επίσημα και σε δοξάζουν όλοι, γέροι και νέοι, θέ-

λουν δε θέλουν, σε ξέρουν δε σε ξέρουν... κ' η φήμη-σου τραβάει κορδόνι, στους γλασμένους ορφανούς και... αμελέτητους...

Τι χρειάζονταν αλήθεια, να γεννηθούν και να μείνουν με τόσα έργα αγιόρταστοι κι ατίμητοι, οι

αιμνηστοί: Βάρναλης, Ρώτας, Γληνός, Κορνάρος, Καρβουνής, Αγγουλής, Θεοτόκης, Παρορίτης, Κοτζιούλας και τόσο άλλοι αδικημένοι και ξεχασμένοι λογοτέχνες, πνευματικοί οδηγητές και ποιητές του λαού και των αγώνων-του; Γι' αυτούς όλους ούτε μνημόσυνα, ούτε προτομές!

Δεν είναι ανάγκη, σε μια δικτατορία να κάνεις Αντίσταση, σαν διανοούμενος, ανθρωπιστής ή δημοκράτης και σοσιαλιστής. Γίνε καλύτερα ένα με τους «εκαστότε» καταστημένους, υπηρέτησέ-τους τυφλά, στείλε τηλεγραφήματα «συμπάθειας» επί τη διασώσει ενός δικτάτορα, από «αναρχικό» τυπο Παναγιώλη, βγάλτους και ύμνους... σαν τον Πετροχάρο, φίλησε τα νυχοπόδαρα δύο εκδοτριών της κ. Ύνας και της κ. Ελενίτσας... και θα πάρεις από τη γέφυκη και πετροχαρική γκουβερνάντα της «αθήνρσι» ακαδημίας, την τιμητικότερη θέση, σε δεξιές κι αριστερές εφημερίδες (!). Αυτό είναι το καταντήμα της αποτίμησής των αξιών στον τόπο-μας, όπου τα έργα και η δράση των πραγματικών και τίμων αγωνιστών των κτηγίων και γνήσιων ταλentoύχων, καταχυνιάζονται, ή απονεκρώνονται. Λαίρε κόσμε της φτηνής συναλλαγής της αλλοπροσάλλης γραμμής... με τ' αδυσώπητο βάθος τ' μετρητό τοις ανθρωπίνους παραλογοισμούς (!).

Ασχολίες ποιητάστρων

—Τι κάνουν οι κίότεροι Έλληνες λογοτέχνες και ποιητάστρωι το τελευταίο τρίμηνο του χρόνου;

—Ά, θα σου πως για τους παραλήδες και τους υπερόπτες. Ω μωροφιλόδοξοι φέτε τα «εκταθέτουν» σε τυπογράφους και χαρτίμπορους (!). Τιπώνουν από 300 ή 500 μέχρι 1000 αντίτυπα, τα στέλνουν σε φίλους και σε φανταχτερά και κούφια κριτικά ονόματα. Αποσκοπίν λουκόν απ' αυτούς και μερικά κολακευτικά λόγια από το συνθησιμένο «κριτικό» λεξιλόγιο, «καβαλάνε το καλάμι», βγάλουν φτερά στον άνεμο... και άιντε να τους δει κανείς μετά, προσγειωμένους και σεμνοίς. Έτσι, επανακαίνονται σε φεύτικες δάφνες και νερκισσισμούς τον υπόλοιπο χρόνο σε «πίττες» και πατάρια... απαγγέλλουν κι από κανά ποιηματάκι κι αυτοκαρτηγοριούνται... και χωρίς τον Πήγασο κνηγούνε χιμμάρες και ζουν με υπερφίλιες, φειδαισθήσεις κι ζυταπάτες. Έ, δε σου λέω... Έχουνε βίβλια και το κροσφίλις ερτόχειρό-τους...

—Ποιά είν' αυτό;

—Η λεξηθηρία αγιαπτιέ-μου. Ξηλώνουν λέξεις από ξένα κείμενα και λεξικά, και τις ράβουν ακόμα και παράταιρα στ' γνώσια δικά-τους. Αλλά, δε βαριόσαι! «Φαινόμενων έργων περιττόν εστί μακρυλογία».

Συνετοί και μετριοφρονες ταμπουράδες και κότες

Στην Ελλάδα της τεμπελιάς, της αχαριότητας και της αγνωμοσύνης, της κολακείας, της καιροσκοπίας και της καταποσύνης... υπάρχουν από τη μια μεριά οι γνήσιοι δημιουργοί που δουλεύουν νύχτα - μέρα με γνώση, σύνεση και μετριοφροσύνη· και προσφέρουνε πολλά κι απρόβλητα. Κι από την άλλη, οι φτηνοί μιμητές - ποιητές, που έχουνε σύστημα προβολής, και είναι ματαιόπονοι κι επιτήδειοι φκιασιδωτές στην τέχνη «σοφοί - μωροί κι ανόητοι» όπως θα τους έλεγε ο Τερέντιος. Αυτοί που κοκορεύονται, παραπειδαι-

χρονται και υπερτιμούνται άκριτα κι ακαταστάλαχτα. Αυτοί δεν είναι παρά σαρδανάπαλοι και ταρταρίνοι (πού είσαι καημένη Ραμπελαί να ιδείς τη ρωμική νεοκουλτούρα-μας... όμοια παλιά Γαλλία! Η κουλτουριάρα η Ελλαδίτσα-μας, είναι άλλη αυτή που φαίνεται, κι άλλη αυτή που είναι. Άλλα είναι τα φημιζόμενα πρόχειρα κι επιπόλαια, κι άλλα τα βλέπόμενα ανοιχτομάτικα σε έρευνα και κρίση. Μ' άλλα λόγια ο λαός θα τους έλεγε και παροιμιακά: «Άλλού τα καρκαλίσματα κι αλλού γεννάν οι κότες», ή θα τους κογιονάριζε στωικά και ποιητικά: «Ας βροντάν τον ταμπουρά-τους κ' η δουλειά δεν πάει καλά-τενεκέδες που βροντάνε άδαιοι είναι και κυλάνε» (!)

Μιμήσεις και λογοκλοπές

Αν στους παλιούς λογοτεχνικούς κύκλους, φημίζονταν για λογοκλόποι οι Μελάς, Δεδόπουλος κ.ά. ο Μυριβήλης με θρασύτητα και πονηριά, τους είχε ξεπεράσει όλους. Π.χ. μιμήθηκε, λογόκλεψε κι αντέγραψε επιτήδεια πολλά κομμάτια από το «Ουδέν νεώτερο από το Δυτικό Μέτωπο» του Ρεμάρκ, κι έγραψε τη «Ζωή εν Τάφω». Πήρε πολλά για τον «Βασίλη Αρβανίτη» από το «Θάνατο του Παλικαριού» του Παλαμά. Εκμεταλλεύτηκε κατά κόρο τις καταστάσεις. Υπηρέτησε τη δικτατορία του Μεταξά. Ροκάνισε πολλά, από την περιουσία της μακαρίτισσας Μαρίας Ράλλη, και... «Θου Κύριε» παραπέρα.

Αναίδειες χαμαιλέοντων

Στα γράμματα και στις τέχνες παρεισφρύουν κατά καιρούς και ορισμένοι χαμαιλέοντες και θεατρίνοι των σκιών. Ένας απ' αυτούς που δεν αξίζει ν' αναφέρουμε τ' όνομά-του, το παράκανε τελευταία σαν ξεθωιασμένος γερο-κόκορας να κοκορολαλεί στα διάφορα έντυπα της αράδας με άρες - μάρες - κουκουνάρες. Έχει την αναίδεια να κομπορρημονεί και να λιβανίζει με ασυνήθιστο θράσος και γλοιώδη ταχτική ως και μερικά σεβαστά πρόσωπα κουλτούρας. Προσπαθεί έτσι ο ταλαιπώρος να κερδίζει εύνοιες και να επιδειχνεται. Όμως, μοιάζει τον κισσό που κολλάει κι αναρριχιέται πάνω σε δέντρα, να φανεί (!). Έτσι, δεν αρκείται μόνο σε παρωλόγημα λογιδρια παρά, μ' ευλογία και βραβείο του Πετροχάρου, φόρτωσε και την περσινή περιφερόμενη στις πόλεις της πατρίδας Έκθεση Βιβλίου του υπουργείου Πολιτισμού, κάτι τόμους με ανεμοδορικά υποπροϊόντα «Θεματοθήκης». Κάπου λοιπόν σε μια πόλη, ένας ξύπνιος επισκέπτης ρωτάει τον υπάλληλο του υπουργείου, υπεύθυνο της Έκθεσης:

- Κύριε, προς τι όλα τούτα τα χαρτιά και τα εξώφυλλα, με βιογραφικά των φίλων του συγγραφέα; Προς τι όλ' αυτά τα σπιρτοράματα βελόνια που μοιάζουν σαν σκουληκομακαρόνια και μυρμηγκο βούζουνα;

Και η απάντηση:

- Λε φταίει ο νόθος πατέρας της «Θεματοθήκης» που μας φόρτωσε. Έχουν κι άλλοι τέτοιοι εδώ βιβλία, που χωρίς γνήσια και δημιουργικά έργα, σουλατσάρουν με αρρωστημένα πράματα και κορδώνονται σα γύφτικα σκεπάρια (!).

Είδωλα και αμανέδες

Η φύση, στα ευτάλαντα παιδιά της, καθυρρίζει βλέπετε τα όρια της δύναμης και της ηλικίας για την αντοχή της πρωτότυπης δημιουργικής εργασίας και προσφοράς. Π.χ. ο Κ.

Βάρναλης (για να μην επικαλεστούμε ξενους συγγραφείς) έγραφε ως τα 92-του χρόνια, καλά και σωστά. Και ο Β. Ρώτας δημιουργούσε ή διόρθωνε έργα-του ως τα 88-του χρόνια! Και οι δύο-τους φτασμένοι σε ψηλές κορφές, βαστούσαν γερά το κερδισμένο έδαφός-τους. Όμως κάποιοι άλλοι στις μέρες-μας, κατοπινοί, ξόφλησαν το τάλαντό-τους από τα 60 και τα 70, παρά το κάποιο σπουδαίο έργο που έδωσαν στα νιάτα-τους. Εύγλωττο παράδειγμα, «ο ποιητής με την παγκόσμια δόξα» όπως θα χουζούρευε στα υμνολάλια-της... και η νεοφύνητη δημοσιογραφούλα Χουζούρη... τηρώντας πιστά και κάθε μέρα το σύστημα της παραπροβολής-του κι άλλα παραχαϊδέματα... Αυτός λοιπόν, που τον έφτασαν σε τέτοια ιμαλία ύψη... όπου, από τα 70-του, ή και γρηγορότερα, παραφορτωμένος δυσβάσταχτες δόξες και τιμές, καθώς έκαναν το πρόσωπό-του είδωλο (στ' όνομα της συλλογικής και διαλεχτικής δουλειάς και μετριοφροσύνης) άρχισε να πέφτει. Οι ώμοι του κανακάρη δε σήκωναν τόσα βουνά από δάφνες. Κι έτσι, το τάλαντό-του λύγισε φαίνεται κι εξασθένησε και βρίσκεται σε πτώση. Τον παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια σε κάποιες εκδηλώσεις... και απογοητεύει με την πρόχειρη μιμητική και κοινότοπη στιχουργία-του κάθε σοβαρό κριτικό πνεύμα. Ο λαός βέβαια, αρέσκεται στα είδωλα. Μα πρέπει να τα φτιάχνει μόνος-του από τα κάτω με την προσφορά και τη δράση-τους, κι όχι να τα επιβάλουν «άνωθεν» 5-6 προσωπολάτρες, για μια κάποια σκοπιμότητα. Ένα παράδειγμα: Σε μια πρόσφατη εκδήλωση στο Πνευματικό Κέντρο της Αθήνας, τον πήγε μια κουστωδία εκεί, με κρεμασμένα τα λιλιά-του και με τα βαψιμάτά-του και απαγγείλε... Μα ένας παρακαθήμενος φίλος σχολίασε:

- Τον έφεραν... σα να συνόδεύαν επιτάφιο... τον ανέβασαν στην έδρα, κι αράδιασε λέξεις, λέξεις μ' ευκολόγραφες έξεις, ταυτολογίες κι ασυναρτησίες. Και για άρση κάθε αμφιβολίας, ακούστε ένα μόνο διστιχο από τον πρώην κορυφαίο:

«...Τι δύσκολες μέρες που περάσαμε στο σκοτεινότερο σκότος...»

Και καλά ο πρώτος κοινόλογος στίχος, αλλά τούτος ο δεύτερος με το «σκοτεινότερο σκότος» τι σας λέει; Κι ένας άλλος διπλανός - του συμπλήρωσε:

- Αμ καλά, δε βρήκε ο βλοημένος ένα επίθετο για το περιβόητο «σκότος» να φτιάσει το στίχο-του όπως πρέπει; Π.χ. το πυκνό σκοτάδι, το βαθύ σκοτάδι, το υγρό, τ' απαισιο, τ' αφόρητο κ.ά.; Θα πείτε: λίγοι το κατάλαβαν. Οι πολλοί θάμπωμένοι από τη δόξα-του δεν άκουγαν και δεν έβλεπαν, παρά μόνο την κυρία Νανά στο πλάι-του, να του κρατάει τα πόσικα, να του σφουγγίζει τον ιδρώτα και να του ψέλνει αμανοειδή και σε υπόκωφο βαρύ τα υμνολόγια τσιφτετέλια-της η Νανά η βλάμισσα, «Νι - να - νι να - νάι - νάι / νι - να - νάι - νάι - νι - να - νάι!»

Ποιητικές «σημαδούρες»

Τι δουλειά κάνουν οι περισσότεροι μαιτιδοδοί Έλληνες;

- Οι μισοί γράφουν στίχους και τυπώνουν βιβλία για τη μωροφιλοδοξία μιας «αθανασίας...» και οι άλλοι μισοί τα πουλάνε στους άλλους απόμους... που οι περισσότεροι πουλάνε λαχεία (!)..

Ποιός είπε ότι ένας Κοντός κι ένας Στεργιοπουλάκης... είναι οι νεοβάπτιστες «σημαδούρες» της νεώτατης ελληνικής ποίησης;

Λεν τους ξέρω.

Αίσχος αγαπητέ, να μη ξέρεις αυτά τα δύο νέα ποεταστέρια που με τις στιχιακτίνες τους θάμπωσαν και σκότισαν τον πλανήτη και τον έκαναν σκοτεινότερο (!) Και τα δύο αυτά αστέρια, βρίσκονται στο σύννεφο της αιθαλομίχλης και φωτίζουν όλα τα σκοτεινά μυαλά που τα ξευφελώνουν με τις νεφελοκοκυγίες τους (!)

Είναι υποχρεωτικό να με σκοτίσουν και να με συννεφιάσουν κι εμένα;

Μηνύματα και φραγγέλια

- Μα το είπαν «μεγάλοι» κριτικοί εγκέφαλοι φίλε μου στο «Βήμα» π.χ. ο κ. Πλασκοβίτης, ο κ. Μυταράς, ο κ. Καμπα νέλης, η κ. Μερκουρή κ.ά. Αυτοί ξεχώρισαν από τα εκατομμύρια βιβλία που κυκλοφορούν... τις τρανές ποιητικές «σημαδούρες» στο τέλος του χρόνου και το ελάλησαν... «σπευσατε ν' αγοράσετε τις "σημαδούρες"»!
- Έ, και τι γραφα ο κ. Κοντός;
- Το κοντό του και το μακρύ του (!)
- Δηλαδή;
- Νά, σφου πεταει στα συννεφα... κοπανάνει και μπόλικο αέρα με σιθαλομιχλη, κ' ύστερα τον αμολασει σα μηχανη από τον εξεριστηρα του.
- Και τι γίνεται μ' αυτά τα νέα ποεταστέρια;
- Σηκώνουν μπουρμπουλήθρες στη στάχτη και με τις φούσκες τους τρυπάνε το νερό (!)
- Λοιπόν!

Βιβλία — μόδα — ποεταστέρια
κι άλλ' αντ' άλλα

- Τι έγινε με τη συμπαιδασητη ηθοκομ και νέα ποεταστέρια να... Γωγου Κατερινα;
- Δεν έμαθες; Ξετρελαμος!
- Δηλαδή;
- Τι δηλαδή καμμένε! Στο πρώτο της ετολας βιβλιο έκανε 8 απανωτές εκδόσεις.
- Σοβαρά.
- Μάλιστα.
- Και ποιός τα λέει αυτά;
- Ο εκδοτής της.
- Και αναι αλήθεια;
- Γιατι να μην αναι; Σ' αυτό τον τόπο που συντηρουνται όλα τα σάπια φρούτα, (καθως έχει πολυ αλάτι και σάλτσα) εδώ που τόσο περισεως τελευταία η ψευτιά, η σκεφαντια, η σήψη και παίρνουν όρομο και γίνονται αναρπαστα τα βιβλια της μαγισας, της μαγγανισας, της θεοκαραμανλοκρατίας, της χριστιανοκρατίας και όλα τα ρυπαρά έντυπα της ακατάσχετης σεξοπορνείας... πως να μην τραβιέται η ποιηση των «σημαδούρων» Γωγου και Κοντού;
- Α, να σου πω: για όλ' αυτά δεν έχασε κι ολίκα Δηλαδή, αν παει για «μπεστ σέλερ» θα φτάσει και θα ξεπεράσει και τη «Λωζάντρα» η κ. Γωγου;
- Οπωσδήποτε.
- Και τό 'ριξαν τόσο στην ποιηση τελευταία οι Έλληνες;
- Άμ πως. Οχι μοναχα στην ποιηση του Ελυτη, του Ρίτσου, του Σαφειρη και του Καβάφη. Αυτοι αναι στην παλια μόδα. Τωρα στη νέα μόδα προστέθηκαν οι μεγάλες «σημαδούρες»...
- Δεν το πιστευω. Εγω λέω πως υπάρχουν κι αλλοι πιο σπουδαιοι και μεγαλοι.
- Χαίρας δικιαιώματος να μη το πιστευεις. Γιατι οι περισότεροι Έλληνες κανουν πως πιστευουν. Κλεινουν προς τ' Αριστερά, διαβάζουν αριστερα βιβλία, διασκεδαζουν με αριστερα τραγουδια, κοιμουνται από τ' αριστερο πλευρό, ο ράφτης τους κανονίζει από τ' αριστερό... κανουν τα ταξιδακια-τους στ' αριστερα κρατη πό 'χουν παχιές και φτηνές μασες... κανε με τη μόδα ολο και πιο αριστερότερα «τόσο και καλύτερα» (όπως έλεγε απ' την ανάποδη βέβαια κι ο σχωρεμένος ο Καρδαμάκης) και στο τέλος ευτυχοδυστυχώς (καλολύγγαζε κ. Νικοδήμου)... ψηφίζουν δεξιά!...
- Δηλαδή, άλλα λέν, κι άλλα κανουν, βάλθηκαν να μας τρελάνουν (!)
- Και μάλιστα, και βέβαια. Αυτά έχουν οι «Ελληνοέλληνες» και κατά τα σόλοικα του «Ελλάς - Ελλήνων...» και του «σκοτεινότερου σκότους». Άλλωστε, σ' όλα συμφωνοδιαφωνούνε οι ρωμιοί. Κι ασ άλλοι φαινονται κι άλλοι είναι. Η κάλλη τους να κοιτάς τι βγάξει... κι από τα καλά τα σοβαρά και χρησιμα τα ηθοπλαστικά βιβλια... ποιός —αλίμονο— τα κοιτάζει; Ολίγοι οι εκλεκτοί, ελάχιστοι οι εκλεχτικοί.

Την Ειρήνη επικάλωπτες σ' ετήσιο μήνυμά-του κι ένας πατριάρχης από την Πάλη, ο Δημήτριος, που δεν παίζει ο τάλας παρά, διακοσμησηκό ρόλο, σαν τοποτηρητής προεκχωρημένου φυλάκιου τ' αλλοκαμάρη ιμπεριαλισμού. Αυτό, θυμίζει (κάθε αρχή του χρόνου που το εκπέμπουν και δεητικά) το σύνθημα του Ταλεβράνδου και του Αϊζενχάουερ: «Φώναζε για ειρήνη και κανε πολέμο», ή το δαρμό του Καραγιόζη που ενώ δόρνα το Χατζηαβάρη διαμαρτυρείται πως τις τρέει ο ίδιος. Τα όπλα λοιπόν, που παράγουν και τις πολεμικές φωτιές, που ανάβουν για την απληστια των κερδών και των χρυσοπακτωλών-τους δεν τους κανουν πιστευτά, αυτά τα μηνύματα, στους ξυπνους λαούς... κι αφήστε-τα ν' ακουγονται «εις ώτα μη ακουοντων». Όλες οι υποκριτικές φανφάρες, έχουν πιά καταντήσει γελοιές κωμωδίες φαρισαίων. Αν ζούσε ο κακομοίρης ο Ματθαιος, θα τους κηνηγούσε με τα ίδια φραγγέλια λόγια-του: «Ου δύνασθε θεώ δουλευειν και Μαμωνα».

Αχόρταγοι σιμωνίτες

Οι σιμωνίτες, (σιμωνία θα πα: να κοροιδεύεις τον σφελη σε μυστηρια επί χρημασι, πρξζ. Απ. κθ. 8 π. 20) όσοι ρασοφόροι χριστόμαχοι με τα φέουδα, τις μεγάλες επιχαρήσεις και τα κυκλώματα της σκοτεινής ολιγαρχίας, ανά τας Ευρώπας, τα Λονδίνα, τις Αθηνές, τις χώρες της εγγύς και μέσης Ανατολής και τη μιση Ελλάδα πό 'χουνε τσιφλίκια μαζί σε κάμ-πους, βουνά και θάλασσες, με τις ακατοντάδες διοσκατομμύρια περιουσίες, έχουν και το ταχτικό υποκριτικό θράσος, κάθε Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά να εϊφανίζονται από την οδόνη της Τ.Υ. και να διαλαλούν μηνύματα «ειρήνης και αγάπης του κόσμου». Ένα παραδειγμα: «Προκαθήμενος» και ανωμάλας αναρριχημένος, όταν ο λαός = Χριστός ήταν εσταυρωμένος και σφιχτά δεμέ:ος στου σταυρό-του (τώρα έχουν από τ' αμερικάνικα - κολυεθνικά αφενικά λασκάρια λίγο τα σκονιά, καθώς κι από τα κολονέλικα φερόφωνα-τους) αυτός λοιπόν διάβασε στις 25-12-80 μια ρεταίτα πολιτικολογίας για τον πανηγυρισμό και την «σωτηριαν ημών» που θα εκέλ-θαι μόνο από την ΕΟΚ (!). Όμως, ποιός τους πιστεύει; Σιγά σιγά, μαθαίνουν όλο και περισότεροι τα κεφαλαιοκρατικά-τους κλοκάμια, τις ξενοδοχειακές επιχαρήσεις, τα πάσης φύσης ακίνητα με τους ΟΔΕΠήδες, τα προεδρικά τραπέζων και... «Θου Κύριε»; Από τη μια μεριά λοιπόν «ειρήνη και αγάπη στον κόσμο...» κι από την άλλη... μοιρολόγια για νοίκια κι εισοδήματα σαν τα πυρπολημένα του Κατράντζου... Τι σου φτάνει ο κακομοίρης! Θύμα κι αυτός από τις αλληλοσυγκρούμενες πολιτικοοικονομικές μαφίες; Κρυφές λιτανείες θα κάνω για τέτοια «βαρβάτα» ενοίκια... η «αγία» και μεσαιωνική ημών παπαδοκρατία. Μα σα ν' ακουγονται φωνές από τα βάθη των λαϊκών ψυχών και συναδηόσεων «εν ημέρα κρισσεως»: Υπάγετε βεελζεβούληδες του αχόρταγου μαμωνά, δεν σας κυνηγάνε μόνο οι φωνές του ριζοσπάστη Λουκά, ή του προοδευτικού Παύλου, αλλ' ακόμα κι εκείνη του ήπιου και φωτισμένου Ματθαίου, οραδού της καθητικής αντίστασης, του «εϊν σε ραπίσει τις...» κλπ. «Μη κτίσθητε χρυσόν, μηδέ άργυρον, μηδέ χαλκόν εις τας ζώνας ημών» (Ματθ. Κ. Γ. π. 9).

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

Λόγια που καίνε

του Στέλιου Κεντρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Ο Ρωμιάς κι ο 'Αϊ Βασίλης

Ιδιότυπα ερωτηματικά Κάλαντα

—**ΠΟΙΑΝΟΥ ΚΟΜΠΟΔΕΘΗΚΕ** η γλώσσα στα ευχολόγια της Πρωτοχρονιάς στη Μητρόπολη της Αθήνας;

—Δεν κατάλαβα.

—Μα δεν αντιλαβού κοτζάμ αρχιεπίσκοπο... που όταν ο καημένος λάθεψε... ο πρόεδρος της δημοκρατίας του γκάμπρωσε τα φρύδια...

—'Όχι, πώς να καταλάβω, που μου θολώνει το μυαλό η βιβλική κ' η αρχαϊζουσα... που λένε στα τροπάρια οι ρασοφόροι; Αλλά μήπως νιώθουνε κι αυτοί οι δόλιοι το τι λένε;

—Τι να πούνε; Τα ίδια και τα ίδια!... Κι όλο τα πάθη για τους μαμωνάδες-τους ζώνουν τη ζωή σα μαύρα φίδια... λησμονώντας πάντοτε και το «δωρεάν λάβετε — δωρεάν δότε».

—'Ωστε λένε «προφάσεις εν αμαρτίες»;

—Μάλιστα και βέβαια.

—'Εμ τότε, ας ευλογούν «τα καλά και συμφέροντα» κι ας μας αλλάζουν «το δόξα πατρί» και τον αδόξα-στοί! Ο Ιώβ λέει πως «έρχεται και η ώρα του λαού».

—«Απορώ κι εξίσταμαι» παπούλη, γιατί νά 'ναι τόσο αδίσταχτοι στην υπηρεσία του μαμωνά, σε φέουδα κι επιχειρήσεις...

—Ξέρουν οι πονηροί τι κάνουν, κι ας λαθεύουνε στα βιβλικά κι ακατανόητα γλωσσομπερδέματα. Αυτά τ' έχουν κανονισμένα, να παραμένουν ύψη δυσθεώρητα, για κοντούς οφθαλμούς αφελών και για ανύπαρχτους αγγέλους...

—'Ε, τότε... «χαίρε βάθος αμέτρητον»... κι από χρόνου. «Εις έτη πολλά».

—**ΓΙΑΤΙ ΞΑΝΑΜΠΗΚΑΜΕ** στο ΝΑΤΟ μπάρμπα;

—Διότι, όποιος συνηθίζει να τρώει καρπαζιές από Τούρκους κι Αγγλοαμερικάνους... εξοικειώνεται μ' αυτές και τις αποζητάει σαν οι αλκοολικοί το αλκοόλ και οι ναρκομανείς το χασίσι(!)

—'Ωστε, επειδή είμαστε ξέφραγο αμπέλι και καρπαζοεισπράχτορες, μπαινοβγαίνουμε στο ΝΑΤΟ όποτε θέλουμε;

—Και γιατί όχι; Αφού έχουμε συφέρα και συγνώμες... Μας σκοτώνουν στην Κύπρο κι όπου δη...

Μια προσευχή και μια συγνώμη, κι εντάξει! φτου κι απ' την αρχή(!)...

—Μα τι μου λες ρε 'Αϊ - Βασίλη, γέρασες κακομοίρη-μου και τό 'χασες;

—'Όπως θέλεις πάρτο. Μακάρι να γεράζει κανείς (γιατί στη Δύση γεράζει παράκαιρα) να ξαναγίνεται παιδί! Και τότε... «τα παιδιά παίζουν».

—Ρε μπάρμπα, αγνοείς τα αίτια που βγήκαμε απ' το ΝΑτο;

—'Αστα, με ζάλισες. Μη συνεχίζεις παρακάτω.

—Εδώ μας πήραν οι Τουρκογιάνγκηδες το 45% και τό 'χουν κατοχή στην Κύπρο-μας και χώρια οι όμηροι, τα θύματα, οι τραγωδίες.

—Αυτά αγαπητέ-μου τα λένε οι αντιπολιτευόμενοι. Εγώ ξέρω ότι δεν βγήκαμε ποτέ από το ΝΑτο. Τι σόι ξαναμπάσιμο θα ήταν κι άνευ όρων;

—Ρε 'Αϊ - Βασίλη-μου κούτιασες μου φαίνεται στη Δύση που ήσουνα. Εδώ σου τα λέω νέτα σκέτα: Για να μπαίναμε στο ΝΑτο, έπρεπε οι αδερφοί-μας οι Κύπριοι να ξαναγουρίσουν στα παλιά σύνορα και οι πρόσφυγες σώοι στα σπίτια-τους... Γι' αυτό το λόγο δε βγήκαμε άλλωστε από τη «συμμαχία»;

—Βέβαια, γι' αυτό. Αλλά υπάρχει κι άλλος λόγος παιδί-μου.

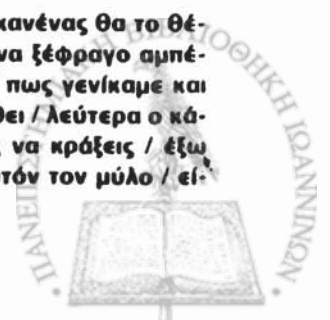
—Ποιός;

—Νά, για να «πάνε μέσα καλά» και να θωρακίζουμε τη γιρονδίνα-τους ακλόνητη στην εξουσία, μη την πιάσει κανά σοκ από το ΠΑΣΟΚ πρέπει να φυλάνε τα ρούχα-τους με τα νατοϊκά όπλα. Και στα κάτω της γραφής, γιατί να μην ακολουθάνε και το «σφάζε-με αγά μ' ν' αγιάσω»; Δεν σου φαίνεται ωραίος θάνατος... να πεθαίνεις ιπποτικά για τον αφέντη-σου;

—Αφερίμ παπούλη, αφερίμ! Αφού είμαστε «μπάτε σκύλοι αλέστε...» μου θύμισες τώρα κάτι ανάλογους σατιρικούς στίχους του Γιάννη Σάρρα:

Καμαρώστε

Απ' τους άξιους προγόνους, / αν κανένας θα το θέλει, / ας ερθεί να καμαρώσει / ένα ξέφραγο αμπέλι. / Και να δει και να πιστέψει, / πως γενίκαμε και μύλος, / για να μπαίνει και ν' αλέθει / λεύτερα ο κάθε σκύλος. / Και να μη μπορείς να κράξεις / έξω σκύλε απ' εδώ, / διότι εδώ σ' αυτόν τον μύλο / είμαι γω τ' αφεντικό.

-ΑΙ - ΒΑΣΙΛΗ...
 -Όρσε μπρέ.
 -Πούθε ήρθες εφέτος; Από την Ανατολή ή από τη Δύση;
 -Από τη Δύση παιδί-μου, για τούτο έρχομαι και από φτωχός!
 -Μα τι λες; Δεν πήρες χαμπάρι πως μπήκαμε στην ΕΟΚ;
 -Και βέβαια, αφού δε βλέπεις πού 'χω το σάκκο-μου γεμάτονε κουτάλια;
 -Και τι θα τα κάνεις μπάρμπα;
 -Τα φέρνω για να φάνε οι νέοι ΕΟΚίτες.
 -Και τι είδους κουτάλια είναι;
 -Μπακιρένια παιδί-μου, μπακιρένια.
 -Μα εδώ μας λένε για χρυσά, ότι θα τρώμε πιά με χρυσά.
 -Θαρρώ πως δεν δικαιούστε ακόμα. Μπήκατε στην ΕΟΚ; «Μάθετε για την ΕΟΚ» (!)
 -Και μήπως κάνουμε τίποτ' άλλο από το να «μαθαίνουμε» γέροντα;
 -Τι μάθατε ως τώρα;
 -Τώρα... μας έπιασες στα πράσα. Τίποτα. Ανάθεμα κι αν καταλαβαίνουμε τίποτα.
 -Μα εδώ, τα υμνολόγια, κάθε ώρα και κάθε μέρα για την ΕΟΚ έγιναν... βούκνα και τούμπανα.
 -Μα μήπως εκείνοι που τα ψέλνουν ξέρουνε τίποτα για την ΕΟΚ;
 -Αν δε μάθετε παιδί-μου γι' αυτή την τρανή ευεργεσία... δεν πρόκειται να φάτε όχι με χρυσά κουτάλια κι ασημένια... αλλά, θα χάσετε και τα ζύλινα!
 -Αι στο καλό-σου γέροντα, εμπουσεβίκες μου φαίνεται σε Λόντρα και Παρίσι... Αλλά, δε φτακ εσύ, παρά, οι ξοργισμένοι φίλοι-σου απ' τη Δύση.

-ΠΟΙΟΣ ΕΣΤΗΣΕ ΣΤ' οστεία τη δικτατορία στην Τουρκία;
 -Ο Μεντερές.
 -Ρε πού τον θυμήθηκες; Αυτόν τον έφαγε το ενησί των σκύλων.
 -Έ τότε... ο Ζορλού.
 -Μα ζορλός θά 'ταν ο Ζορλού... και δε θα λογάριζε κι αυτός την κρεμάλα και το λευκομαντύα.
 -Δεν ξέρω. Μήπως οι Κούρδοι;
 -Όχι. Οι Κούρδοι είναι μ' όλους... ταμαμ-τζήδες (!).
 -Έ... θα με σκάσεις μά την αλήθεια. Τι να πω; Μπας κι αναστήθηκε ο Τσακτζής και τηνε σκάρωσε;
 -«Προσωρινή» άλλωστε δε θά 'ναι κι αυτή... όπως του Πατακού, του Πινοςέτ, του Βιντέλα και τόσες άλλες(!)
 -Ρε, δεν είσαι κοφοκέφαλος, αλίμονό-σου! Ξέχασες τον караβάνα τον Εβρέν;
 -Όχι, δεν τον ξέχασα. Μού 'κατσε στο στομάχι! Αλλά εγώ άκουσα να λένε τα «κακά» τα στόματα ότι: Μια κυρά CIA μ' ένα Πεντάγωνο και NATO βάζουν συχνά τη «δημοκρατία» από κάτω... για να ξεκουράζεται η καταπονεμένη!
 -Είσαι καθυστερημένος.

-ΤΙ ΡΩΤΗΣΙΑΝ οι Γάλλοι σ' ένα δικό-τους κανάλι τον από «τζάκι» πρωθυπουργό-μας κ. Ριγιάλλι;
 Ναι οι πονηροί, δεν πρόσεφες που τού 'ρίξαν τη σπόντα: αν πιστεύει τώρα που οι σκέτοι Έλληνες έγιναν Ελληνοευρωπαίοι με την ΕΟΚ, είναι δυνατή (κι αν τη δεχόμαστε) μια νέα δικτατορία στην Ελλάδα;
 -Κι αυτός τι απάντησε;
 -Χμ, χαμογέλασε λίγο, κάτω απ' τα γυαλιά-του ειρωνικά... και με το καλό-του γαλλικά (κι όχι σαν τον Νι Έστοιν που μάθε στην πολυδάπανη γι' αυτόν λεωφόρο Συγγρού 3 λέξεις ελληνικές και το και τό 'λεγε εκάθ', που είσαι Χάρυ Κλιν) έριξε τις εμμεσες απειλούλες-του για άγρα ψήφων στο κόμμα-του κι εκφοβισμό των αντιπάλων. Ότι δηλαδή, εμπογεί να γίνει ξανά μια δικτατορία όταν ο λαός δεν την απογγέψει να γίνει... Μ' άλλα λόγια: «Μη ψηφίζεις τη "Νέα δημοκρατία" λαέ, και δεν σε σώζει "τίποτσι" και τότε θα σε διαγράψουν κι από τις ευρωπαϊκές κοινότητες... ώσπου να σε ξαναγράψουν (!) Κάνουν δηλαδή οι αγγλογαλλο-αμερικάνοι τις βολύδοσκοπήσεις-τους ρίχνοντας «όβεια για να πιάσουν γεμάτα» Γατί, καθώς «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ είναι το ίδιο συνδέατο», όπως λέει κι ο λαός-μας κι αν δεν πάνε οι ψήφοι «όλο δεξιάτερα» τις σκαρώνουν και τις δικτατοριούλες, όπως στην Τουρκία (φύστε-τη μη βασκαθεί) με όλους τους Εβρένηδες κι όλες τις μπουλαρέικες ρεζέρβες, που τις έχουν έξω «μη στάξει και μη βρέξει».
 -Βρε τους πονηρούς τι μαγειρεύουν (!)
 -Και στο τέλος άκουσες τι τους είπε ο από σά βασιλειό αρχοντας «της χήνας-μας»;
 -Τι τους είπε;
 -«Μεγσί μπουκού»(!)
 -Μπράβο-του, έτσι έλεγε και ο Γκιζίκης «ευχαριστώ πολύ» (!).

-ΤΙ ΜΑΣ ΦΟΡΕΣΙΑΝ στην Τ.Υ. της Πρωτοχρονιάς για όνομα τ' ά-Βασίλη;
 -Αιβασιλάτικο καπέλο.
 -Όχι.
 -Έμ τι αποκρίτικο στο βαχ χειμώνα;
 -Α... το βρήκα.
 -Λέγε.
 -Τιμαριθμικά καπέλα... Τόνα πάνω στ' άλλα.
 -Όχι βρε νούκουτε, συγγνώμη που σε λέω κι έτσι.
 -Δεν πειράζει. Πεξ-μου κι άλλα πιά χοντρά και πιά μεγάλα...
 -Ψέματα θες και παίγνια με μάσκα;
 -Όχι φιάσκα...
 -Μα τώρα... όλα με την ΕΟΚ είναι... λάσκα.
 -Τι μου γλιστράς από πέτρα σε λιθάρι;
 -Δίπτι απ' την 1η του Γενάρη, έσπασε η τύχη το ποδάρι και όλο... «χαιρέται ο κόσμος και χαμογέλαει πατέρα»(!)
 -Μα εγώ σε ρώτησα τι μας φόρεσαν στην Τ.Υ.
 -ΕΟΚ φίλε-μου, αλλοτρίωση, ισοπέδωση, τι τα θέλουμε τα γνήσια ελληνικά θεάματα; Τώρα γίνουμε Ευρωπαίοι, κι έχουμε ογροπαϊκά (!)... (Πού είσαι πεινάλα Καραγκιόζη!). Είδαμε τη μεγαλειότητα Ελισάβετ. (Και γιατί όχι τη Φρειδερίκη-μας με τα 12 ονόματα;). Είδαμε αγγλικά θέατρα, θάσσερ,

αγγλοαμερικάνικα σκυλιά, τρελούς χορούς, σέικ, χορούς δολοφονημένων με χορομάρτυρα τον Τζων Λέννον (θεός σχωρέστον τον κημένο!). Και τι δεν έχουμε τώρα με την ΕΟΚ... φτάνει... να μας έρχεται μετρημένο το... δυτικό αμόκ (!)

●
—**ΓΙΑΤΙ ΑΠΟΛΥΣΑΝ** οι ιθύνοντες των ΗΠΑ κοτζάμ πολεμοσύμβουλο Μπρεζίνσκι;

—Διότι απότυχε στην Περσία, στο Ταμπάς, στο Αφγανιστάν, στο Κουρδιστάν, στη Νικαράγουα, στο Σαλβαντόρ και τώρα στην Πολωνία...

—Και ποιόν έβαλαν στο πόδι-του και επί ποδός πολέμου και πασών ραδιουργιών και μηχανοραφιών;

—Τον αρχιμετεωρίχο Κίσιγκερ, δεν είδες που μετά τους πριγκιπικούς-του γάμους με κουμπάρο το Ροκφέλερ... δεν πρόφτασε να τελειώσει τ' απομνημονεύματά-του από τις πρώτες φαγάνες επιχειρήσεις... και βουρ τον αμόλυσαν πάλι παγάνες πισωδρομήσεις...

—Καλά, μα αυτός είχε ξεθωριάσει (!)

—Έ, γαλβανίζεται πάλι (!)

—Και δε χρειάζονταν να κάνει μια κάθαρση από τα πρώτα αμαρτωλά γιουρούσια;

—Ούτε κάθαρση, ούτε... καθάρσιο χρειάζονταν. Έκανε τις προσευχές-του στο θεό του ντόλαρς και... «βγήκε ο χάρος παγανιά» (!)

●
—**ΤΙ ΕΚΑΝΑΝ** όλοι οι κατά καιρούς στο παρελθόν ποντίφηκες στο Βατικανό, Άι-Βασίλη-μου;

—Ρωτείστε τους συγγραφείς Πλατίνο και Βαρώνιο, που έγραψαν τα τρομερά χρονικά της ιστορίας των παπών...

—Και τι γράφουν;

—Άχ, τι δε γράφουν πέστει! Ούτε λίγο ούτε πολύ, τους αποκαλούν: «ανόσιους και βδελυρά τέρατα». Ακούς εκεί, 50 ποντίφηκες που κυβέρνησαν το «ένδοξο» Βατικανό 150 χρόνια, και να τους αποδίδουν των «αγίων» τέτοιες ακολασίες... που «ανατριχιάζεις και φρίττεις».

—Μα εδώ, οι Ιταλοί κ' οι Πολωνοί τους προσκυνάν ακόμα.

—Ού ού ού... «γάρ οίδασι τι ποιούσι». Μακριές μετάνοιες που γλείφουνε το χύμα... και απεργίες... με αγιασμούς, λιβάνια, λειτουργίες (!)

—Γιατί;

—Έ, τι να πούμε παιδί-μου, γιατί κοιμούνται ακόμα κι όχι με τσαρούχια, με φούντες, παρά με τα κοινώς γρουνοτσάρουχα, κι έχουν και τσιμπλες μόνιμες στα μάτια.

—Και δε θυμούνται την «Πάπισσα Ιωάννα»;...

—Μπορεί να τη θυμούνται, αλλά... πού μυαλά για να σκεφτούν.

—Απορώ πώς τους ακολουθούνε τόσες μάζες αφελών;

—Τι να σου πω παιδί-μου, μπορεί να θέλουνε μαρκοῦτσι για ψυχρολουσία, ή και βουκέντρα για αφυπνισιά...

●
Δημήτρη Κακαβελάκη
«Ο τρελός ουρανό»

Μια διαχρονική ποίηση που στιγματίζει τα τραγικά συμβάντα του σύγχρονου κόσμου.

—**ΠΟΙΟΝ ΑΠΟΛΥΣΑΤΕ** παράλληλα με τη Μαρινέλα και το Βοσκόπουλο την Πρωτοχρονιά;

—Έναν τραγουδιστή πού 'χε μεθύσει και είχε χάσει την αίσθηση του γελοίου όταν κουνάμενος έλεγε: «Τραβάτε-μου μία... (τάχα) φωτογραφία»(!)

—Τι σου φταίει ο Μαρίνος αγαπητέ-μου; Εδώ την πρώτη του χρόνου απολαύσαμε τη βασίλισσα Ελισάβετ, χωρίς βέβαια την έπαρση του «Κυβέρνα Βρεττανία».

—Δηλαδή, νοσταλγούμε και γυρίζουμε στις βασιλομοναρχίες του Μεσαίωνα;

—Ά, όχι. Εμείς έχουμε σύγχρονες «δημοκρατικές» βασίλισσες: τη Φρειδερίκη, την Άννα - Μαρία, την πριγκίπισσα Αλεξία, που περιμένουν οι καημενούλες να επανέλθουν «δημοκρατικότερες» στα 18 παλάτια-τους που κάθονται αδειανά, και λαλούν οι κουκουβάγιες και οι γκιώνηδες την ορφάνια-τους (!). Κ' ύστερα, τόση τεράστια κι ανυπολόγιστη περιουσία (γράφει γη της Ελλάδας και των ταλαίπωρων ρωμιών) που την έφεραν οι παπούδες κ' οι βασιλομάμες-τους Χοεντσόλερν από τη Βαυβαγία (!) Άμ πώς (!).

●
—**ΤΙ ΚΟΛΠΟ** ήταν πάλι κι αυτό το 5νθήμερο;

—Μα... πλησιάζουν εκλογές...

—Και χρειαζόταν τέτοιες παροχές;

—Αγαπητέ-μου, οι δημόσιοι υπάλληλοι-μας, τσακίζονταν στη δουλειά στις 6 μέρες τη βδομάδα. Και τώρα πού 'ρχεται ευκαιρία εκλογών... γιατί να μη τους κολακέψει η κυβέρνηση και να κάνει μάλιστα για χάρη αυτών των «αφανών ηρώων» το εξαήμερο πενθή-μερο; Πώς αλλιώς θα πάει η χώρα-μας μπροστά; Γιατί να το κάνει ο κ. Αντρέας... και να μη το κάνει ο κ. Ραλλέας;

—Μωρέ τι μου λες; Εδώ οι μισοί Έλληνες έχουν μόνιμο τεμπελιό, τι θες, ν' απογίνουν κ' οι άλλοι μισοί; Τότε ποιός θα δουλέψει και ποιός θα παράγει; Ή θυμιάσει την Ούννα;

—Ναι, το ίδιο είναι κ' οι 520 πολυεθνικές εταιρίες που βρίσκονται στη χώρα-μας. Μάλιστα, όποιος έχει θα χάσει. Τι θα χάσουν δηλαδή οι δημόσιοι υπάλληλοι μ' ένα Σάββατο που τους χαρίζεται από κάθε βδομάδα; Την τσόχα, τα ραφτικά, τα πολυδαίδαλα σόλοικα κι ακατανόητα γραφειοκρατικά; Ή τα πειναλέα μισθοδοτικά; Ή φοβάσαι μη φτιάξουν τα «Κόκκινα Σάββατα»;

—Ρε πώς μου τη φέρνεις έτσι; Μπας κι έχεις δίκιο;

—Έτσι λέω νά 'χω. Τι δηλαδή δεν έπρεπε τώρα να τους κολακέψει κοτζάμ στρατιά για ψηφοθηρία; Σου λέω και τ' άλλο. Αν χρειαστέι μετεκλογικά... τι θα χάσει να ξανακαθιερώσει η ΕΡΕ το εξαήμερο ρε;... Πάντα δεν τους έχει στο χέρι;

—Μασαλά και μασ(α)καλά!

Χρήστου Ε. Κατσιγιάννη

«Άφωτες και Άφωνες
Στιγμές»

Ποιήματα

Ξυλογραφίες Γιώργη Βαρλάμου
Αθήνα '80

Δεσποτικά «διδάγματα»

Στην Κόνιτσα υπάρχει ένας δεσπότης, ο κ. Σεβαστιανός... Στις 28 Οκτώβρη στην επέτειο του ΟΧΙ, ανέλαβε τον πανηγυρικό και πρόσκισε του κάκου ν' αναδειχτεί σε «μέγα ιστορικό». Έτσι, ανάμεσα σ' άλλα διαφορα κατηγορησε τον Στάλιν Φευ και τον Χίτλερ πως βάλθηκαν να μοιράσουν την Ευρώπη «συμμαχικά». Ο δικτάτορας Γιάννης Μεταξάς έγινε «σεβασμιος γέρων» που είπε το ΟΧΙ στον Γκράτσι. «Σ' αυτό βέβαια βοήθησε κι ο βασιλιάς Γεώργιος» (θεός σχωρέστον). Και πως βοήθησε... και κατατροπώθηκε ο επόρο-μέας... (Λέτε να μην είχε δικό-του θεό ο επόρο-μέας;) Τι φαντασισιά!! Ταχα... «Οι κομμουνιστές, ενώ στην αρχή τάχτηκαν κατά των επόρο-μένων, λίγο αργότερα, καταδίκασαν τον αγώνα των Ελλήνων για κατακτητικό και ιμπεριαλιστικό, αφού οι αντεπιτιθέμενοι ξεπέρασαν το σθένος και κυνηγούσαν τον εχθρό στην Αλβανία» κι αλλά φαντασιστικά κι ανακριβέστατα διακήρυξε κιόπηθυνε ιδιαίτερα στους νέους για να τους διδάξει ιστορία... ένα μη τη μαθαίνουν διαστρεβλωμένη, όπως είπε, επί αυτούς που βάλθηκαν να διαλύσουν τους θεσμούς και τη θρησκεία-μας βάζοντας κατά του «αγίου και αμύμπτου» και «ασπίλου» ημών κλήρου» (!). Ο ΟΠΟΙΟΣ φροντίζει ολο το ποιμνιο «εν παση μαροθυμια και αγάπη που δεν εκπιπτει...

(!). Ας κρινουν λοιπόν οι νοήμονες αν ο ταισιπυρος επίσκοπος που αναλαμβάνει (αντί εκπαιδευτικών λειτουργιών) τους πολιτικοπανηγυρικούς αν βρίσκεται στο δικό-μας πλανήτη ή πετάει με τα μυστήρια σ' άλλους αστερισμούς.

Κατακαυμένη Κόνιτσα! Κι εσεις ευσεβεις χριστιανοί μου! Έως πότε επισκοποί θα θιγουν τις μνήμες των εκτέρωθεν αθών θυμάτων του πατριωτικού, του αντιστασιακού και του εμφύλιου πολέμου; Έως πότε θα δίνουν σουδάριο και χαλή στις ορφανές και πονεμένες Ελληνίδες μάνες; Έως πότε θα ξύνουν τις πληγές του έθνους-μας που θά 'πρεπε να είχαν επουλωθεί από το 1950; Δεν παραδειγματίστηκαν ούτε από τον Φράνκο της Ισπανίας; Έως πότε θα χειροκροτούν τους ΒανΦλίτηδες επόρο-μεκ με τις βόμπες ναβάλμ (1948)... που σκότωναν τα Ελληνόπουλα, το καλύτερο μέλλον της πατρίδας; Έως πότε τα καπετανάτα τέτοιων δεσποτάδων θα καλλιεργούν (κι έξω από την κυβερνητική πολιτική-μας) τα μίσση και τις έχθρες με τους αδερφούς γειτονικούς-μας λαούς; Δεν διδάχτηκε ο κ. Σεβαστιανός τίποτε από το μέγα χριστιανικό και ανθρωπιστικό παράδειγμα του προκάτοχου της έδρας-του αείμνηστου Χριστόφορου;... Πώς δεν έμαθε όλα τα χρόνια να είναι κληρικός με κηρύγματα σε χρονιάρες μέρες εθνικής ενότητας, ομοθυμίας κι αληθινής και πραχτικής χριστιανικής αγάπης για όλα τ' ανθρώπινα πλάσματα της πατρίδας-μας και της δεινοπαθημένης ανθρωπότητας; Μήπως τέτοιοι επίσκοποι είναι θύματα του «διαίρει και βασίλευε» του στενού ατομικιστικού συμφέρον-

τος της πλάνης και αυταπάτης για την αληθινή-μας Ιστορία που δεν γράφτηκε ακόμα; Γιατί δεν θυμήθηκε ούτε τις τραγωδίες των αδερφών-μας Κυπρίων; Έως πότε... «χειρών οδίωνων»; Αλλ' εφόσον διαχωρίζει τους Έλληνες και δεν εργάζεται για την «επί γης ειρήνη», τη λαϊκή ενότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη, και τα σημερινά εθνικά συμφέροντα... τότε αδικεί και τον εαυτό-του και τους άλλους. Ας μάθει όμως πως όσο αποδείχονται τόσο άδικοι... «εν ημέρα κρίσεως» ποίον στέφανον δόξης θα κομίσουν»;

Καραγκιόζικα χρυσοκάνθαρων

Ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ, Ρ. Ρήγκαν, (αποτυχημένος ηθοποιός σε «κουμπούκια έργα»), οργανάει κι αυτός σαν οι άλλοι, των μεγιστάνων, «πολυεθνικών» κλπ. στεγανών της Ουάσιγκτων, χαρακτήρισε σε μήνυμά-του, τους Πέρσες: «εγκληματίας και επαγωγείς». Κι όλ' αυτά, για τους 50 όμηρους (ενώ οι ίδιοι ας καινε κι ας σκοτώνουν τόσον κόσμο σ' όλο τον πλανήτη...). Από την άλλη μεριά, κάνουν και το χαβά-τους (!). Όλο το χρόνο βέβαια, δεν κουράστηκαν να διαμαρτύρονται, να κακοχαρακτηρίζουν και ν' απαλούν για τους 50 δικούς-τους αιχμάλωτους των Περσών· χύνοντας και κρυφά (εδώ που τα λέμε) κροκοδείλια δάκρυα για την απώλεια της Περσίας και των πετρελαίων-της! Αλλά, καθώς η θρασύτητα και ξετσίπωτη επόρο-μική και κατακτητική μανία του καταστημένου των ΗΠΑ δεν έχα όρια... έχουν πάντα το θράσος να παίζουν Καραγκιόζη- και να στέλνουν τον ήλιο της λογικής και της δικαιοσύνης του κόσμου... κατά βαβυλωνιακήν Γαβαών και το ζόφος, τη νύχτα... κατά φάραγκα των προγραμματισμένων δικών-τους παγκόσμιων εκάων. Πώς λοιπόν ο τυφλωμένος χωροφύλακας της υβρογείου με τα «Νίμιτς» τους ποικιλώνυμους και περιπολικούς στόλους, στα προτεχτοράτα και τις ακοικίες, τους «Κρουζ» και «Πέρσιγκ» είναι δυνατό να ιδεί και να κινέσει όχι για χιλιάδες όμηρους της Κύπρου-μας κι αιχμάλωτους άλλων τοπικών πολέμων, που ο ίδιος προκαλεί· ούτε για το μόχτο και τον κλούτο του περσικού λαού, που άρκαζε και ρήμαζε χρόνια και χρόνια, με το ελεανό παχλεβέικο αντρά-κοδο σσί, ούτε βέβαια τα θύματα των άλλων λαών, (που τους φέρουν σε πολεμικές καταστάσεις) στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική, Λατ. Αμερική και Ασία... Μα, δε λογάρισαν ποτέ, τουλάχιστο τα εκατομμύρια των νεκρών ής δυό τελευταίες δεκαετίες: στο Βιετνάμ, στη Χιλή, στην Ινδονησία κ.ά. Δυστυχώς οι ξένοι πόνοι, εύκολα δε γίνονται δικό-τους. Οι φιλοπόλεμοι, και μισάνθρωποι, δεν ευχαριστηούνται τόσο με τ' αγαθά-τους, αλλά με τις συμφορές που προκαλούν στους άλλους! Κλαιν και διαμαρτύρονται οι λαοί για τους άδικους πολέμους, για τους πυρηνικούς κινδύνους, για τους ακατάσχετους πληθωρισμούς, για τον ανάστατο πλανήτη... Κλαίνε βλέπετε κ' οι χρυσοκάνθαροι πολεμοκάπηλοι, που 'ναι υπόδικοι στην κοινή συνείδηση των λαών. «Κλαιν οι χήρες, κλαιν κ' οι παντρεμένες». «Κλαινε τα χάνια γι' αλογα» και τα βουνά για μπόρες. Αν είχαν μέσα-τους έστω και λίγη ανθρωπιά, ή θά 'σκυβαν το κεφάλι-τους μπροστά στη βασανισμένη

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Στην Ήπειρο

Ο διακεκριμένος σε πανευρωπαϊκή κλίμακα επιστήμων της παιδιατρικής διδάκτωρ και Λόγιος που τόσο τιμάει την Ήπειρο και την Ελλάδα στον τομέα της επιστήμης-του, με τη συμμετοχή-του και σε διεθνή Συνέδρια, Απόστολος Τόλης, έδωσε στην Ηγουμενίτσα διάλεξη στον κιν/φο «Όαση» με θέμα «Το δυσμενές ανθρώπινο περιβάλλον για το Ελληνόπουλο». Την ομιλία οργάνωσε ο φιλοπρόεδρος Όμιλος της Θεσπρωτικής πρωτεύουσας κι ενθουσίασε το πολύπληθο κοινό που την παρακολούθησε.

Η Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, στις 14 11 80 οργάνωσε στην αίθουσα τελετών της Νομαρχίας Γιαννίνων, έκθεση έργων χαρακτηριστικής της συλλογής Εθνικής Τράπεζας του ακαδημαϊκού Ν. Χατζηκυριάκου Γκίκα.

Η Εταιρία Ηπειρ. Μελετών στις 11 Οκτώβρη έδωσε στο Πνευματικό Κέντρο διάλεξη με ομιλητή τον διαπρεπή Έλληνα ζωγράφο Σπύρο Βασιλείου και θέμα: «Απαρχές της σύγχρονης Τέχνης».

Στις 19 Νοέμβρη, η ίδια Εταιρία είχε ομιλία του καθηγητή Άλκη Αγγέλου για το «Λαϊκό ανάγνωσμα και τους Γλυκήδες».

Επίσης μίλησε στην ΕΗΜ ο τ. πρεσβευτής της Κύπρου λογοτέχνης Νίκος Κρανιδιώτης για την «Κυπριακή πνευματική ζωή και παράδοση» στην 1 του Δεκέμβρη.

Καθώς και ο κοινωνιολόγος κ. Γ. Καββαδίας στις 29 11 80 για το «Χάσμα των γενεών».

Στην Αθήνα

Η Αδελφότητα Γραμμενιστών Αθήνας με την άξια και φωτισμένη ηγεσία του Προέδρου Στέφανου Ντούλα και των Συμβούλων Λουκά Μάη, Νίκου Λουλουδή κ.ά., οργάνωσαν στην αίθουσα της Πανηπ. Συν/νδίας Ελλάδας στις 30 Νοέμβρη διάλεξη

ανθρωπότητα, η έπρεπε μόνοι τους να χαθούν από το πρόσωπο της γης. Αυτό βέβαια κάποτε θα γίνει. Θ' αλληλοφαγωθούν μόνοι τους και κάτω απ' την οργή και τον ξεσηκωμό των λαών... όπως στο Ιριαν. «Πολλοί στρατιηγοί κυρίαν απώλεσαν». Γένοιτο, αμήν.

Τα χάλια και τα φρύδια

Μικρό καχέκτυπο της Ν. Υόρκης, πάει να γίνει κ' η Αθήνα-μας τον τελευταίο καιρό. Όλο και γίνονται πιά εμφανή και έκδηλα, τα χασίσια, τα πορνό, τα κομαροπαίγνια, οι μαγείες, οι τρέλες, τα σκουπίδια, οι γκουρού κ.ά. Αγύρτες, κομπογιαννίτες, αιθαλομίχλες, σύννεφα δηλητήρια, ρυπάνσεις, μαφίες, πυρκαγιές, διαρρήξεις, ανωμαλίες, κι όλα τα συνακόλουθα κι ανεκδιήγητα κακά της «προστατίδας» και υπερατλαντίας χώρας. Κι όπως έρχονται πιά καιριες οι επιδράσεις, θα γίνει η Αθήνα μας (αν δεν έγινε) μικρούλα ψυχασωματοφθόρα κόλαση. Κι ας είχε πει ο καημένος ο πρόεδρος της δημοκρατίας πριν 3 χρόνια στην Πάτρα, πως «η Ελλάδα, δεν είναι ούτε παράδεισος, ούτε κόλαση». Τότε είπα στο φίλο-μου πρόεδρο θα είναι παραδεισοκόλαση. Μα όπως πάμε, πάει ν' ανακοπεί η πρώτη λέξη και να μείνει η κόλαση. Κι αν τσούζει τώρα και το ρεύμα του λαού, που θέλει να καταδικάσει την παλιά χρεωκοπημένη κατάσταση και να φέρει μια καλύτερη καινούρια... θα φουντώσουν τα παχιά τα φρύδια και θα τρίξουν τα δόντια λέγοντας: «Με φέρατε από τη Γαλλία, οφείλετε να με τιμήσετε... αλλιώς θα φύγω και θα σας αφήσω στους κορυδαλιώτες...». «Το κράτος είμ' εγώ... και ύστερ' από εμέ... το χάος».

με ομιλητή το λογοτέχνη Δήμο Νασούλη και θέμα: «Η ζωή και το έργο του γραμμενιάτη εθνικού ευεργέτη Ζώη Καπλάνη». Τον πατριδολάτρη κι έξοχο ομιλητή έπειτα από ωραία και σύντομη εισήγηση του προέδρου κ. Ντούλα, παρουσίασε ο γραμμενιάτης λόγιος Κώστας Βελιουρούτης. Ο ομιλητής αναφέρθηκε, εκτός από την πλούσια και συγκινητική ζωή και δράση του Καπλάνη και σ' όλους τους προσδευτικούς δασκάλους του γένους των χρόνων εκείνων, που συντέλεσαν στην αφύπνιση, τη στερέωση της εθνικής-μας συνείδησης και ριζοβόλησαν στην ψυχή του λαού το καρποφόρο δέντρο της επιστήμης και της Αλήθειας.

Στο Πνευματικό Κέντρο της Αθήνας Ακαδημίας 50, με την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων, του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και της Αλβανικής Πρεσβείας οργανώθηκε από τις 22 Δεκέμβρη '80 ως τις 6 Γενάρη '81 Έκθεση Ζωγραφικής Αλβανών Καλλιτεχνών.

Στο Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού της Πανελληνίας Πολιτιστικής Κίνησης ο λογοτέχνης Θ Δ Φραγκόπουλος έδωσε διάλεξη στις 11 Νοέμβρη με θέμα «Ποίηση και Γλώσσα».

Ο ποιητής και διηγηματογράφος Θύμιος Χριστόπουλος διακριθηκε σε Λογοτεχνικό διαγωνισμό με το διήγημά-του «Ο Καντηλανόφτης»

Η ποιήτρια κ Άννα Μπουρατζή - Θωά, κόρη των διαπρεπών και παλαιμαχων αγωνιστών της Εθνικής-μας Αντίστασης Γιώργου και Μαρίας Μπουρατζή κέρδισε σε διαγωνισμό του υπουργείου οικονομικών βραβείο για την παιητική συλλογή-της «ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΑ».

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

Αποφθέγματα

Είναι ανώφελο να δημιουργείς πολλούς φτωχούς με την εκμετάλλευση, και να ανακουφίζεις έναν με την ελεημοσύνη.

Γρηγόριος ο Νύσσης (335 μ.Χ.)

Οι αντιλήψεις των ανθρώπων για το θεό ή τους θεούς, για το καλό και το κακό, την ευσέβεια και την ευδαιμονία, δεν είναι αιώνιες, αλλάζουν κατά τον τόπο και τον καιρό· είναι αντιδραστικές και γεμάτες σύγχυση. Κριτήριο για την αξία-τους είναι το δικό-μας λογικό.

Γεώργιος Πλήθων-Γεμιστός (1400)

Βαγγέλης Κωσταπάνος

Έπεσε ένας ακόμα παλιός βράχος του αντιστασιακού-μας αγώνα, ένα φωτισμένο κι εξαιρετο στέλεχος της ηπειρωτικής αγροτιάς, ο Βαγγέλης Κωσταπάνος, καλός θετικός και λεβέντης φίλος του λαού. Κατάγονταν από την Πεδινή - Γιαννίνων. Αντιπροσωπευσε επάβα στον απελευθερωτικό αγώνα του '43-'45 τον αγροτικό κόσμο της Ηπείρου. Κι έπειτα από τους κατατρεγμούς και την εξορία-του στα χρόνια του εμφυλίου, έμεινε και διαγγορούσε στην Αθήνα. Όμως η ψυχή και το πνεύμα-του, ήταν σφιχτά δεμένα με τον ταλαίπωρο και πονεμένο Έλληνα αγρότη. Είχε σπουδάσει και μελετήσει πολυπλευρα τ' αγροτικά θέματα και προβλήματα. Μα τι θα μπορούσε κι αυτός να κάνει πότερα για τη λυτρωση αυτής της τόσο βασανισμένης τάξης μετά από την ήττα του προσδευτικού κινήματος του 1945; Υπήρξε όμως πάντοτε σεμνός κι ενάρετος χαρακτήρας απέναντι στην κοινωνία αγνός και φλογερός πατριώτης. Ήταν ακμαίος κι αγέρωχος ως τα 74 χρόνια-του. Μα το σαράκι κατάτρωγε υπούλα τα σπλάχνα-του. Το πλούσιο αισθημό-του για την πατρίδα και το λαό της γης-του αναθερμαινόταν πάντα από του Όμηρου και του Αριστεΐδη τ' αξιώματα. Και τις τελευταίες μέρες-του, διαστάνθηκε πλό έντονα το «ουδέν γλυκίον πατρίδος», και ζήτησε από τον άβρο γιό-του Λέοντα, να τον μεταφέρει στα Γιάννινα, για ν' αντικρουσει για στερνή φορά τους κάμπους και τα βουνά της ιδιαίτερης πατρίδας-του. Μα τ' όνειρο και τ' όραμά-του δεν πρόφτασε να το χαρεί στ' αλήθεια, όπως χιλιάδες άλλοι Έλληνες πρόσφυγες αγωνιστές του λαού που ζούσαν χρόνια σε αναγκαστική ξενιτιά, μακριά από το «αγνότερο και τιμότερο» αγαθό την πατρίδα, όπως θά 'λεγε κι ο Όμηρος. Έτσι ο Β. Κωσταπάνος, μεταφέρθηκε νεκρός (στη γη που τονε γέννησε και τον ανόστησε) στα 74 χρόνια-του. Κηδεύτηκε με πολλές τιμές και παλλακή συμμετοχή της περιφέρειάς-του, με λόγους και στεφάνια, για την αναγνώριση των αγώνων-του. Το «Ελεύθερο Πνεύμα» που ο Βαγγέλης υπήρξε θερμός φίλος κι ενθουσιώδης μελετητής και θαυμαστής-του, αφερώνει τις ταπεινές τούτες αράδες για την ακώνια μνήμη-του.

Λ.Μ.

Λάμπρου Μάλαμα

(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία, ιστορία, προοπτική κλπ.)

Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είν' η Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά».

Θα το βρείτε στα κεντρικά Βιβλιαπωλεία. Εκδ. «Ελ. Πνεύμα».

Δημητρη Καταραού
«Δρόμος δίχως τέλος»
(Ποίημα:α)

Οι Συνεργάτες του Τέταρτου Τόμου 1979 · 1980

Κατά σειρά τευχών από το 31 έως το 38

Τα περιεχόμενα είναι σε σελίδες στο εξώφυλλο κάθε τεύχους.

Στην Παγκόσμια Ποίηση

Τζων Νεγκάλα (Βραζιλία), Μακάντ Ρ. Νταβέ (Ινδία), Γκ. Ουγκαρέττι (Ιταλία) και Φερνάντα Φόσσι, Ραφαέλ Αλμπέρτι (Ισπανία) και Μιγκέλ Ερνάντες, Άτσο Σόπωφ (Γιουγκοσλαβία), Μάγκντα Σεκέι (Ουγγαρία), Ναιμ Φράσερι (Αλβανία), Γουόλτ Ουίτμαν (ΗΠΑ), Ζαν Λαπάζ (Γαλλία), Αλέξη Τσάτσι (Αλβανία) και Ανδρέα Βάρφη, Ρόμπερτ Μπράουνικ (Αγγλία), Μποζιτάρ Μποζιλωφ (Βουλγαρία), Ρίνο Τζιακόνε (Ιταλία), Βίλχελμ Μύλλερ (Γερμανία), Λαζάρ Σαλίκι (Αλβανία), Έντμουντ Κλάρκε (ΗΠΑ), Ουίλ. Σαϊξπηρ (Αγγλία), Βλαντιμίρ Μπάσσεφ (Βουλγαρία), Μοντές ντε Όκκα (Μεξικό), Γκαράι Γκαμπόρ (Ουγγαρία), Εντβίτζε Π. Γκορίνι (Ιταλία), Μάργκαρετ Ράιαν (Αγγλία), Λαϊκό μοιρολόι (Αλβανία), Ερνέστο Τσε Γκουεβέρα (Κούβα), Νικόλα Βαπτσάρωφ (Βουλγαρία), Μοκούντ Νταβέ (Ινδία), Πίω Μπαρόχα (Ισπανία) Κένεθ Κόμπλερ (ΗΠΑ), Ντριτέρο Αγκόλι (Αλβανία), Βαδ. Μαγιακόφσκι (ΕΣΣΔ), Πάβλο Νερούντα (Χιλή), Πάβελ Μάτεφ (Βουλγαρία), Ζαν Ζενέ (Γαλλία), Όνδρα Λυσοχόρσκι (Τσεχοσλοβακία), Χοσέ Μανουέλ Πιντάδο (Μεξικό) και Χομέρο Αρίτζι, Νταβίντ Νιόπ (Σενεγάλη), Τζων Κέντρικ (Ιρλανδία), Γίρζι Βόλκερ (Τσεχοσλοβακία), Κρίστοφ Νοβίτσκι (Πολωνία) Γιαν Ροσίνσκι, Γιούζεφ Ο. Μιχάλσκι και Νταντέους Νόβακ, Φρ. Γκαρθία Λόρκα (Ισπανία), Γκούι Τιρολιέν (Αντίλλες), Έρμαν Έσσε (Δυτ. Γερμανία), Πάνο Τσούκας (Αλβανία), Τσέζαρε Παβέζε (Ιταλία), Ναζίμ Κικμέτ (Τουρκία), Αυγουστίνο Νέτο (Αγκόλα), Τζάκουε Ραβέ Μανατζάρα (Μαδαγασκάρη), Γκέοργκ Τράκλ (Αυστρία), Ατάνας Ντάλτσεφ (Βουλγαρία), Κρισχάν Κχουλλάρ (Ινδία), Ουίλλιαμ Άουντεν (Αγγλία), Ορλ. Χερνάντερ (Πορτορικό), Ρόμπερτ Φροστ (ΗΠΑ), Ισαβέλλα Μαρκάντ (Γαλλία), Γκ. Τζάκαρωφ (Βουλγαρία).

Μεταφραστές

Νίκος Σπάνιας, Γιάννης Μπενέκος, Ν. Β. Λώλης, Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχοινά, Γιώργος Κάρτερ, Μάγια Ρούσου, Βικτωρία Θεοδώρου, Έλλη Παιονίδου, Ντίνος Κούγκουλος, Λάμπρος Μάλαμας, Βασ. Γ. Βιτσαξής, Γ. Μανίκας, Πάνος Τσούκας, Γούλα Σμυρνιώτη, Ρίτα Μπούμη - Παπά, Διον. Κουλεντιανός, Γ. Γκαγκούλιας, Στάθης Καναβός, Βαγγ. Λιάπης, Βασ. Κώτσας, Γιώργος Κεντρωτής, Νίκος Χατζηνικολάου, Μαν. Σταγάκης, Στέλιος Φώκος, Στέλιος Μαγιόπουλος, Όμηρος Σανς, Χρήστος Πύρπασος και Χρ. Τσάμης.

Ελληνική Ποίηση

Αντώνης Κυριακόπουλος, Γιώργος Θεοφανόπουλος, Γ. Κατσιμπας, Χ. Κατσιγιάννης, Κώστας Καράς, Στεφ. Τηλικίδης, Θ. Κ. Τρουπής, Νικ. Νικήτας, Σπ. Μουσελίμης, Βαγγ. Σουλτάνης, Στεφ. Καλού, Αντ. Βουρλέκη, Μ. Μπάκολης, Δ. Πανουσάκης, Α. Ντούσια, Μ. Παναγόπουλου, Γ. Παναγουλόπουλος, Δ. Κουλεντιανός, Χλόη Μίνα Πέτρου - Βενετσιάνου, Παύλος Εμμανουήλ, Π. Ι. Παναγούλιας, Ανθ. Ζόλδερ, Μαρία Νικολαΐδου Τσεκούρα, Γιαν. Καραβίδας, Θ. Αρώνης, Χ. Πύρπασος, Δήμος Νασούλης, Μ. Μπούρμπουλας, Νίκος Γαλάζης, Γιαν. Καφούσης, Κ. Πηγαδιώτης, Δημήτρης Κατσαρός, Β. Παπαγιάννης, Χρ. Χριστοδουλάκης, Θύμιος Χριστόπουλος, Άννα Μπουραντζή - Θώδα, Ν. Δημητρακόπουλος, Θάνος Τακαντζάς, Μ. Χαρίτος, Γιαν. Ζάρρας, Τίνος Αλασάκης, Μαρίτσα Παρακευά, Τάσος Μιχαλακέας, Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη, Σωτ. Ζούμπος, Βαγγ. Λιάπης, Μαν. Σταγάκης, Γούλα Σμυρνιώτη, Αντ. Συμυδαλάς, Αλ. Χρυσοστομίδης, Παναγής Λευκαδίτης, Γιαν. Γαλανός, Ζαφ. Στάλιος, Γ. Νικολάου, Νίκος Καραβασίλης, Νίκος Σπάνιας, Δ. Καρούσου, Ελπ. Αμαράντου, Κ. Κοκρόροβιτς, Ν. Μπατάγιας, Χρ. Χειμώνας, Βικτ. Σιβετιδής, Θάλεια Ρώτα, Σπ. Πάντζας, Γ. Κεντρωτής, Νάσος Νικόπουλος.

Νέοι ποιητές

Π. Π. Μαρνέλη, Μαίρη Η. Τράνακα, Γιάννα Κακολύρη, Θ. Καλαμίδας, Ν. Σαββίδης, Γ. Φρίγγελης, Ν. Ζούμπος, Πανωραία Χρυσανθοπούλου, Σ. Γιωβάνης, Στέλιος Καραγιάννης, Κ. Ε. Γάλλος, Δ. Κατσούλης, Κ. Λάββα Ιωαννίου, Ελ. Ζώκου, Κ. Θέμος, Ν. Πλιάτσικας, Δημ. Αλεξίου, Κ. Ιωαννίδης, Γ. Πανδής, Γ. Αγροίκος, Α. Γιαννακόπουλος, Ρολ. Χατζής, Σταύρος Ζώης - Δροσόπουλος.

Στην Πεζογραφία

Στεφ. Χατζημιχαλάκης, Κώστας Καράς, Ντιμίτρι Σιουτερικής, Γ. Παπαστάμος, Ντίνος Κούγκουλος, Ερ. Βλάχμπειης, Α. Χαλατσάς, Α. Ζόλδερ, Β. Τσεκούρας, Χαρ. Πέτσος, Α. Μάλαμας, Χρ. Σκανδάλης, Λητώ Χ. Ικόλφου, Τάσος Παπασταύρος, Νίκος Γαλάζης, Πέτρος Μ. Σερβετάς, Θοδ. Μαλδογιάννης, Γ. Γκαγκούλιας, Φρ. Νίτσε, Θάλεια Ρώτα, Γιαν. Παυλάκης, Μιχ. Δελησάββας, Λουκιανός, Σπ. Μουσελίμης, Στεφ. Τηλικίδης, Βαγγ. Σουλτάνης, Ι. Ν. Κάρτερ, Γιάννης Ιωαννίδης Φαληριώτης, Γ. Π. Αναγνωστόπουλος, Γιαν. Νικολόπουλος, Πάνος Ι. Βασιλείου, Στέλιος Φώκος, Αντρέας Ονουφρίου, Ελευθ. Παπαδάκη, Σούλα Ροδοπούλου Ρόζου, Βαγγ. Λιάπης, Κώστας Χατζής, Χάινριχ Χάινε, Μηνάς Στράτης, Ζαφ. Στάλιος, Ίννα Πριλούτσκαια, Δημ. Σέττας, Λάμπρος Τατσιόπουλος, Α. Σκυλίτσης, Στ. Ζώης, Ηλ. Γιούρης.

Ποίηση

- Σαράντου Παυλέα: «Αλεκτροφωνία και Αρχαϊκό Μειδίωμα» (Θεσ/νίκη '80, σελ. 192)
 Κώστα Πηγαδιώτη: «Το Άλλοθι...» (Αθήνα '80, σελ. 64)
 Ζαφείρη Στάλιου: «Αίμα και Οδύνη» (Αθήνα '76, σελ. 94)
 Χρήστου Χριστοδουλάκη: «Αδέρφια-μου Άνθρωποι» (Αθήνα '80, σελ. 48)
 Μάρτιαλη: «Επιγράμματα» (επιλογή - μετάφραση - εισαγωγή - σχόλια Ν. Α. Γκούμα, εκδ. Μαυρίδη, σελ. 220, Αθήνα '80)
 Γιώργου Παναγουλόπουλου: «Εναλλαγή Αγρύπνιας και Όνειρου» (εκδ. Διογένης, σελ. 54, Αθήνα '80)
 Σολομίντος: «Άσμα Ασμάτων» (Απόδοση Σταύρου Μελισσανού, εκδ. Δαρεμά, σελ. 68)
 Σπύρου Πάντζα: «Φλοίσβοι και Κύματα» (Αθήνα '80, σελ. 72)
 Μπάμπη Γκολέμα: «Νεκρή Πολιτεία» (Αθήνα '76, σελ. 48)
 Μυρσίνης Σαντοριναίου: «Εκείνη η συνάντηση...» (Αθήνα '80, σελ. 86)
 Διονύση Σέρρα: «Ήλιοι και Ήλοι» (Ζάκυνθος '80, σελ. 54)
 Κώστα Αβραάμ: «Άστραψε φως...» (εκδ. «Πνευμ. Ρούμελης» Αθήνα '80, σελ. 44)
 Αλέκου Χρυσοστομίου: «Στο Μικρό-μας Γκέττο» (εκδ. Ετ. Γρ. και Τεχνών Πειραιά, σελ. 48)
 Δημήτρη Πέππα: «Φωτογραφίες απ' την Τελευταία Θλίψη» (εκδ. Διογένης, Αθήνα '80, σελ. 42)
 Λάκη Γιαννιάκη: «Δοξαστικό Τραγούδι» (Κόρινθος '80, σελ. 62)
 Αντωνη Κολυβά: «Γράμμα στον Κόραλο» (εκδ. Δάσκαση, σελ. 52, Πειραιάς '80)
 Κωστα Γεωργιάδου: «Ο Κούρος της Αιγαίας και Άλλα Παιήματα» (Αθήνα '80, σελ. 32)
 Π. Α. Σινόπουλου: «Η Ζωντανή Έρμηος» (Ανάτυπο, Κρήτη '79)

Πεζογραφία

- Γιάννη Παπακωστα: «Η Ζωή και το Έργο της Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου» (Διδακτορική διατριβή, σελ. 287)
 Ιτέργιου Βαλιούλη: «Το ημερολόγιο του Ιάσονα» (εκδ. Ρέκος, σελ. 130, Αθήνα '80)
 Χαράλαμπος Πέτακος: «Ζητούνται Άνθρωποι» (διηγήματα, Αθήνα '80, σελ. 191)
 Σπύρου Ζήση: «Ανοιχτάκη γη» (β' έκδοση συμπληρωμένη με νέα διηγήματα, σελ. 134, Αθήνα '80)
 Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών: «Θέρος '80» (λευκίωμα σε μεγάλο σχήμα Ηπειρωτών λογοτεχνών και ζωγράφων, σελ. 247, εκδ. της ίδιας)
 Θεσσαλονίκη: «Εκατό Χρόνια Λογοτεχνικής Ζωής 1878-1978» (πρόλ. επιμ. Γ. Ζωγραφάκη, Έκδ. Βιβλιοπωλείου Π. Ραγιά Θεσ/νίκη '80, σελ. 228)
 Κώστα Βαλέτα: 1) «Δοκιμιογραφικές Απόπειρες» (εκδ. Πηγής, σελ. 158)
 2) «Ο Δικηγόρος του Διαβόλου» (διηγήματα, σελ. 93)
 Τάκη Γιαννακόπουλου: «Τα Ελληνικά Ζυμαρικά» (ιστ. ανασκόπηση, τομ. Β', Αθήνα '80, σελ. 146)
 Μίνας Πέτρο - Βενετσιάνου: «Οι Μεγάλοι της Γης» (θεατρικό σε 3 πράξεις, Αθήνα '80, εκδ. 12η Όρα, σελ. 118)
 Γιάννη Νικολόπουλου: «Συγχρόνοι Ρεαλιστές Λογοτέχνες» (κριτικά δοκίμια, εκδ. Αντιπαράλληλα, σελ. 114, Αθήνα '80)
 Νίκης Κωνσταντινέα: «Οικογένεια» (διηγήματα, εκδ. Ιωλκός, σελ. 124, Αθήνα '80)

Τάκης Τρανούλης

«Για μια ρόγα σταφύλι»

Ένα νέο έργο του αγαπητού συγγραφέα από τα βιώματα και τις περιπέτειες της ζωής-του.

Ηλίας Παπαχρήστου

Κέντρο Διασκεδάσεως

«Καστέλλο»

Δημ. Ράλλη 26 και Καφτατζόγλου
 Πατήσια

Διαθέτει αίθουσα για 600 άτομα
 και προσφέρει ειδικές και χαμηλές
 τιμές για τις ηπειρωτικές Αδελφότητες
 και τους Συλλόγους

Τηλέφωνο 2236.600

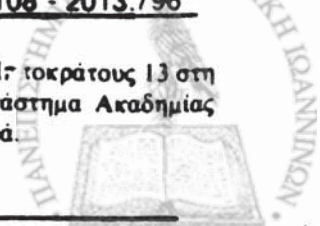
TSALIKIS

ELECTRIC

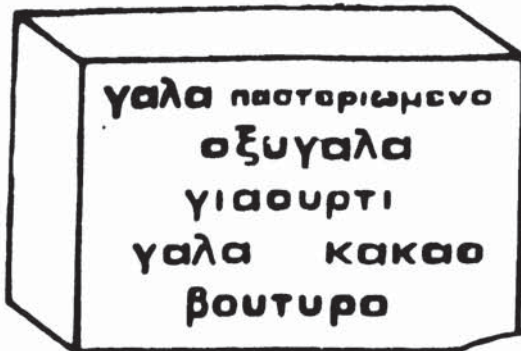
ΑΦΟΙ ΤΣΑΛΙΚΗ Ο.Ε.
 ΒΙΟ/ΝΙΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ
 ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ
 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ 43 - ΑΘΗΝΑΙ
 ΤΗΛ 2013 108 - 2013.796

Το Βιβλιοπωλείο Άρη Γαζώνη, 17 τ.κράτους 13 στη
 στοά, μεταφέρθηκε στο νέο κατάστημα Ακαδημίας
 57, στην ίδια διακλαδωτική στοά.

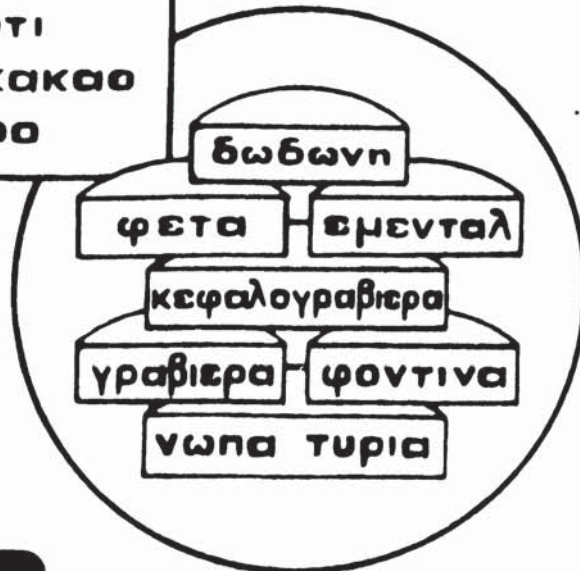
ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

προϊοντα
γαλακτος

μεταξυ
των πρωτων

τα
πρωτα

ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

7 ΧΑΜ ΞΕΝ ΟΔΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ-ΗΓΟΥΜΕΤΣΗΣ
ΤΗΛ 0651-81244-61256-61493-81388

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Μαρμαροβιομηχανία Ηπείρου Α.Ε.

Ηπειρωτικά και όλα τα άλλα περίφημα μάρμαρα, ετοιμοπαράδοτα, εγγυημένα,
σε όλες τις διαστάσεις, σε όλα τα χρώματα
Χοντρική πώληση και τιμές λογικές
Α.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Τηλέφ. Γραφείου 22.227

Έργουστασίου 91.027

ΑΘΗΝΑ: Τηλέφ. Λεωφ. Κηφισιάς 723.150 και 7.345.955

Πρατηρ. 9.513.972

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

ΑΝΩΝ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

Ακτή Ποσειδώνος 12, Πειραιεύς
τηλ. 4111838 - 4122958 - 4122964
Τηλ. Δ/νσις: BALKINSUR TELEX: 211134 BALK GR

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ ΖΩΗΣ

Προσωπικών ατυχημάτων

ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ

Ασφάλειες Αυτοκινήτων

Πυρρός

Μεταφορών

Αστικής Ευθύνης

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Υποκαταστήματα - Πρακτορεία σ' όλη την Ελλάδα

